

UNIVERZITA PARDUBICE
Fakulta filozofická

Vývoj archeologického bádání na Pardubicku
(konec 19. století až polovina 20. století)

Jana Husáková

Bakalářská práce
2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana HUSÁKOVÁ**
Osobní číslo: **H08653**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obory: **Ochrana hmotných památek (dvouoborové)**
Historie (dvouoborové)
Název tématu: **Vývoj archeologického bádání na Pardubicku (konec 19. století až polovina 20. století)**
Zadávací katedra: **Katedra historických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Na základě studia odborné literatury, dobového tisku a archivních fondů uložených ve Státním okresním archivu Pardubice (fond Muzejní spolek Pardubice), archivu Národního muzea v Praze a v archivní dokumentaci Východočeského muzea v Pardubicích práce pojedná o vývoji archeologickém výzkumu v regionu Pardubicko (tj. okres Pardubice) od 80. let 19. století do 2. světové války. Archeologické bádání v tomto regionu bude hodnoceno v kontextu vývoje archeologie v Čechách.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

**Archeologické prameny: fond Muzejní spolek Pardubice (1880-1945). Pří-
růstkové knihy Muzejního spolku uložené ve VČM Pardubice. Dobový
tisk. Archiv národního muzea v Praze, fond archeologický sbor. KRUM-
PHALZOVÁ, Z. Vývoj archeologie v českých zemích 1918-1945 I-II.
Praha, 1975. ROSŮLEK, F.K. Pardubicko, Holicko, Přeloučsko III. díl.
Pardubice, 1927. SKLENÁŘ, K. Obraz vlasti. Praha, 2001. ISBN 80-
7185-399-2. SKLENÁŘ, K. Učenci a pohané. Praha, 1974. ZIKMUND,
V. 90 let Východočeského muzea v Pardubicích. Pardubice, 1970.**

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. František Šebek**
Katedra historických věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2009**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2010**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2009

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 10. března 2011

Jana Husáková

Touto cestou bych chtěla poděkovat PhDr. Františku Šebkovi za odborné vedení a podnětné připomínky k práci. Dále patří mé velké díky pracovníkům archeologického oddělení Východočeského muzea v Pardubicích.

Anotace

Práce zavádí čtenáře do tajů archeologického bádání, které probíhalo na Pardubicku od 80. let 19. století až do druhé světové války. Čtenářům jsou představeny nejdůležitější osoby, které nějakým způsobem přispěly k rozvoji společnosti v rámci ochrany památek a jejich obhospodařování. V práci jsou uvedeny nejvýznamnější lokality na Pardubicku a okolí, na kterých se uskutečnil nějaký významnější nález. Dále je čtenář seznámen s jedním z nejdůležitějších sdružení, které se zabývalo právě ochranou památek, tím byl pardubický Musejní spolek.

Klíčová slova

Archeologie, archeologický výzkum, naleziště, artefakt

Annotatiinne

This bachelor thesis deals with the archaeological research which was done in Pardubice region from the 80's of 19th century up to the World War II. There are introduced the most important persons who somehow contributed to the development of society in the context of the protection of monuments and their maintenance. The thesis also presents the most important localities in Pardubice region where significant archaeological finds occurred. Then the reader is acquainted with one of the most important associations that were concerned with the protection of the monuments, with the Pardubice Museum Association.

Keywords

Archeology, archeological research, dig, artefact

Úvod

Cílem mé práce je informovat čtenáře o projevech archeologické činnosti od 80. let 19. století do druhé světové války na Pardubicku, o osobách, institucích a spolcích, které se o rozvoj ochrany, udržování a prezentaci památek v této lokalitě a období nejvíce zasloužily. Práce obsahuje krátké seznámení s každou osobou, která se v archeologii angažovala - tím mám na mysli základní data, jako je datum narození, studia, profese, případně informace z rodinného života a datum úmrtí.

Celkovým vývojem bádání se nezabývá žádná z mnou studovaných prací. Vydané práce, z kterých jsem čerpala, se většinou zaměřují na jednotlivé badatele a jejich činnost. Počátky zájmu o památky mi osvětlil Karel Sklenář ve své knize „*Učenci a pohané*“. Informace z této knihy mě navedly na první badatele, kteří se starožitným předmětům věnovali.

Další část mé práce vznikla díky knize, která mě navedla na důležitý zdroj informací. Tato kniha se jmenuje „*Josef Smolík (1832 – 1915)*“ a napsala ji Martina Bečvářová. Díky tomuto dílu jsem se dozvěděla, že v Literárním archívu památníku národního písemnictví v Praze jsou mimo jiné uchovány dopisy adresované Václavu Divišovi od Josefa Smolíka. To mě přimělo k pečlivému prostudování dopisů, díky čemuž jsem získala důležitý materiál, který mně osvětlil a přiblížil vztah mezi těmito dvěma badateli.

Velkou část své práce jsem vytvořila na základě archivního materiálu, uloženého v Státním okresním archívu v Pardubicích a Východočeském muzeu. Jedním z nich byly dvě rukopisné knihy, uložené v pardubickém muzeu, které napsal František Svatoň. První kniha obsahovala zprávy ze schůzí, řazených chronologicky podle jednotlivých let a za každým zápisem se nacházely výpisy článků z dobových časopisů. Většinou bylo napsáno, čeho se článek týkal, takže pokud šlo o archeologii, měla jsem dobré vodítko k jejich rychlému nalezení.

Druhá Svatoňova kniha byla rozdělena na jednotlivé muzejní sbírky. Svou pozornost jsem věnovala hlavně sbírce archeologické. Jednalo se zejména o umístění a uspořádání předmětů v jednotlivých letech od založení muzea. Tento zápis je veden až do roku 1949. Tudíž je v něm zahrnuto celé mnou studované období.

Důležité vodítko pro mě představovalo také 11 přírůstkových knih uložených ve Východočeském muzeu, vedených v rukopisné podobě. V knihách se zaznamenávaly všechny předměty, které se nějakým způsobem dostaly do muzejních sbírek, ať již darem či koupí. Každý tento přírůstek má svoje evidenční číslo, slovní označení, rok nabytí, někdy je uveden

popis a jméno, případně zaměstnání dárce, který se o získání věci do muzejních sbírek zasloužil. U archeologických předmětů je většinou uvedena lokalita, ze které starožitnost pochází, čímž jsem si mohla udělat jistý obrázek o nejpřínosnějších lokalitách.

Dále pro mě měla velký přínos práce Pavla Pospíšila, která se věnovala Václavu Divišovi. Měla jsem k dispozici text, který byl jako příloha součástí „*Informačního zpravodaje klubu přátel pardubického muzea*“, ale původně to bylo psáno jako diplomová práce.

Období kolem druhé světové války jsem studovala hlavně z materiálů uložených ve Státním okresním archívu v Pardubicích. Nejpřínosnější pro mě byla korespondence, a to zvláště mezi Národním muzeem a pardubickým Musejním spolkem. K poznání tohoto období mi pomohly také zprávy z tehdejších výzkumů, které byly zaznamenávány na jednotlivé listy, hlavně německým archeologem Waltrem Lungem. Tento materiál mi byl poskytnut archeology ve Východočeském muzeu v oskenované podobě.

Velká část mé bakalářské práce byla tvořena z informací, jež jsem získávala z nejrůznějších článků, ať již o badatelích samotných či o archeologických nálezech. Čerpala jsem jak z dobového, tak ze současného tisku a publikací. Měla jsem k dispozici řadu rukopisných pramenů, které pro mě byly nejdůležitějším zdrojem informací.

Obsah

1	Počátky zájmu o starožitné památky (zejména archeologické) na Pardubicku.....	1
2	Pardubická reálka	6
3	Pardubický Musejní spolek	13
4	Období národopisného hnutí o archeol. nálezy na Pardubicku do 1. světové války.....	27
5	Meziválečné období	41
6	Období 2. světové války	49
7	Závěr.....	57
8	Prameny a literatura	59
9	Summary	66
10	Zdroje obrázků v textu	68
11	Přílohy	69

1 Počátky zájmu o starožitné památky (zejména archeologické) na Pardubicku

Archeologie je věda, která se zabývá člověkem a jeho životem v nejstarším období dějin lidstva. Období pravěku, tzv. dobu prehistorickou, lze studovat pouze díky nalezeným hmotným památkám. Písemné památky vznikaly až v pozdějším období, v mladším údobí pravěku, v době protohistorické. Hlavními prameny poznání jsou stále archeologické nálezy.

Archeologickými postupy, zejména výkopem, lze přispět k poznání dějin též mladšího období - středověkého i novověkého. Středověká a novověká archeologie je složitější z hlediska výzkumu, jelikož je na předmětech nakupeno mnoho vrstev. Výzkumy jsou pomocnými metodami v poznání těchto dřívějších epoch. Předměty nám pomáhají uspořádat složitou skládačku informací, zejména z písemných pramenů.

S archeologickými nálezy se od pradávna setkávali zejména venkované, a to hlavně při obdělávání svých polí. Pokud takový prostý středověký člověk našel například kusy nádob či střepy, nevěnoval tomu velkou pozornost, jelikož ho nenapadlo, že by se snad mohlo jednat o materiál z dob prehistorických. Odlišností si všímali pouze u nálezů, které pro ně byly neobvyklé, jako byla například obrovská kost či kel mamuta a těm připisovali smyšlené příběhy o nejrůznějších obrech, dracích apod.¹

Některé nálezy lidé považovali za tzv. hromové kameny. Využívali je jako ochranu před zlými vlivy.² Hromový kámen, ve formě nějakého předmětu, přicházel dle prvních nálezů na špičce blesku a dokázal rozštípnout strom nebo rozbořit střechu.³

Takový hromový kámen představoval velkou vzácnost a lidé s ním horlivě obchodovali. Byl považován za magický nástroj, který odežene bouřku, uchrání před nemocemi či pomůže v léčení dobytčích chorob. Hojně ho bylo využíváno také v oblasti zdravotnictví, např. při porodu. Postupně se však osvětlil skutečný původ těchto předmětů. Pomohly tomu zejména zámořské cesty v 16. století. Cestovatelé viděli tamní primitivní život a nástroje, které tehdy vznikaly a začalo se spekulovat o skutečném původu hromových kamenů. Prvotní teze vzniku kamene však umírala pomalu.⁴

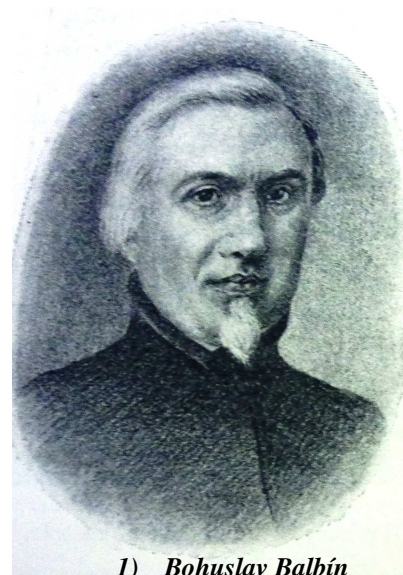
¹ SKLENÁŘ, Karel. *Učenci a pohané: pětadvacet příběhů z dějin české archeologie*. Praha, 1974, s. 12.

² ROSŮLEK, František. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko: Místopis, díl III*. Pardubice, 1909, s. 381.

³ SKLENÁŘ, Karel. *Učenci a pohané: Pětadvacet příběhů z dějin české archeologie*. Praha, 1974, s. 16.

⁴ Tamtéž, s. 17-18.

Na Pardubicku si jako první všiml a popisoval pamětihodnosti jezuita **Bohuslav Balbín**. Narodil se v roce 1621 v Hradci Králové. Svá studia zahájil na latinské škole u benediktýnů v Broumově. Ostatní školy, kterými prošel, byly jezuitské. V Olomouci, kde trávil svá studentská léta na gymnáziu, se rozhodl vstoupit do jezuitského řádu. Na podzim roku 1639 se přestěhoval do Prahy, kde studoval do roku 1642 filosofii. Stal se učitelem a roku 1650 byl vysvěcen na kněze. Pedagogickou činnost ukončil roku 1662, aby se mohl plně věnovat historii. Napsal několik latinských knih. Dne 28. listopadu 1688 zemřel.⁵

1) *Bohuslav Balbín*

V jednom z jeho latinských spisů s názvem „*Miscelanea historica Regni Bohemiae*“ (Historické rozmanitosti Království českého, první díl) z roku 1679 píše v kapitole číslo 49 s názvem „*O dalších divech a vzácnostech přírody, které se v Čechách nalézají...*“ o objevených nádobách zhotovených z jílu na Kunětické hoře.⁶ Uvádí, že nádoby byly zcela bez porušení, pouze jim chybělo polévání.⁷ Myslel si, že jíl vytvořil ony hrnce. Jednalo se o kunětické žárové pohřebiště a v nádobách se nacházel popel, ale tato informace se k Balbínovi nedonesla.⁸ Jakýsi Jonston, původem Polák, upozorňoval Balbína na skutečnost, že popelnice mrtvých měly právě takový vzhled. Balbín tomu však nevěnoval pozornost, jelikož neměl v ruce více důkazů, které by to potvrzovaly.⁹

Další osoba, s kterou je ranná archeologie pardubického okolí spojená, je **Karel Josef rytíř Biener z Bienenberka**. Narodil se roku 1731 ve Slaném¹⁰. Od roku 1770 působil jako adjunkt krajského úřadu v Litoměřicích. Starožitnostem se věnoval zejména na Hradecku a v jeho okolí. Proslavil se záchranou archeologických nálezů, objevených při stavbě královéhradecké pevnosti v letech 1768 až 1778. K tomu se věnoval sbírání starožitných předmětů a jejich nakupování od náhodných nálezců.¹¹

Jako první Biener sepsal přehled českých pravěkých nálezů. Souhrn těchto prehistorických artefaktů byl otištěn roku 1773 v díle učeného jezuita Františka Pubičky

⁵ TONNER, Emanuel. *Bohuslava Balbína Rozprava na obranu jazyka slovanského, zvláště pak českého*. Praha, 1869, s. 17-57.

⁶ SKLENÁŘ, Karel. *Učenci a pohané: pětadvacet příběhů z dějin české archeologie*. Praha, 1974, s. 15.

⁷ BALBÍN, Bohuslav. *Miscelanea historica Regni Bohemiae I*. Praha, 1679, s. 115.

⁸ SKLENÁŘ, Karel. *Učenci a pohané: pětadvacet příběhů z dějin české archeologie*. Praha, 1974, s. 15.

⁹ SVOBODA, Bedřich. *Pardubický kraj v pravěku: Světlé památce Václava Diviše*. *Pardubice, 1940*, s. 14-25.

¹⁰ Zemřel v roce 1798. (FLÍDR, Aleš. *Dějiny archeologického bádání na Podorlicku*. In *Orlické hory a Podorlicko*, roč. 13, 2005, s. 75, ISSN 80-86076-40-7)

¹¹ Tamtéž.

s názvem „*Chronologische Geschichte Böhmens unter den Slaven*“ (Chronologické dějiny Čech). Nebyl to pouze soupis nalezených pravěkých předmětů, také se zde objevuje porovnání nálezu z různých lokalit. Karel Josef Biener se snažil odhadnout stáří těchto artefaktů podle nejrůznějších znaků. Tím pravěká archeologie vkročila do české historické vědy. Ačkoliv přispěl rodící se archeologii (jako vědět) hodně, stále byl „pouze“ sběratelem. Snažil se vykládat archeologické nálezy, užíval k tomu pramenů, ale nikdy nálezy neproměnil v historický pramen samotný.¹²

Po těchto prvních záchvěvech v oblasti ochrany památek se začíná zájem o archeologii vyvíjet souvisle. Národní muzeum v Praze, které vzniklo roku 1818, přispělo více k zájmu o starožitné památky. Jeho zrod byl spjat se společenským a kulturním vývojem v Čechách a řadí se k nejúspěšnějším výsledkům českého národního obrození.¹³ Počátky muzea byly, stejně jak jinde, spjaty s dary velkých soukromých sbírek. Předměty byly zpočátku darovány zejména aristokraty, kteří žili v Čechách, ale velmi záhy se oblast zájmu rozšířila i mezi méně společensky významné občany, zejména díky periodikům, jako byly „*Památky archeologické*“.¹⁴

Další osobnost, která se zčásti zajímala i o archeologické památky byl v té době v Mikulovicích působící farář **Josef František Devoty**. Tento muž se narodil 19. února 1780 v Hradci Králové. Vysvěcen na kněze byl v září 1803 v Praze, pak kázal na několika farnostech královéhradecké diecéze.¹⁵ Při svém působení v Sedlci vydal několik prací z církevních dějin, např. „*Vyobrazení chrámu Svatobarborského v Kutné Hoře*“. Roku 1833 se stal na dvacet let farářem v Mikulovicích, kde zapisoval do knihy análů s názvem „*Knihy pamětní při faře Mikolowické. Wedená od 1. ledna 1836*“. Tato kniha je na svou dobu velmi pečlivě vedená, obsahuje řadu vzácných historických pramenů.¹⁶ Ke konci svého života odešel na odpočinek do Pardubic, kde roku 1865 zemřel.¹⁷

Josef František Devoty se zasloužil o rozmnožení sbírek Národního muzea v Praze, jehož byl členem, jelikož sbíral nejrůznější rukopisy, archiválie a starožitné předměty, které do Prahy následně zasílal. Stal se členem i řady dalších spolků, například byl jedním ze zakladatelů Matice české, člen Společnosti přátel církevní hudby, patřil

---

¹² SKLENÁŘ, Karel. *Učenci a pohané: pětadvacet příběhů z dějin české archeologie*. Praha, 1974, s. 33-44.

¹³ ŠMÍD, Jan – ČANDA, Pavel. *Národní muzeum v Praze*. Praha, 1983, s. 5.

¹⁴ SKLENÁŘ, Karel. *Obraz vlasti*. Praha – Litomyšl, 2001, s. 30. ISBN 80-7185-399-2.

¹⁵ SVÁTEK, Josef. P. Josef František Devoty a jeho dílo. In *Východočeský sborník historický*, roč. 2, 1992, s. 221.

¹⁶ V současné době je mikulovická pamětní kniha uložena v archivu Arciděkanství úřadu v Pardubicích. (HALBRŠTÁTOVÁ, Eva. K osobnosti J.F.Devotyho. In *Východočeský sborník historický*, roč. 2, 1992, s. 223.)

¹⁷ KLIMPL, Miroslav. Vlastenec, národní buditel a lidumil z mikulovické fary. *Pardubický patriot*, roč. 2, 11.5.2009, č. 9, s. 10.

do východočeského obrozeneckého spolku spisovatelů, který vedl jeho přítel chrudimský děkan Josef Liboslav Ziegler.¹⁸

O archeologii se na Pardubicku dále v té době zajímal **Mořic Lüssner**.¹⁹ Narodil se 29. srpna 1813 v Broumově, kde vystudoval gymnázium. Ve studiu pokračoval, v Praze, na Karlo-Ferdinandově univerzitě, kde roku 1836 zakončil svá studia práv promocí.²⁰ V Bohdanči (dnes Lázně Bohdaneč), měste nacházejícím se 10 km severozápadně od Pardubic, pracoval jako prozatímní radní a někdy v těchto letech ho začaly přitahovat archeologické památky.²¹

Od roku 1845 zasílal archeologické nálezy do Národního muzea. Členem Archeologického sboru Národního muzea v Praze se stal roku 1853.²² Současně s tím, od roku 1849 do roku 1855, působil v Hradci Králové u krajského úřadu ve funkci podkrajského úředníka. Roku 1855 byl jmenován čestným občanem města. Diplom s městskou pečeti, který byl ozdobně psán a vázán v modrém hedvábí, obdržel od starosty Collineho.²³

Téhož roku, roku 1855, daroval 30 nádob, několik bronzových jehlic, prstenů a záušnic z Kunětic Národnímu muzeu do Prahy.²⁴ Nezávisle na zahraničních vzorech si všímal stratigrafických vrstev. To mu pomohlo v určování stáří jednotlivých předmětů.²⁵

S jeho další činností je spojeno město Chrudim, kam přišel roku 1855 a strávil tam 11 let. Lüssner stál u zrodu chrudimského Musejního spolku, který byl založen roku 1865.²⁶ Muzejní společnost byla založena v duchu historického romantismu a národního

2) Mořic Lüssner

¹⁸ KLIMPL, Miroslav. Mikulovický farář od sv. Václava: Josef Devoty, dobrý kněz a vlastenec je jednou z postav Jiráskova F.L. Věka. *Pardubické noviny*, roč. 4, 22.11.1995, č. 273, s. 9.; KOTYK, Jiří. Josef František Devoty. *Zprávy klubu přátel Pardubicka*, 1974, č. 5, s. 14.

¹⁹ THEIN, Pavel. Mořic Lüssner. *Zpravodaj: Krajské muzeum východních Čech*, 1976, č. 4, s. 16-35.

²⁰ KOBETIČ, Pavel. Kartotéka osobností regionu: Lüssner Mořic. *Noviny Chrudimska*, roč. 8, 25.3.1999, č. 71, s. 7.

²¹ FROLÍK, Jan. Mořic Lüssner. *Chrudimské vlastivědné listy*, roč. 10, 2001, č. 6, s. 2-3.

²² SOKA Pardubice, fond Obecní úřad Kunětice. *Pamětní kniha obce Kunětice*, č. 347, s. 6.

²³ THEIN, Pavel. Mořic Lüssner. In *Zpravodaj: Krajské muzeum východních Čech*, 1976, č. 4, s. 20.; MALINA, Jiří. Zakladatel české archeologické vědy. *Hradecké noviny, Víkendová káva*, příloha, roč. 4, 19.2.2005, č. 7, s. 7.

²⁴ SOKA Pardubice, fond Obecní úřad Kunětice. *Pamětní kniha obce Kunětice*, č. 347, s. 6.

²⁵ FROLÍK, Jan. Mořic Lüssner. *Chrudimské vlastivědné listy*, roč. 10, 2001, č. 6, s. 2-3.

²⁶ Tamtéž.

uvědomování.²⁷ V Chrudimi jsou jeho aktivity spojeny hlavně se záchranou archeologických památek při výstavbě budovy bývalého krajského soudu na Všehrdově náměstí. Zachráněné nalezené předměty většinou pocházejí ze zaniklého středověkého dominikánského kláštera.²⁸

Při svých výzkumech věnoval velkou pozornost okolnostem nálezu, což nebylo v jeho době zcela obvyklé. Byl přítomen u výzkumů například v Medlešicích (okres Chrudim), na zaniklé tvrzi v Kozojedech (povodí potoka Bylanky, Markovického a Červeneckého potoka²⁹) či v Kostelci u Heřmanova Městce (okres Chrudim).³⁰ Přímo Pardubic se týká Lüssnerův zájem, který věnoval kostelu sv. Jiljí v Pardubičkách. Tam roku 1857 odhalil kameny, umístěné v kostelní dlažbě presbytáře, které popsal a interpretoval jako nejstarší náhrobníky na území Pardubic.³¹

Většinu svých nálezů publikoval v „*Památkách archeologických*“.³² Shrnutí svého bádání zaznamenal v rozsáhlém čtyřdílném rukopise „*Collectanea archaeologica et topographica*“, který je uložen v Muzeu východních Čech v Hradci Králové.³³ V tomto díle, které psal česky i německy a které doprovázela řada kreseb, seskupil vlastní záznamy, zprávy o svých i cizích nálezích a popisy historických objektů.³⁴

Další roky svého života byl překládán na různá místa. V roce 1870 se usadil u okresního úřadu v Hořovicích, kde působil jako ministerský rada. Roku 1880 od vídeňské K. k. Central-commission zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmale obdržel funkci konzervátora pro pražský kraj.

V pozdějším věku se zapojil do záchrany některých památek, zejména v Praze. Smrt ho zastihla právě v hlavním městě, a to 3. listopadu 1891.³⁵ Archeologie pro něj byla životním koníčkem, kterému věnoval spoustu svého času.³⁶

---

²⁷ Na činnost společnosti navázalo průmyslové muzeum, které bylo založeno 22. ledna 1892. KOBETIČ, Pavel – PAVÍK, Tomáš – ŠULC, Ivo a kol. *Chrudim: vlastivědná encyklopedie*. Praha, 2005, s. 99. ISBN 80-903481-4-9.

²⁸ FROLÍK, Jan. Mořic Lüssner. *Chrudimské vlastivědné listy*, roč. 10, 2001, č. 6, s. 2-3.

²⁹ URL: <<http://1229.webnode.cz/kozojedy/>> [cit. 2010-10-15]

³⁰ FROLÍK, Jan. Mořic Lüssner. *Chrudimské vlastivědné listy*, roč. 10, 2001, č. 6, s. 2-3.

³¹ LÜSSNER, Mořic. Archeologické zprávy z Čech. *Památky archeologické (PA)*, roč. 2, 1857, s. 91-93.

³² LÜSSNER, Mořic. Archeologické nálezy v kostele sv. Jiří na Hradě pražském r. 1889 učiněné. *PA*, roč. 14, 1889, s. 557-560.; Tamtéž. Kostel sv. Kříže v Chrudimi. *PA*, roč. 8, 1869, s. 160.; Tamtéž. Zpráva o památkách archeologických z Jablonce n. Jizerou. *PA*, roč. 11, 1881, s. 590-591.; Tamtéž. O novějších nálezích v okolí zvíkovském. *PA*, roč. 11, 1881, s. 587-588.; Tamtéž. Pozůstatky některých hradů a tvrzí ve správním okrese Hořovickém. *PA*, roč. 14, 1888, s. 187-190.

³³ FROLÍK, Jan. Mořic Lüssner. *Chrudimské vlastivědné listy*, roč. 10, 2001, č. 6, s. 2-3.

³⁴ Muzeum východních Čech v Hradci Králové, LÜSSNER, Mořic, *Collectanea archaeologica et topographica*, IV, 1876-1885.

³⁵ Tamtéž.; KOBETIČ, Pavel. Kartotéka osobností regionu: Lüssner Mořic. *Noviny Chrudimska*, roč. 8, 25.3.1999, č. 71, s. 7.

³⁶ FROLÍK, Jan. Mořic Lüssner. *Chrudimské vlastivědné listy*, roč. 10, 2001, č. 6, s. 2-3.

2 Pardubická reálka

Na rozvoj zájmu o archeologické památky na Pardubicku se ve velké míře podíleli někteří profesori z pardubické reálky. Počátky příprav, ke zřízení nižší reálné školy v Pardubicích, začaly v roce 1851. Trvalo tři roky, než se otevřela nižší dvoutrídni škola reálná. Roku 1862 byla do Prahy podána žádost na doplnění nižší reálky třemi novými třídami, tím by vznikla reálka vyšší. Škola byla otevřena 1. října 1863.³⁷

Roku 1865 se představitelé měšťanstva v čele se starostou města Václavem Bubeníkem, zemským poslancem advokátem JUDr. Janem Žákem a ředitelem pardubické městské reálné školy, básníkem a někdejší redaktorem Národních listů Jiljí Vratislavem Jahnem, pokusili o zřízení muzejní instituce.³⁸

Sociální složení města však nepřálo této myšlence. Navíc město nemělo na založení muzea potřebné finanční prostředky. Ani další roky nebyly pro založení muzea příhodné. Společnost procházela obdobím politického a kulturního útlumu, k tomu vše podtrhávala společenská krize.³⁹

Nicméně v té době se v Pardubicích mezi profesory objevovali lidé, kteří měli o uchování památek větší zájem. Jedním z profesorů, později zaměřených na numizmatiku, matematiku a archeologii, byl **Josef Smolík**, narozený 6. listopadu 1832 v Novém Bydžově.⁴⁰ Dne 7. září 1864 byl městským výborem schválen provizorním učitelem na vyšší reálné škole v Pardubicích, kde působil do roku 1871. Na této škole učil matematiku, český jazyk a nepovinný francouzský jazyk. V roce 1865 ještě navíc vyučoval francouzštinu na vyšší dívčí škole a český jazyk na průmyslové škole v Pardubicích. Roku 1867 ho pardubický sbor zvolil do městského zastupitelstva, kde se věnoval zejména školské problematice.⁴¹ Téhož roku se stal činným členem pardubického Sokola.⁴²

3) Josef Smolík

³⁷ SAKAŘ, Josef. Dějiny pardubických škol. In *Jubilejní výroční zpráva c.k. státní reálky v Pardubicích*, zpráva 37, Pardubice, 1913, s. 33.

³⁸ ZIKMUNDA, Vlastimil. Založení muzea v Pardubicích. *Zpravodaj KMVČ: Krajské muzeum východních Čech se sídlem v Hradci Králové*, roč. 5, 1978, č. 4.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ Zemřel v nedožitých 93 letech, 12. září 1915 v Praze. (BEČVÁŘOVÁ, Martina. *Josef Smolík (1832 – 1915)*. Praha, 2007, s. 8. ISBN 978-80-01-03639-6.)

⁴¹ Tamtéž, s. 9-29.

Ve školním roce 1865 až 1866 Josef Smolík založil na pardubické reálce numismatickou sbírku, jejímž hlavním účelem bylo vzdělávat děti k schopnosti rozeznat starší a novější mince a zejména k tomu, aby v budoucnu chovaly k takovýmto starožitným památkám odpovídající úctu.⁴³

V uspořádání této sbírky se projevil jeho cit pro pečlivost. Byla katalogizována a o jejím stavu vycházela každoročně ve výroční zprávě školy statistická zpráva. V době jeho působení v Pardubicích, činil průměrný každoroční přírůstek 100 až 150 mincí a bankovek. Po jeho odchodu z Pardubic, začala sbírka chátrat.⁴⁴

V roce 1871 odešel Josef Smolík z Pardubic do Prahy na městskou střední školu. Jeho vliv v Pardubicích se projevil zejména později, a to v době, kdy se začal v Praze plně věnovat archeologii. Působil v Archeologickém sboru Národního muzea v Praze, jehož se stal členem roku 1870. Jako člen Archeologického sboru cestoval po nalezištích a různých regionálních muzeích. Radil a pomáhal ohledně katalogizace sbírek, upřesňoval postup a metodiku výzkumných prací, nalezené předměty vykupoval a zařizoval jejich převoz do pražského muzea.⁴⁵

Roku 1874 se stal jednatelem Archeologického sboru v Praze⁴⁶, pět let redigoval „*Památky archeologické*“, přispíval do českých i německých časopisů, do naučného slovníku. Usiloval o větší odbornost časopisu a o rozšíření přispěvovatelů a čtenářů. Tato práce ho unavovala, proto ji roku 1884 zanechal. Byl autorem řady učebnic, zejména matematiky⁴⁷ a numismatických a archeologických prací.⁴⁸

---

⁴² ŠEBEK, František. Počátky numismatického zájmu v Pardubicích (1865-1890). In *Numismatické listy*, roč. 27, 1972, č. 3, s. 77-81.

⁴³ BEČVÁŘOVÁ, Martina. Josef Smolík (1832 – 1915). Praha, 2007, s. 9-29. ISBN 978-80-01-03639-6

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ Pravděpodobně v této funkci vystřídal K. Seydlera, který byl jednatelem Archeologického sboru v Praze od roku 1871.

⁴⁷ Jak je uvedeno v knize Martiny Bečvářové: SMOLÍK, Josef. *Počtení kniha pro nižší gymnasium. I. díl pro 1. a 2. třídu*. Praha, 1861.; Tamtéž. *Počtení kniha pro nižší gymnasium. II. díl pro 3. a 4. třídu*. Praha, 1861.; Tamtéž. *Rovnice prvního a druhého stupně o jedné, dvou a více neznámých pro gymnasia a vyšší školy realné*. Praha, 1864.; Tamtéž. *Algebra pro střední školy*. Praha, 1875.; SMOLÍK, Josef. *Počtářství výkonné. Prosté kupecké a průmyslové účetnictví. Pro II. třídu reálných škol*. Praha, 1872.; Tamtéž. *Počtářství kupecké*. Praha, 1874.

⁴⁸ SMOLÍK, Josef. Příspěvek k poznání starořímských mincí. *PA*, roč. 7, 1868, s. 443-449.; Tamtéž. Groše míšenské. *PA*, roč. 8, 1869, s. 619-622.; Tamtéž. O nálezích českých mincí. *PA*, roč. 11, 1881, s. 97-110.; Tamtéž. Nález pražských grošů. *PA*, roč. 12, 1883, s. 336.; Tamtéž. Nález brakteátů. *PA*, roč. 12, 1884, s. 431.; Tamtéž. O mohylách zejména ejpovických. *PA*, roč. 11, 1881, s. 49-60.; Tamtéž. O bronzových srpech, nalezených v Čechách. *PA*, roč. 11, 1881, č. 6, s. 253-262.; Tamtéž. Řádové hroby. *PA*, roč. 11, 1881, s. 638-639. (BEČVÁŘOVÁ, Martina. *Josef Smolík (1832 – 1915)*. Praha, 2007. ISBN 978-80-01-03639-6.)

Smolíkův zájem o archeologické nálezy dosvědčuje jeho korespondence uložená v Literárním archívu Památníku národního písemnictví, která obsahuje zejména poděkování za informace o určitém nálezu či pokyny pro upřesnění zpráv nebo vedení výzkumu.⁴⁹

V Literárním archívu Památníku národního písemnictví v Praze je uloženo přes sto kusů korespondence adresované Václavu Divišovi. Složka obsahuje 96 dopisů, 37 korespondenčních lístků, 1 fragment korespondenčního lístku, 5 pohlednic a 3 navštívenky z let 1875 až 1914. Některé dopisy obsahují dokonce i archeologické kresby.

V době, kdy již Josef Smolík nepůsobil v Pardubicích, ale v Praze, tedy v roce 1875, začala probíhat vzájemná korespondence mezi ním a osobou později pro pardubickou archeologii velmi důležitou, a to Václavem Divišem. Jejich vztah byl velice blízký, dá se říci přátelský.

4) Václav Diviš

Václav Diviš se narodil 28. srpna 1839. Byl to syn pardubického krupaře Václava Divíše a jeho manželky Anny, rozené Bělohubé.⁵⁰ Václav Diviš ukončil školu kolem dvanáctého roku svého života, v srpnu 1851, dále nepokračoval. Důvodem toho, že šel do učení, byla nejspíše slabší finanční situace rodiny. Jeho starší bratr Ferdinand totiž se školou pokračoval, proto na další vzdělání pro Václava už zřejmě nebyly peníze. Václav Diviš se tedy zaučoval u truhláře Františka Vambery, u tohoto řemesla však nezůstal.

V roce 1856 se stal kancelářským pomocníkem stavitele Ing. Antonína Wendla, který začal stavět železniční most přes Labe mezi Pardubicemi a Rosicemi. Roku 1858, po ukončení práce na železnici, se stal aspirantem a roku 1860 definitivním úředníkem pardubicko-liberecké dráhy.⁵¹

Někdy v tomto období⁵² byl přeložen mimo Pardubice. Přesně se neví, kde všude až do roku 1876 sloužil. Víme, že roku 1868 byl v Nové Pace⁵³, dál byl v této době ve Dvoře

⁴⁹ BEČVÁŘOVÁ, Martina. *Josef Smolík (1832 – 1915)*. Praha, 2007, s. 25-41. ISBN 978-80-01-03639-6.

⁵⁰ Jeho otec se narodil roku 1804 a žil v Třebechovicích pod Orebem. V dospělosti se přestěhoval do Pardubic, kde se seznámil se svojí manželkou Annou. Svatbu měli dne 30. ledna 1837. Manželé Divišovi měli celkem 4 děti. V témže roce, co se vzali, se narodil jejich první syn, František, bratr Václava Divíše. Poté, v roce 1839 přišel na svět Václav, po roce a půl dcera Anna, která se narodila v lednu 1841 a nakonec ještě jeden syn Jan, který se narodil na jaře, v revolučním roce 1848. (POSPÍŠIL, Pavel. Václav Diviš /1839 – 1934/. In *Informačního zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea 2/84*, příloha, s. 1-19.)

⁵¹ Tamtéž.

⁵² Neví se přesně, jestli ihned po jmenování do úřadu dráhy pardubicko-liberecké v roce 1860 nebo až v pozdější době. (Tamtéž, s. 2.)

⁵³ V Nové Pace se stal členem Sokola. (Tamtéž, s. 2-3.)

Králové, nacházel se údajně také v Turnově, kde onemocněl tyfem. To byla chvíle, kdy se vrátil na nějaký čas do Pardubic, díky své matce, která ho tam převezla z důvodu léčení jeho nemoci. Souboj s tyfem naštěstí vyhrál, nejspíše i díky svému bratrovi, lékaři Františku. Po uzdravení se opět odebral z Pardubic, nejspíše zpět do Trutnova, kde se v Kalné vodě blízko tohoto města oženil s 25letou Amélií, dcerou sládka Bedřicha Beneše.⁵⁴

Mezi svým 30. a 40. rokem se začal zajímat o archeologii. Přesně se neví, co ho k tomuto oboru přivedlo. Možná to bylo místo jeho pracoviště, protože se tam odkryla spousta archeologických nálezů. Koncem 60. let, při přestavbě nádraží v Rosicích nad Labem bylo objeveno pohřebiště lidu popelnicových polí, ale je možné, že ho k archeologii přivedl jeho mladší bratr Jan, který se o historii velice zajímal. Mezi jeho vášně patřil také sběr starožitných památek, dokonce byl památkovým zpravodajem vídeňské centrální komise. Ale mohlo to být i opačně, že Václav přivedl k této činnosti Jana.⁵⁵

Přátelský vztah mezi Divišem a Smolíkem nemohl vzniknout v Pardubicích, jelikož Václav Diviš z Pardubic v roce 1860 odjel a vrátil se až roku 1876, tedy v době, kdy byl Josef Smolík již v Praze. Jejich první dopisy jsou z roku 1875, to je rok, kdy byl Josef Smolík v Praze a Václav Diviš v Třebíči.

Je velice pravděpodobné, že k sobě našli cestu prostřednictvím Divišova bratra Jana, který se o historii též zajímal a hlavně působil na pardubické reálce v období, kdy tam byl i Josef Smolík.⁵⁶ V prvních dopisech, adresovaných Václavu Divišovi, Smolík píše o jeho bratrovi Janovi, což nám potvrzuje, že užší kontakty mezi nimi existovaly. Jedním z nich byl dopis z března 1876:

„... Právě jsem dostal od p. bratra z Pardubic mimo jiné též opis artikulů atd. poctivého pořádku ševcovského města Třebíč.“⁵⁷

---

⁵⁴ Měli spolu několik dcer - Annu, Amálii, Johanku, Boženku, Viktorii, která zemřela půl hodiny po porodu a Ludmilu. Roku 1876 se dočkal syna Václava. Za několik let se mu narodili ještě 2 synové – Vojtěch, který zemřel měsíc po narození a Jiří. (POSPÍŠIL, Pavel. Václav Diviš /1839 – 1934/. *Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea* 2/84, příloha, s. 3, 8.)

⁵⁵ VČM Pardubice, Rukopis F. Svatoně, II. díl, s. 690, inv. č. SI-04/168.

⁵⁶ Dle informací z Jubilejní zprávy c.k.státní reálky v Pardubicích (1863-1913) působil na škole Jan Diviš od března roku 1871 do září téhož roku a Smolík učil na škole od října 1864 právě také do září roku 1871. Z toho vyplývá, že měli půl rok na to, aby se mohli seznámit a navázat bližší kontakty. Domnívám se tedy, že tato známost přivedla Smolíka k Václavu Divišovi.

⁵⁷ Literární archiv památníku národního písemnictví v Praze, Osobní fond Václava Diviše Čistického ze Šerlinku (1839 – 1934), dopis Josefa Smolíka adresovaný Václavu Divišovi ze dne 29.3.1876 v Praze, přír. č. 15/09, 30/15.

Dá se říci, že Diviš informoval Smolíka o zajímavých předmětech, se kterými se setkal, ať už to byly mince, nejrůznější listiny či pečetě. Smolík danou věc blíže prohlédl a poučil Diviše, o co se nejspíše jedná a nezapomněl mu téměř vždy dát radu, jaké předměty obdobného typu jsou nejvzácnější. Co se týká odborných znalostí a zkušeností v oboru, byl Smolík ten, který Divišovi ukazoval správný směr, učil ho. Byl tím, kdo ze snaživého Diviše udělal archeologa, který měl pak na Pardubicku respekt. Jednu z takových rad obsahoval i dopis z dubna 1876 a zní následovně:

„... jsem toho dobře zkušen a radím Vám, aby jste za mince z doby Ferdinanda II. a jeho následovníků, tedy od roku 1621 až na náš věk neplatili za kteroukolivěk minci více nežli má skutečné ceny v stříbře, kdy za tolar Ferdinanda II. z roku 1622 nebo 1623 neplaťte nic více nežli 1 zt, 20, poněvadž jest „Kipfr“, tj. špatné stříbro...“⁵⁸

V květnu roku 1876 se konala schůze archeologického sboru v Praze, na které se Smolík zmínil o vlasteneckém duchu Václava Diviše a o jeho zájmu ohledně památek naší vlasti. Sbor uznal tyto jeho zásluhy a jednohlasně se rozhodlo, že Diviše jmenují do funkce dopisujícího člena Archeologického sboru Musea království českého v Praze (nynější Národní muzeum v Praze⁵⁹).

Od této chvíle podává Diviš spolku informace ohledně nálezů starodávných kousků a o památkách, které se mu zdály nějakým způsobem výjimečné nebo o probíhajících pracích, souvisejících s nalézáním pozůstatků dávných věků.

Od roku 1875 mezi Václavem Divišem a Josefem Smolíkem probíhala pravidelná korespondence, v některých letech četněji, v některých méně. Jedině v první polovině 90. let 19. století nenapsal Josef Smolík Divišovi téměř žádný dopis. Domnívám se, že to bylo způsobeno těžkou ránou, kterou Smolík zažil v osobním životě. V roce 1893 zemřel jeho syn Bohuslav na následky zánětu ledvin. Srovnání se s tímto faktem pro něj nebylo jednoduché, uzavřel se do sebe a nevyhledával společnost svých přátel. To dokládá nedatovaný dopis, který psal Smolíkově Ladislav Čelakovský, který ho podněcuje k tomu, aby se vrátil do starých kolejí. Ukázka části dopisu se nachází na následující stránce.

---

⁵⁸ Literární archiv památníku národního písemnictví v Praze, Osobní fond Václava Diviše Čistického ze Šerlinku (1839 – 1934), dopis Josefa Smolíka adresovaný Václavu Divišovi ze dne 28.4. 1876 v Praze, přír. č. 15/09, 30/15.

⁵⁹ Název „Museum království českého“ mělo Národní muzeum v letech 1854 až 1919, v práci budu toto muzeum označovat jeho nynějším označením, tedy „Národní muzeum“.
URL: <http://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1rodn%C3%AD_muzeum> [cit. 2010-12-20]

„Pochopuji, že rána ta byla pro tebe velice krutá, ctil jsem zármutek Tvůj, který Ti nedovoľoval vyhledávat společnost lidí a třebaš i přátel. Ale od té doby minuly brzy čtyři týdny, a Ty dosud se jich vzdaluješ. Nemyslím, že dobře činíš, měl bys i nyní zase hledět se povyraziti, přijíti na jiné myšlenky a navrátiti se poznenáhla do starých kolej. Byl jsi po léta zvyklý večeret ve společnosti, přátelé a známí Tě tam marně denně očekávají...“⁶⁰

Dalším z profesorů, zabývající se archeologií, byl **Karel Seydler**, který se narodil 14. července 1847 v Žamberku.⁶¹ Po absolvování Novoměstského gymnasia u piaristů se přihlásil na Filosofickou fakultu Karlovy univerzity, kde studoval zeměpis a dějepis. Jeho zájem se rozšiřoval i na další vědní obory, jako byla architektura, paleografie či archeologie.⁶²

Aktivně se účastnil přednášek Jana Erazima Vocela, profesora starožitností na pražské univerzitě. Vocel byl první, kdo roku 1866 sepsal přehled českého pravěku v knize „*Pravěk země české*“. Pro Seydlera představoval Vocel vzor, který mu ukazoval, jakým způsobem

vzdělávat další generace.⁶³ Na jeho počest mu chtěl nechat vystavět dokonce pomník, který by jeho památku připomínal.⁶⁴ Po vystudování univerzity působil rok na Akademickém gymnáziu v Praze. Rigorózní zkoušku složil dne 26. září 1872 a obdržel titul PhDr.⁶⁵

5) K. V. Seydler

Karel Seydler byl roku 1871 zvolen jednatelem Archeologického sboru Národního muzea v Praze. V této funkci nahradil Dr. Josefa Emlera. Seydler svoji funkci vykonával tak svědomitě, že byl o rok později zvolen do sedmičlenného výboru pro vyřizování běžných věcí pro archeologii.⁶⁶

⁶⁰ Archiv Národního muzea v Praze, fond Josef Smolík, nedatovaný dopis Ladislava Čelakovského, kart. 1.

⁶¹ Zemřel celkem mladý na tuberkulózu 14. srpna roku 1883 v Pardubicích. (SAKAŘ, Josef. Dějiny pardubických škol. *Jubilejní zpráva c.k. státní reálky v Pardubicích 1863-1913*. Pardubice, 1913, s. 72.)

⁶² KOTYK, Jiří. Prof. PhDr. Karel Václav Seydler. *Zprávy klubu přátel Pardubicka*, 1986, č. 3-4, s. 83-85.

⁶³ Vedle Vocelových přednášek se účastnil výkladů prof. Tomka, Hattaly, Volkmana, Löweho, Vietze, Höfloera, Gindelyho, Schulteho, Kelleho, Kvíčaly a Disticha; pilně si jejich přednášky poznamenával a semestry ukončoval s výborným prospěchem. (MRŇÁVEK, Josef. Dr. Karel Václav Seydler. *Výroční zpráva c.k. české vyšší školy reálné v Pardubicích.*, zpráva 8, 1884, s. 1-11.)

⁶⁴ MRŇÁVEK, Josef. Dr. Karel Václav Seydler. *Pernštýn*, roč. 4, 29.8.1883, č. 69.

⁶⁵ KOTYK, Jiří. Prof. PhDr. Karel Václav Seydler. *Zprávy klubu přátel Pardubicka*, 1986, č. 3-4, s. 83-85.

⁶⁶ MRŇÁVEK, Josef. Dr. Karel Václav Seydler. *Výroční zpráva c.k. české vyšší školy reálné v Pardubicích*. Zpráva 8, 1884, s. 1-11.

V roce 1872 ale z Prahy odešel a zakotvil v Pardubicích. Přijal zde uvolněnou funkci profesora dějepisu, kterou vykonával až do své předčasné smrti, do roku 1883. V září 1878 si vzal za ženu Annu Skoupou. V Pardubicích se realizoval ve veřejném i kulturním životě. Stál u zrodu literárního spolku a podílel se na činnosti ženského pěveckého sdružení „Ludmila“ V okolí Pardubic popisoval archeologické památky a starožitnosti, získané poznatky dále uveřejňoval v časopisu „Světozor“, „Památkách archeologických“ či v „Poslu východních Čech“.⁶⁷

Z jeho zápisků, jak píše profesor reálky Josef Mrňávek, Seydlerův přítel a kolega, bylo patrné, že si Seydler uložil několik úkolů, které měly způsobit zvýšení počtu informací o nalezených starožitnostech. Jeho touhou bylo, aby i v Pardubicích vznikl nějaký archeologický spolek typu Včela Čáslavská nebo alespoň, aby byly shromažďovány starožitnosti při škole, z nichž by pak vznikla sbírka. Dokonce navrhl plán, podle kterého se mělo postupovat při sbírání předmětů a způsob jejich ukládání. Jeho dalším úkolem, který si uložil, byl častější kontakt s Archeologickým sborem Národního muzea v Praze. Snažil se o předávání zpráv, které se nějakým způsobem, týkaly tohoto oboru. K úplnému uskutečnění těchto myšlenek se mu ale vzhledem k postupujícímu onemocnění tuberkulózou nedostávalo fyzických sil.⁶⁸

---

⁶⁷ ZIKMUNDA, Vlastimil. Lidé kolem pardubického muzea. *Zprávy klubu přátel Pardubicka*, 1980, č. 12, s. 268-270.

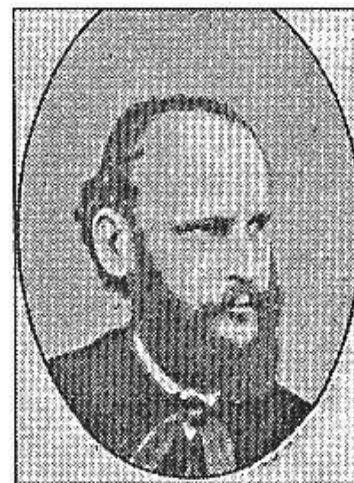
⁶⁸ MRŇÁVEK, Josef. Dr. Karel Václav Seydler. *Pernštýn*, roč. 4, 29.8.1883, č. 69.

3 Pardubický Musejní spolek

Sílící zájem o památky přispěl k vytvoření řady muzeí v Čechách. Konečně i v Pardubicích se koncem sedmdesátých let 19. století vytvořily, příhodnější podmínky pro založení muzea. Jedním z hlavních iniciátorů vzniku takové instituce byl tehdejší c.k. okresní komisař Filip Šedivý, přítel tehdy již zesnulého starosty Václava Bubeníka.

Filip Šedivý se narodil 30. dubna 1824 v Chlumci nad Cidlinou, v rodině sekretáře hraběte Kinského. Po studiích nastoupil na úřednickou dráhu, nejprve jako kancelista v Polici nad Metují, Novém Bydžově a Berouně a později jako okresní komisař v Pardubicích. Již jako mladík se zajímal o numismatiku a archeologii. V roce 1849 spolupracoval s prvním numismatickým spolkem u nás – „Verein für Numismatik in Prag“. Do Pardubic přišel v roce 1868. Po jeho smrti, v roce 1892, byla Šedivého numismatická sbírka odkázána pardubickému muzeu.⁶⁹

Šedivý byl v myšlence založení muzea podpořen nejen starostou města Leopoldem Wernerem, ale i dalšími velice důležitými osobnostmi. Jmenujme ředitele reálky Jiljího Vratislava Jahna, starostu Leopolda Wernera či přednostu železniční stanice Václava Diviše. Jeden z hlavních důvodů založení muzea byla ovšem záchrana ornitologické sbírky po zemřelém lékaři Františku Hromádkovi⁷⁰, která obsahovala asi 1400 kusů ptáků z okolí, ale i z cizokrajných oblastí.⁷¹

6) J.V.Jahn

V letním měsíci srpnu 1879 přípravný výbor pro založení muzea dal za úkol Filipu Šedivému vypracovat návrh stanov spolku a J. V. Jahnovi svolání k obecnstvu. Svěřené úkoly zmiňovaní splnili svědomitě. Svolání obsahovalo celý pracovní program spolku a muzea. Podle tohoto programu bylo muzeum řízeno řadu let za působení J. V. Jahna.⁷²

Výbor roku 1881 obsadil přední funkce - místopředsedou se stal Jiljí Vratislav Jahn, jednatelem učitel Jiroutek, správou muzejních sbírek s označením „správce domu“ byl

⁶⁹ ŠEBEK, František. Lidé kolem muzea: Filip Šedivý /1824-1992/. *Zprávy klubu přátel Pardubicka*, 1981, č. 2, s. 31-32.

⁷⁰ ŠEBEK, František. Východočeské muzeum: Tradice a současnost. In BRONCOVÁ, Dagmar (ed.) *Kniha o městě*. Praha, 1999, s. 45-49. ISBN 80-86098-12-5.; SOKA Pardubice, fond Muzejní spolek Pardubice, 1936-1958. Zápisy ze schůzí – jednatelemská zpráva ze dne 19. září 1940, inv. č. 148, kart. 18.

⁷¹ ZIKMUNDA, Vlastimil. *Devadesát let východočeského muzea v Pardubicích 1880-1970*. Pardubice, 1970.

⁷² ZIKMUNDA, Vlastimil. Založení muzea v Pardubicích. *Zpravodaj KMVČ: Krajské muzeum východních Čech se sídlem v Hradci Králové*, roč. 5, 1978, č. 4, s. 20.

pověřen Václav Diviš, jedna z později nejvýznamnějších osobností působící v rámci archeologie pro Musejní spolek vůbec a funkci kustoda numismatických sbírek obsadil Filip Šedivý. Výbor zvolil i další kustody sbírek, většinou z řad profesorů pardubické reálné školy.⁷³

Musejní spolek se od začátku svého působení setkával s mnoha překážkami, hned v roce 1880 řešili například problém prostor muzea.⁷⁴ Pro muzeum se stalo domovem 2. poschodí obecního domu na náměstí.⁷⁵ Sbírký zabíraly tři velké a dvě menší místnosti.⁷⁶ V roce 1882 výbor rozhodl, že muzeum bude otevřeno na svatodušní svátky.⁷⁷ Otevření muzea mělo široký ohlas, to dosvědčuje článek o otevření v Českých novinách.⁷⁸

Muzeum se od počátku svého vzniku snažilo vytvořit vztahy i s okolními institucemi, zabývajícími se stejnou činností. Styky byly navázány s archeologickým sborem Vocel v Kutné Hoře, s Včelou Čáslavskou a s Archeologickým muzeem v Náchodě. Mezi institucemi probíhala určitá spolupráce.⁷⁹

Současně s formálním vznikem muzea v roce 1880, vznikla také archeologická sbírka.⁸⁰ Sbírká byla spravována kustody, v počátcích Josefem Mrňávkem společně s Dr. Seydlerem. Seydler měl v archeologii nepochybně obrovskou autoritu, ale vzhledem ke zhoršujícímu se zdravotnímu stavu se stal kustodem pouze formálně. Skutečnou správu sbírky vedl jeho přítel prof. Mrňávek.⁸¹

Karel Seydler se zasloužil i o osvětu venkova, kde pořádal přednášky ohledně české literatury, dějepisu, archeologie i cestopisu. Jeho přednes byl poutavý. Svůj poslední výklad, který se týkal doby bronzové a měl název „*O nejstarších památkách práce lidské*“, uskutečnil na valné hromadě Musejního spolku roku 1883. Krátce nato zemřel.⁸²

Josef Mrňávek se narodil 14. srpna 1852 v Pardubicích.⁸³ Nepůsobil pouze jako kustod archeologické sbírky, měl na starost také archiv. Josef Mrňávek absolvoval studia na vyšší reálné škole Pardubicích a roku 1871 odešel do Prahy na vysokou školu, kde se

⁷³ ZIKMUNDA, Vlastimil. Založení muzea v Pardubicích. *Zpravodaj KMVČ: Krajské muzeum východních Čech se sídlem v Hradci Králové*, roč. 5, 1978, č. 4, s. 20.

⁷⁴ Za zbudování divadla v Pardubicích!! *Pernštýn*, roč. 1, 16.10.1880, č. 16.

⁷⁵ Museum města Pardubic. *Pernštýn*, roč. 2, 12.3.1881, č. 11.

⁷⁶ ZIKMUNDA, Vlastimil. Založení muzea v Pardubicích. *Zpravodaj KMVČ: Krajské muzeum východních Čech se sídlem v Hradci Králové*, roč. 5, 1978, č. 4., s. 25.

⁷⁷ Z městského muzea: Schůze výboru. *Pernštýn*, roč. 3, 11.1.1882, č. 3.

⁷⁸ Tamtéž, s. 29.

⁷⁹ Tamtéž, s. 25.

⁸⁰ VČM Pardubice Rukopisné výpisy z archívu muzejního spolku F. Svatoně, Z kroniky spolku, s. 17, inv. č. SI-04/168.

⁸¹ Tamtéž.

⁸² MRŇÁVEK, Josef. Dr. Karel Václav Seydler (dokočení). *Pernštýn*, roč. 4, 5.9.1883, č. 71.

⁸³ Mrňávek zemřel 7. prosince 1929. (Ředitel Mrňávek pohřben v Pardubicích. *Východočeský republikán*, roč. 11, 27.12.1929, č. 52, s. 3)

vzdělával v oblasti matematiky a fyziky. V Pardubicích v letech 1876 až 1884 působil na zdejší reálce jako asistent a suplující učitel matematiky a fyziky.⁸⁴ Jeho zásluhou vznikla nadace pro chudé studenty této školy.⁸⁵

7) *Josef Mrňávek*

Od roku 1884 působil Josef Mrňávek v Českých Budějovicích, kde zastával pozici ředitele reálky, kterou spoluzakládal.⁸⁶ Za zásluhy ve školství byl jmenován školním radou. Psal články týkající se této školy a o pedagogice samotné.⁸⁷

Ze zprávy o schůzi muzea z 8. ledna 1882 je zřejmé, že již tehdy se dbalo na to, aby nalezený archeologický předmět byl začleněn do sbírky v hlubším kontextu, to znamená, že k němu měly být přiřazeny všechny bližší podrobnosti, aby se tak mohl stát ucelenou historickou památkou.⁸⁸

O rok později byli lidé v dobovém tisku vyzýváni k uchovávaní archeologických a historických památek. Byli seznámeni s odlišnou situací, která panovala v Německu, ve Francii, v Itálii, v Rusku či v Polsku. Zde lidé své památky, zejména brány a hradby, opečovávali a chovali k nim patřičnou úctu. V Pernštýnu z roku 1883 se uvádí, že my raději památky zboříme, aby současný ráz města „nehzydily“⁸⁹, kdežto například v Salzburgu se restaurují zbytky římského kostela nebo v Krakově Floreianská brána. U nás je občanům připomínán odstrašující případ, který se stal na Kunětické hoře. Tuto památku lidé téměř rozebrali.⁹⁰ Nejvíce to tenkrát odnesla jihozápadní strana hradu, kde byly zničeny postranní parkány a v roce 1884 se následkem rozebírání sesunula část skály a strhla s sebou ohradní zeď i s některými budovami.⁹¹

Podle těchto informací je možné pozorovat sílící snahu o uchování těch nejdůležitějších pozůstatků naší minulosti pro další generace. Díky takovým iniciativním

⁸⁴ KOTYK, Jiří. Josef Mrňávek. *Zprávy klubu přátel Pardubicka*, 1990, č. 5-6, s. 125-127.

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ Ředitel Mrňávek pohřben v Pardubicích. *Východočeský Republikán*, roč. 11, 27.12.1929, č. 52, s. 3.

⁸⁷ KOTYK, Jiří. Josef Mrňávek. *Zprávy klubu přátel Pardubicka*, 1990, č. 5-6, s. 125-127.

⁸⁸ Z městského muzea: Schůze výboru. *Pernštýn*, roč. 3, 11.1.1882, č. 3.

V první výroční zprávě z roku 1882 se dále uvádí, že sbírky starožitností obsahují 221 kusů, v tomto čísle jsou však započítány i umělecké, technické a národopisné předměty, obrazy a věci obrazné.

⁸⁹ Je možné, že tento boj za ochranu památek byl způsoben hrozbou, týkající se zboření Zelené brány. Roku 1875 se z komunikačních důvodů uvažovalo právě o zboření. Proti tomuto činu v listopadu 1875 zasáhla dopisem také Ústřední památková komise. (THEIN, Pavel. Zelená brána. In *Zelená brána: Sborník ze Zpráv Klubu přátel Pardubicka*, sešit č. 38, 2006, s. 4-9.)

⁹⁰ FORMÁNEK, A. Občanské cnosti základem blahobytu a vážnosti národa. *Pernštýn*, roč. 4, 24.2.1883, č. 16.

⁹¹ ROSŮLEK, František. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko: Místopis, díl III*. Pardubice, 1909, s. 319-320.

krokům můžeme studovat dřívější život a hlavně kulturu předků. Na ochranu památek by se mělo dbát neustále, aby ani naši potomci nebyli ochuzeni o možnosti poznání života nás a našich kořenů.

K lidem, kteří poukazovali na nezájem společnosti o domácí památky, patřil **Václav Lavička**, který na toto téma uspořádal přednášku.⁹² Václav Lavička se narodil 22. března 1846 v Písku.⁹³ Po studiích působil v Pardubicích jako c.k. profesor na vyšší reálné škole.⁹⁴ Roku 1882 nastoupil do funkce kustoda archeologické sbírky. Byl také jedním z členů ve výboru Musejního spolku. Dne 1. března roku 1885 na valné hromadě Musejního spolku v Pardubicích vedl přednášku o archeologii jako vědě a o jednotlivých hodnotných předmětech, patřících pardubickému muzeu. Jeho výklad byl zaznamenán v časopise „*Pernštýn*“ téhož roku.⁹⁵

Přednáška obsahovala pojednání o prvotních myšlenkách, týkajících se shromažďování starožitností v rámci Národního muzea, za něž se vděčí zejména Janu Erazimu Vocelovi, který sepsal roku 1845 první celkové poučení o české archeologii s názvem „*Grundzüge der böhmischen Alterthumskunde von Johann Erasmus Wocel*“.⁹⁶

Václav Lavička katalogizoval archeologické předměty, patřící pardubickému muzeu. Pracoval na tom v letech 1883 až 1886 a zpracoval 6 let. Začal rokem založení muzea, rokem 1880. Kniha začíná seznamem odborných děl, která se zaměřují nějakým způsobem na archeologii. Výčet obsahuje zejména německá díla.

Jednotlivé položky mají své číselné označení, je popsáno, o jaké předměty se jedná, jak byly nabyty, popřípadě kdo a kdy je daroval a nakonec je zde uvedeno jejich inventarizační číslo, které jim náleží v příslušné knize přírůstkové.

V prvních letech po vzniku muzea bylo darovaných předmětů velké množství. Jak je v knize uvedeno, v době šesti let (od založení muzea) je v seznamu uvedeno 215 položek. Po roce 1887 se v soupisu předmětů dále nepokračovalo. K některým položkám napsal několik příspěvů a dodatků zřejmě Ludvík Šnajdr, který také vykonával funkci správce

---

⁹² LAVIČKA, Václav. O archeologii vůbec a jednotlivých předmětech archeologických našeho musea Pardubického. *Pernštýn*, roč. 6, 11.3.1885, č. 20. Přednáška nemá pouze kritický ráz. Václav Lavička uznává, že lidé si začínají více všimnout vlastních památek a vyzdvihuje skutečnost, že i Pardubice mají svoji vlastní archeologickou sbírku. Chce, aby laická veřejnost dokázala poznat cennou pamětihodnost a dokázala s ní správně nakládat. Na konci přednášky vyzdvihuje nejvýznamnější nálezy, které se na Pardubicku do té doby odehrály. (hromadný nález z Čepí, Chvojence, nádoba ve tvaru lvíčka z Rokytna, brakteáty z Lukovny.)

⁹³ Zemřel 21. května 1911 v Bohdanči. (SOkA Pardubice, Fond Archiv města Pardubice, Evidence obyvatel města Pardubice, kart. 633.)

⁹⁴ SOkA Pardubice, Fond Archiv města Pardubice, Evidence obyvatel města Pardubice, kart. 633.

⁹⁵ VČM Pardubice, Rukopis F. Svatoně, II. díl, s. 690, inv. č. SI-04/168.

⁹⁶ Tamtéž.

archeologické sbírky.⁹⁷ Po Václavovi Lavičkovi a mezi Ludvíkem Šnajdrem měl archeologickou sbírku na starost pouze necelý rok 1886⁹⁸ Václav Diviš.⁹⁹

Je zvláštní, že člověk jako byl Václav Diviš, který se archeologii tolik věnoval a byl od roku 1876 dokonce dopisujícím členem Archeologického ústavu v Praze, spravoval pardubickou archeologickou sbírku až roku 1886 a navíc pouze na jeden necelý rok. Můžeme se jen domnívat, co mohlo způsobit to, že ho v této funkci na dva roky vystřídal Ludvík Šnajdr.

Jednou z variant mohlo být to, že v rámci pardubického Musejního spolku panovaly nějaké napjaté vztahy a na pozicích, kde se o obsazování míst rozhodovalo, byl někdo, kdo Divišovi nepřál. Žádný konkrétní důkaz jsem však v tomto směru nenašla. Jediné, co by tomu mohlo nasvědčovat, byl fakt, že mezi Ludvíkem Šnajdrem a Josefem Smolíkem, s kterým si Václav Diviš několik let psal, vznikl rozpor ohledně existence neolitu. Díky tomuto sporu nemohl Šnajdr psát do Památek archeologických a musel tak publikovat v Německu.¹⁰⁰ Dva dochované dopisy psané Šnajdrem a adresované Divišovi nenasvědčují však žádným konfliktům mezi Šnajdrem a Divišem, jsou psány v přátelském duchu.¹⁰¹

Další možnou variantou by mohlo být úmrtí jeho dvou dcer v těchto letech. Je jednoduše možné, že toho na něj bylo příliš a že potřeboval polevit. Tím však nechci říct, že by se archeologii nevěnoval. Z roku 1887 je dochováno mnoho dopisů od Josefa Smolíka, v kterých reaguje na dopisy Václava Divíše a které se archeologie a numizmatiky týkají. Je však zvláštní, že rok 1888 nevykazuje žádnou korespondenci.

Ludvík Šnajdr pozici kustoda vykonával pouze krátkou dobu, v letech 1887 a 1888.¹⁰² Narodil se 24. listopadu 1839 v Benátkách nad Jizerou.¹⁰³ Svá studentská léta trávil na pražské polytechnice, kde se učil přírodovědě a chemii.¹⁰⁴ V letech 1876 až 1888 působil v Jičíně, v letech 1889 až 1905 ve Smiřicích. Když pobýval ve Smiřicích, realizoval několik

---

⁹⁷ VČM Pardubice, Archeologické oddělení, Rukopisný seznam přírůstků archeologických musea v Pardubicích, autorem Václav Lavička.

⁹⁸ V Pospíšilově diplomové práci se o Václavu Divišovi uvádí, že poprvé spravoval archeologickou sbírku pardubického muzea v roce 1888, ale dle Svatoňových rukopisů to bylo o dva roky dříve, roku 1886. V roce 1888 byl kustodem archeologické sbírky Ludvík Šnajdr.

⁹⁹ VČM Pardubice, Rukopisné výpisy z archívu muzejního spolku F. Svatoně, Z kroniky spolku, s. 17, inv. č. SI-04/168.

¹⁰⁰ SKLENÁŘ, Karel. *Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů*. Praha, 2005, s. 570. ISBN 80-7277-253-8.

¹⁰¹ Literární archiv památníku národního písemnictví v Praze, Osobní fond Václava Divíše Čistického ze Šerlinku (1839 – 1934), dva dopisy od Ludvíka Šnajdra Václavu Diviši, jeden nedatován, druhý z r. 1902, přír. č. 15/09, 30/15.

¹⁰² VČM Pardubice, Rukopisné výpisy z archívu muzejního spolku F. Svatoně, s. 17, Z kroniky spolku, inv. č. SI-04/168.

¹⁰³ Zemřel 26. června 1913 v Praze (SKLENÁŘ, Karel. *Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů*. Praha, 2005, s. 570. ISBN 80-7277-253-8.)

¹⁰⁴ Tamtéž.

archeologických průzkumů a výzkumů na Jaroměřsku. Jeho nejvýznamnější akcí bylo sledování latěnských nálezů v cihelně v Hořenicích v letech 1897 až 1901, které prováděl ve spolupráci s archeologem Ludvíkem Domečkou a publikoval v „*Památkách archeologických*“ v roce 1901. Výkopy prováděl také na katastru Jaroměře a Semonic a sbíral ve Vlkově a Novém Městě nad Metují.¹⁰⁵ Pracoval i v archivu Národního muzea a v letech 1880 až 1904 byl konservátorem Státní památkové péče v severovýchodních Čechách.¹⁰⁶

Na Pardubicku byl známý zejména jako knihkupec.¹⁰⁷ Jeho zájmy se ale neomezovaly pouze na toto povolání. Byl první, kdo poznal rozdíl mezi pravěkou a raně středověkou keramikou a poukazoval i na význam nálezových celků.¹⁰⁸ O tom psal archeologické komisi v Praze pod pseudonymem L. Losický.¹⁰⁹ Hlásal zachování hrobových celků, jelikož je považoval za jediný pramen, který nás může přesně seznámit s prehistorií. Velice se zajímal o všechny nálezy pravěkých památek na českém východě a severovýchodě, o kterých podával zprávy. Ačkoliv neprováděl metodické výzkumy, jeho vědecká činnost byla velice záslužná a přínosná.¹¹⁰

V roce 1866 vydal monografii *Nových Benátek*, ta roku 1891 vyšla jako brožura o 35 stránkách s názvem „*Počátkové předhistorického místopisu země České*“.¹¹¹ Na sklonku života žil u dcery v Praze. Po smrti se jeho sbírka dostala do muzea v Hradci Králové a do Národního muzea v Praze, část darovala Šnajdrova dcera J. A. Jírovi, který s ním v posledních letech spolupracoval.¹¹²

S prvními krůčky pardubického muzea velice pomáhal **Václav Diviš**, který se angažoval zejména v oblasti archeologie. Ke svému jménu si přidával predikát (Čistecský ze Šerlinku) starého zemanského rodu, neboť se považoval se za jejich potomka.¹¹³ Ukázalo se však, že žádným potomkem zemanů není, proto byl v roce 1910 nařízením vyškrtnut tento titul z matričního zápisu.¹¹⁴

---

¹⁰⁵ FLÍDR, Aleš. Dějiny archeologického bádání na Podorlicku. In *Orlické hory a Podorlicko*, roč. 13, 2005, s. 80-81, ISSN 80-86076-40-7.

¹⁰⁶ SKLENÁŘ, Karel. *Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů*. Praha, 2005, s. 570. ISBN 80-7277-253-8.

¹⁰⁷ VČM Pardubice, Rukopis F. Svatoně, II. díl, s. 690, inv. č. SI-04/168.

¹⁰⁸ SKLENÁŘ, Karel. *Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů*. Praha, 2005, s. 570. ISBN 80-7277-253-8.

¹⁰⁹ VOKOLEK, Vít. Archeologové východních Čech. In *Pardubický kraj: vlastivědný sborník, ekonomika, historie, příroda, kultura, technika*, 1957 roč. 2, s. 44-46.

¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² SKLENÁŘ, Karel. *Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů*. Praha, 2005, s. 570. ISBN 80-7277-253-8.

¹¹³ Tamtéž, s. 131.

¹¹⁴ POSPÍŠIL, Pavel. Václav Diviš /1839 – 1934/. In *Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea* 2/84, příloha, s. 9.

Post správce archeologické sbírky zaujal v druhé polovině 80. let (přesně 1886¹¹⁵), ale tuto funkci vykonával pouze jeden rok a dle Svatoňových záznamů se k ní vrátil až po čtyřech letech, v roce 1891, poté ji již vykonával soustavně několik let. Jeho práce přinášela muzeu dobré výsledky.¹¹⁶

Jak jsem již výše zmínila, ve Svatoňově Kronice spolku je uvedeno, že soustavně začal archeologickou sbírku spravovat Václav Diviš od roku 1891. Tím nám ale vzniká otázka, kdo ji spravoval mezi Ludvíkem Šnajdrem a Václavem Divišem. Tato informace se v knize neuvádí a bohužel ani v archivním fondu Musejního spolku. Já se však domnívám, že to byl už Václav Diviš, jelikož z dopisů psaných Josefem Smolíkem z roku 1889 vyplývá, že právě Václav Diviš měl na starost archeologickou sbírku pardubického muzea. Dne 4. června 1889 Josef Smolík píše:

„Račtě přijeti upřímné díky za přátelskou ochotu, jakou jste mně posledně veškeré přírůstky musea Pardubického zejména však svou vlastní pílí a přičinlivostí vydobyté starožitnosti Ředické ukázati ráčil.“¹¹⁷

Další dopis psaný Josefem Smolíkem, vypovídá o tom, že Václav Diviš měl nad archeologickými sbírkami pardubického muzea hlavní slovo. Dopis je z července 1889 a zní takto:

„Dar, který jste sbírkám musejním z pohřebiště Ředického jménem musea Pardubického – ačkoli sám přední a největší o výzkum ten zásluhu máte – zaslal, mluví sám za sebe. Nemohu jinak, nežli velectěné správě musea Pardubického zejména pak Vám vyjádřiti nějupřímnější díky.“¹¹⁸

Roku 1882 byly v obci **Čepí** nalezeny bronzové předměty, které tvořily dvě velké spony a 29 mírně otevřených náramků kruhového nebo elipsového průřezu. Václav Diviš

---

¹¹⁵ VČM Pardubice, Rukopis F. Svatoně, II. Díl, s. 690, inv. č. SI-04/168.

¹¹⁶ SKLENÁŘ, Karel. *Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů*. Praha, 2005, s. 131. ISBN 80-7277-253-8.

¹¹⁷ Literární archiv památníku národního písemnictví v Praze, Osobního fondu Václava Diviše Čistického ze Šerlinku (1839 – 1934), dopis od Josefa Smolíka adresovaný Václavu Divišovi ze dne 4. června 1889, přír. č. 15/09, 30/15.

¹¹⁸ Tamtéž, dopis od Josefa Smolíka adresovaný Václavu Divišovi ze dne 18. července 1889.

v této lokalitě roku 1881 popsal nálezovou situaci.¹¹⁹ Starožitné předměty roku 1882 zaslal Josefu Smolíku do Prahy, který je v dopise ze září 1882 adresovaném Divišovi popisuje takto:

„Celé provedení náramků a ozdobných na nich čárek prozrazuje výrobu „en masse“, tedy fabričnost, rovněž kotouče obrovské spony jsou „fortelně“ svinuty, ony se z téhož silného drátu v jediném kuse čtyři tvary způsobily, z nichž tvar průřezu nemá jiného účele, než aby další úhlopříčná a – b vyplnila velmi šikovně větší místo, tak aby celá vypuklina stala se širší. Bohužel, že nejen spona sama jest půlena, nýbrž že celý prostředek ulomené plochy uchází.“¹²⁰

Čepí je obec při silnici z Pardubic do Heřmanova Městce. Při orbě na tamním poli byly objeveny bronzové předměty. Když se informace donesla k Václavu Divišovi, rozhodl se lokalitu více prozkoumat, aby bylo jasné, zda se nenarazí na další památky. Průzkum měl negativní výsledek, jelikož se nic dalšího nenalezlo. Tudíž bronzové předměty, které tvořily hromadný nález (dvě velké spony a 29 mírně otevřených náramků kruhového nebo elipsového průřezu) zůstaly jedinými objevenými předměty na tomto místě.¹²¹

Hromadné nálezy neboli depoty se mohou vyskytnout na jakémkoliv místě. Nejčastěji se s nimi setkáváme mimo sídliště, na trasách obchodních cest, u kořenů stromů nebo u nějakých půdních nerovností. Jedná se o určitý počet starobylých předmětů, které jsou seskupeny pohromadě, tudíž se nejedná o roztroušené předměty. Není zcela jasné, k čemu sloužily, ale setkáváme se s nimi často.¹²² Artefakty, které tvoří hromadný nález, mohou dokládat dříve existující hornictví, stopy po solivarnictví, rýžování zlata apod. Depot může být tvořen materiálem v surovém stavu, nedokončenými předměty, výrobky připravených k uskutečnění obchodu nebo mincemi.¹²³

Hromadný nález z Čepí nakonec skončil v pardubickém muzeu¹²⁴. To, že měly předměty obrovskou hodnotu, potvrzuje návrh profesora Smolíka, aby otevřené bronzové náramky s určitými vyrytými ornamenty byly nazývány „náramky české“ a obrovské spony

---

¹¹⁹ DIVIŠ, Václav. Hromadný nález bronzů u Čepů. *PA*, roč. 12, 1884, s. 142-143.

¹²⁰ Literární archiv památníku národního písemnictví v Praze, Osobní fond Václava Divíše Čistického ze Šerlinku (1839 – 1934), dopis od Josefa Smolíka adresovaný Václavu Divišovi ze dne 12. září 1882, přír. č. 15/09, 30/15.

¹²¹ DIVIŠ, Václav. Hromadný nález bronzů u Čepů. *PA*, roč. 12, 1884, s. 142-143.

¹²² SMOLÍK, Josef. Hromadné nálezy v Čechách. *PA*, roč. 12, 1884, s. 201-213.

¹²³ PODBORSKÝ, Vladimír. *Dějiny pravěku a rané doby dějinné*. Brno, 2006, s. 7. ISBN 80-210-4153-6.

¹²⁴ POSPÍŠIL, Pavel. Václav Diviš /1839 – 1934/. In *Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea* 2/84, příloha, s. 5.

s velkými kotouči a prostřední malou deskou dvojího tvaru „spony české“. Kdekoliv jinde nalezené spony a náramky toho druhu se nazývají dle tohoto nálezu.¹²⁵

V první polovině 80. let se Václav Diviš intenzivně zabýval pohřebištěm lidu popelnicových polí v **Dražkovicích**. Při dobývání písku se narazilo na několik lidských koster. Sám Josef Smolík chtěl být přítomen u vykopávání nějakého hrobu právě v Dražkovicích. V květnu 1885 o tom informoval Václava Diviše takto:

*„Nemalou radost mám z velikých úspěchů, jakých jste docílil na pohřebišti u Dražkovic. Rád bych se byl k Vám podíval, avšak na delší čas nežli na jediný den nemohu, a poněvadž bych rád byl alespoň při jednom hrobě přítomen, odložil jsem příchod asi na 14. t. m. – jestli tam ještě něco zbude.“*¹²⁶

Již v dřívějších letech byly v Dražkovicích nalézány stopy dávné lidské činnosti. S prvními výsledky, které z kopání přicházely, však nebyl spokojen. Vycházely mu na povrch pouze stěpiny a zbytky lidských ostatků. Teprve po několikáté návštěvě se narazilo na celý, neporušený hrob s ostatky muže, který nejspíše zemřel mezi 35. až 40. rokem svého života. Součástí hrobu s kostrou byl železný meč. Své poznatky a nálezové okolnosti si pečlivě zaznamenával a posléze uveřejňoval.¹²⁷

Po tomto objevu stoupla naděje na možný výskyt dalších hrobů v těchto místech. To se nakonec potvrdilo, protože bylo nalezeno více hrobů. Množství artefaktů se nacházelo v mělké části pod povrchem a tak popelnice a ostatní předměty trpěly, zejména orbou. Zjistilo se, že velké popelnice obsahovaly další nádoby. Šlo o šálečky, osudí atd. Zbytek hrobu byl vyplněn pískem, popelem, zbytkem nespálených kostí a bronzovými předměty.¹²⁸

Václav Diviš informoval pardubický Musejní spolek o řadě svých cest do okolí Pardubic, např. o Rábech, Opočínku, Opatovicích nad Labem či Krchlebech (tvrziště u dnešních Lánů na Důlku). Z Krchleb napsal zprávy, které se týkaly nálezů nepolévaného kachlíku s reliéfem lva a nálezů železného meče.¹²⁹ Musejní pardubický spolek byl příjemcem

---

¹²⁵ LAVIČKA, Václav. O archeologii vůbec a jednotlivých předmětech archeologických našeho musea Pardubického. *Pernštýn*, roč. 6, 11.3.1885, č. 20.

¹²⁶ Literární archiv památníku národního písemnictví v Praze, Osobní fond Václava Diviše Čistického ze Šerlinku (1839 – 1934), dopis Smolíka Divišovi z 2. května 1885, přír. č. 15/09, 30/15.

¹²⁷ DIVIŠ, Václav. Řadové hroby u Dražkovic. *PA*, roč. 12, 1884, s. 474-475.

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ DIVIŠ, Václav. Meč železný z tvrze krchlebské. *PA*, roč. 24, 1912, s. 487-488.

velkého počtu jeho nálezů. I díky tomu se muzejní archeologická sbírka stala jedním z nejvýznamnějších fondů.¹³⁰

V roce 1885 se Diviš dozvěděl o dalších nálezech lidu popelnicových polí v **Trnové u Pardubic** díky majiteli pozemku panu Josefu Hamplovi, který při překopávání půdy stále narážel na rozbité hliněné nádoby, popel a kosti. Vlastník pozemku se rozhodl v těchto místech pátrat po pozůstatostech. Byly však objeveny pouze rozmetané zbytky hrobů. Majitel pozemku neztrácel naději a po krátké přestávce na výkopech pokračoval. Jeho rozhodnutí se ukázalo být správné. Nalezl neporušený hrob, který obsahoval sedm ručně hnětených hliněných nádob. V pěti z nich byly zbytky popela a kostí, šlo tedy o popelnice.¹³¹ Diviš oblast dále prozkoumával, ale na další nálezy již nenarazil. Takže pouze tento jediný nález pohřbu reprezentoval pohřebiště v Trnové.¹³²

Následující rok Václav Diviš provedl na základě informací, že se v lokalitě vyskytují bronzové předměty, několikadenní průzkum hradiště na Pračově u Nasavrku (okres Chrudim). Diviš si najal několik dělníků na prohledání lokality. Byly nalezeny bronzové předměty a střepy hliněných nádob.¹³³ Průběžně sledoval i další lokality, např. Třebřichy (1888 1890, 1891, 1894, 1898, 1899, 1901)¹³⁴ či Bylany na Chrudimsku (1886, 1889, 1898).¹³⁵

Roku 1883 byla zkoumána lokalita v **Ředcích u Holic** na vrchu Hořánka¹³⁶. Předpokládalo se, že se na místě něco odkryje, jelikož tomu nasvědčovaly objevy z předešlých let.¹³⁷ Václav Diviš se o místo začal zajímat roku 1889 a provedl tam rozsáhlejší výzkum. Narazilo se na popelnicová pole a rozsahem to byla jedna z největších akcí. Václav Diviš z místa získal přes 260 nádob a několik bronzových předmětů.¹³⁸

Roku 1885 Václav Diviš zkoumal dále pohřebiště mezi Svítkovem a Pardubicemi a napsal pojednání o nálezů laténských mlýnských kamenů, objevených na Kunětické hoře¹³⁹. Velkou část své práce publikoval, zejména do „*Památek archeologických*“. O těchto ručních

---

¹³⁰ POSPÍŠIL, Pavel. Václav Diviš /1839 – 1934/. In *Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea* 2/84, příloha, s. 5.

¹³¹ ROSŮLEK, František. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko: Místopis, díl III*. Pardubice, 1909, s. 391.

¹³² DIVIŠ, Václav. Pohřebiště u Trnové. *PA*, roč. 14, 1889, s. 51-52.

¹³³ DIVIŠ, Václav. Pračov, staré hradiště. *PA*, roč. 14, 1889, s. 45-50.

¹³⁴ Z Třebřich získal řadu nálezů, ale nenapsal o nich žádné ucelenější pojednání. (POSPÍŠIL, Pavel. Václav Diviš /1839 – 1934/. In *Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea* 2/84, příloha, s. 6.)

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ Tento vrcholek se nacházel v 30 metrech nad okolní nížinou od Ředic směrem k obci Dašice a byl složen z několika pahrbků. (DIVIŠ, Václav. Nekropole ředická na Hořánkách. *PA*, roč. 15, 1890, s. 35-42.)

¹³⁷ První předměty na Hořánkách byly objeveny při výkopu hlubší cesty rolníkem Došelem. Narazil na hrnce a střepy. (Pohanské pohřebiště. *Pernštýn*, roč. 4, 7.4.1883, č. 28.)

¹³⁸ DIVIŠ, Václav. Nekropole ředická na Hořánkách. *PA*, roč. 15, 1892, s. 35-42.

¹³⁹ DIVIŠ, Václav. Starobylá dílna ručních mlýnků na Hoře Kunětické. *Český lid* 2, 1893, s. 708-711.

mlýnech psal také Josefu Smolíkovi. Dopis sice není dochován, ale Smolíkova odpověď z května 1889 Václavu Divišovi ano a ta zní následovně:

„Děkuju za zprávu o ručních mlýnech z Hory Kunětické; na všečen způsob prosím, abyste bpro naše museum alespoň dva páry zachovati ráčil, třeba jeden nedodělaný. Zpráva přijde do 10. sešitu „Památek“, poněvadž 9. seš. už vysázen a tyto dni vyjde.“¹⁴⁰

Kromě Václava Diviše se snažili zachraňovat památky na Pardubicku i další, jedním z nich byl například **František Hyhlík**, narozený 6. prosince 1860.¹⁴¹ Roku 1883 jím bylo nalezeno pohanské pohřebiště v **Jezbořicích**. Když pokládal odvodňovací trubky na svém pozemku, přišel na značně poškozené popelnice.¹⁴²

Svá studia strávil František Hyhlík na reálce v Pardubicích a vysoké škole lesnické ve Vídni.¹⁴³ V poslední čtvrtině svého života se přemístil na odpočinek do Pardubic, kde měl zásluhy hlavně v oblasti vedení obnovovacích prací, prováděných na pardubickém zámku.¹⁴⁴ Napsal *„Dějiny panství českokamenického“*, sestavil pamětní knihu obcí Jezbořic, Trnové, Kněžic, Svítkova. Čtyři léta před svou smrtí, roku 1946, napsal kroniku rodu Hyhlíků *„O robotě na Pardubicku“*.¹⁴⁵

Dalším významným nálezem tohoto období byla litá bronzová nádoba v podobě lva (aquamanile), která se našla v jarních měsících roku 1884 v **Rokytně**. Při kopání písku v této lokalitě se objevily mělké základy bývalých dřevěných ohněm sežehnutých objektů. V místě se našly zbytky jídel, jako byl upražený hrách a nejrůznější druhy obilí. Mezi tím byly objeveny také střípky hliněných nádob a železné a bronzové předměty.¹⁴⁶ Nalezené artefakty

¹⁴⁰ Literární archiv památníku národního písemnictví v Praze, Osobní fond Václava Diviše Čistického ze Šerlinku (1839 – 1934), dopis od Josefa Smolíka ze dne 1. května 1889 v Praze, přír. č. 15/09, 30/15.

¹⁴¹ Zemřel v devadesáti letech 25. února 1950. (SOKA Pardubice, Kartotéka osobností: Ing. František Hyhlík.)

¹⁴² Pohanské pohřebiště v Jezbořicích. *Pernštýn*, roč. 5, 26.3.1884, č. 25. Blízko jeho mlýna se našla bronzová soška andělíčka. Andělíček byl okřídlený, stojící na úzkém profilovaném podstavci v dlouhé, řasnaté a u kyčle přepásané příze, v poloze pokleku s rukama sepjatýma na prsou. Sošku bychom mohli datovat do 11. století. Tu roku 1889 věnoval pardubickému muzeu. (DIVIŠ, Václav. Nekropole ředická na Hořánkách, *PA*, roč. 15, 1890, s. 35-42.)

¹⁴³ Po studiích byl ředitelem v České Kamenici na rozsáhlém panství. Později působil jako lesní rada ve výslužbě.

¹⁴⁴ V muzeu vykonával funkci kustoda sbírky zbraní a numismatického oddělení vlastivědného musea a správce budovy zámku. Také působil v patrimoniálním archivu. Roku 1925 se stal revisorem sbírek a posléze mu byla svěřena úprava sbírky zbraní. Za jeho významnou kulturní činnost a vynikající muzejní práci jej pardubický Muzejní spolek jmenoval roku 1939 čestným členem. (Osmdesát let Ing. Fr. Hyhlíka, *Východočeský Republikán*, roč. 22, 6.12.1940, č. 49, s. 5.)

¹⁴⁵ Jubileum významného kulturního pracovníka, *Východočeský Republikán*, roč. 17, 6.12.1935, č. 49, s. 5.

¹⁴⁶ Nález středověkých předmětů, *Pernštýn*, roč. 5, 26.3.1884, č. 25. Lvíčku schází polovička obou předních noh, celá zadní levá noha, část ohonu a spodek břicha. I přesto je to velice cenná památka. Spolu s touto nádobkou se v místě našel například těžký hrot od kopí, tři kusy čepelí mečů, podkova, tříčlankové řetízky (možno z husitských cepů), šipka, velký kuchyňský nůž, bronzová schránka na kosti.

z Rokytna putovaly do pardubického muzea. Zejména čtyři rázovitější bronzové předměty stojí za zmínku. Šlo o schránku na hostie, kaditelnice a aquamanile.¹⁴⁷

Ten samý rok objevil rolník J. **Navrátil** hromadný nález v obci **Chvojenec** (okres Pardubice). Předměty objevil při příležitosti meliorace (trubkování) svého pole v hloubce 80 cm. Hromadný nález obsahoval bronzové předměty, kterými byl celt s tulejí s ouškem na okraji, mírně zahnutý bronzový srpek a čtyři náramky. Dva náramky se našly vcelku, jeden na dvě části a třetího se našla pouze polovina. Artefakty byly uloženy do pardubického muzea.¹⁴⁸

80. léta 19. století přinášel poměrně hodně archeologického materiálu z oblasti Osic (okres Hradec Králové) do pardubického muzea **Antonín Sluga**. Tento muž se narodil 21. dubna 1862 ve Slatiňanech. V letech 1874 až 1882 studoval na reálných školách v Pardubicích. Od roku 1884 učil ve škole v Osicích, v roce 1895 byl přemístěn do obecní školy v Kuneticích, na přelomu století se objevil také v Poběžovicích (okres Pardubice). Roku 1905 odešel do Dolních Ředic, kde vykonával službu řídícího učitele.¹⁴⁹

Pardubickému muzeu například v červenci roku 1888 přinesl najednou velké množství předmětů ze třech míst. Prvním bylo osické žárové pohřebiště¹⁵⁰, z něhož daroval bronzové jehlice, náušnice, ornamentované malé osudí bez oušek, rozbitou popelníčku, několik střípků z různých popelnic. Z malé obce Osičky přinesl středověký hrneček s částečnou glazurou, baňatou nádobku s úzkým otvorem a se staženým hrdélkem hrubého povrchu bez okras, dvě rozbité pokličky.¹⁵¹

Přinášel i další předměty, které pocházejí z osického okolí. Byly jimi například kamenné nástroje z ruly břidlice, hrudce, žuly, čtyřhranné kladívko, motyčka s otvorem, dva celé mlaty, úlomek a polovina mlatu, dláto a těžítka, soška řecké bohyně z litého železa, mosazný prsten s vyrytým koníčkem. Celé toto desetiletí (1880 až 1890) muzeu poskytuje předměty pouze z Osic a jejich nejbližšího okolí.¹⁵²

---

¹⁴⁷ DIVIŠ, Václav. Zlomky kostelních předmětův románských z Rokytna. *PA*, roč. 19, 1901, s. 576-579.; Nález středověkých předmětů. *Pernštýn*, roč. 5, 26.3.1884, č. 25.

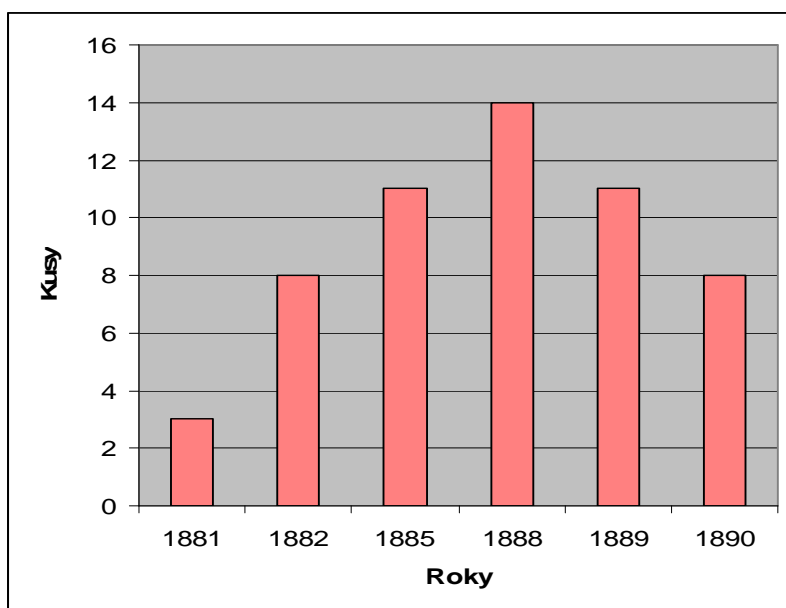
¹⁴⁸ Nález bronzů. *Pernštýn*, roč. 5, 9.4.1884, č. 29.; SOkA Pardubice, fond Obecní úřad Chvojenec, Pamětní kniha obce Chvojenec, s. 97, SK 288, č. př. 108/94.; DIVIŠ, Václav. Nález bronzových předmětů ve Chvojeci Nížkém. *PA*, roč. 12, 1884, s. 430-431.

¹⁴⁹ SOkA Pardubice, fond Okresní školní výbor Pardubice (OŠV), Matrika N-Z, č. 29.

¹⁵⁰ DIVIŠ, Václav. Řadové hroby s kostrami a žárové hroby v Osicích. *Český lid* 1, 1892, s. 62-64.

¹⁵¹ VČM Pardubice, Rukopisný seznam přírůstkový I, Počet přijatých předmětů do archeologické sbírky pardubického muzea (1880 až 1890).

¹⁵² Tamtéž.

Graf č. 1¹⁵³

Tento graf vychází z údajů, získaných v přírůstkové knize pardubického muzea (1. díl).¹⁵⁴ Přírůstkové knihy byly vedeny k zachycení údajů o rozrůstání jednotlivých sbírek. V případě, že muzeum nabylo nějaký předmět, ať již darem nebo koupí, zaznamenalo se to do těchto obsáhlých knih. Graf ukazuje četnost donášených artefaktů, ne počet artefaktů samotných. To znamená, že když dárci přinesl v jeden okamžik například tři předměty najednou, je to vedeno jako jeden úkon (1 přírůstek = 1 soubor více nálezů). Graf nezachycuje všechny donesené dary, ale pouze ty, které s sebou přinášely i informace o dalších nálezových okolnostech. Samotných darů do archeologické sbírky bylo mnohem víc, ale šlo o věci, které lidé již z dřívějších dob měli doma nebo je naprosto náhodně našli bez bližších informací.¹⁵⁵

Dárci¹⁵⁶ vykonávali různá povolání. V přírůstkové knize máme uvedeny lékárníky, pošťáky, statkáře, skladníky, obchodníky, dělníky, úředníky, sklenáře, krejčí a dále několik učitelů. U většiny dárců však bohužel povolání uvedeno není.

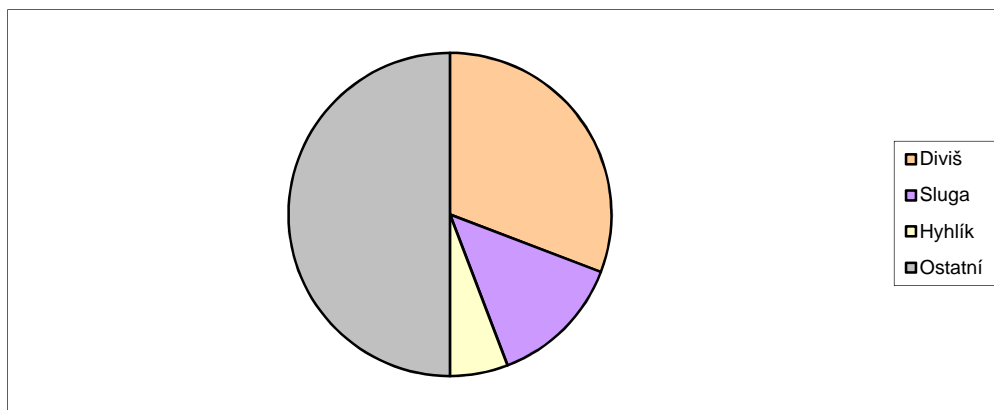
¹⁵³ VČM Pardubice, Rukopisný seznam přírůstkový I, Počet přijatých předmětů do archeologické sbírky pardubického muzea (1880 až 1890).

¹⁵⁴ Mnou studovaná léta, 1880 až 1950 jsou zachycena v 11 obsáhlých rukopisných svazcích. Ke každé položce je přiřazeno přírůstkové číslo a většinou jsou uvedeny základní informace o předmětu. Dárce bývá uveden jmenovitě, není to však pravidlem, někdy je napsána pouze jeho funkce nebo o něm zmínka úplně chybí. Další důležitá informace, která z knih vyplývá, je čas nabytí předmětu. Položky jsou řazeny pod jednotlivá léta, bývá u nich uveden i měsíc. Samozřejmě je v knihách napsáno, o jaký předmět se jedná. Někdy lze vyčíst i údaje o bližších nálezových okolnostech, např. kde přesně byl předmět objeven, při jaké příležitosti a většinou je fyzická stránka památky slovně popsána. Tento popis bývá velice podrobný, dostáváme představu o rozměrech, barvě, vzorech nádob, případně o stopách poškození. V mladších přírůstkových knihách se občas vyskytují i nákresy archeologických nálezů.

¹⁵⁵ To se týká všech grafů v práci.

¹⁵⁶ Většinou totožní s nálezci.

Mezi dárci se v desetiletí od roku 1880 do roku 1890 nejvíce setkáváme se jménem Václava Diviše, Antonína Sluga a Františka Hyhlíka. V následujícím grafu můžeme názorně vidět, jaký podíl na rozmnožení archeologické sbírky v prvním desetiletí života muzea jmenovaní dárci měli.

Graf č. 2¹⁵⁷

¹⁵⁷ Podíl vybraných nálezců na celkovém přinášení darů do pardubického muzea v letech 1880-1889.

4 Období národopisného hnutí o archeologické nálezy na Pardubicku do 1. světové války

V 90. letech 19. století se projevoval zájem o kulturu a sociální život všedního dne lidí, kteří národ vytvářejí. První polovina 90. let 19. století byla dobou vrcholu tzv. národopisného hnutí. Národopis byl tehdy chápán v širším slova smyslu. Tento pojem zahrnoval celou oblast materiální a duchovní kultury včetně archeologie.

Od roku 1891 do roku 1895 probíhala celonárodní příprava na Národopisnou výstavu československou, která měla za cíl ukázat historické i kulturní tradice českého národa i běžný život českého lidu.¹⁵⁸ Součástí výstavy mělo být znázornění dějin cechů, řemesel a průmyslu. Proto výbor československé národopisné výstavy žádal jednotlivá společenstva o památky, které se řemesel týkají.¹⁵⁹

Nápad uskutečnit národopisnou výstavu dostal Adolf Šubert, který se inspiroval v květnu 1891 na Zemské jubilejní výstavě, která reprezentovala Země koruny české, měla být tedy česko-německá. Tato výstava byla však nakonec jakýmsi tichým bojem mezi Čechy a Němci, protože Češi před tím bojkotovali přijetí tzv. vídeňských punktací z ledna 1890.¹⁶⁰

Do přípravných akcí na národopisnou výstavu se zapojil celý národ – venkov, učitelé, lékaři, faráři, podnikatelé, také členové obecních výborů a starostové. Od roku 1892 do roku 1895 proběhlo 118 místních a oblastních výstav, 54 na Moravě, dvě ve Slezsku a jedna ve Vídni.¹⁶¹

Od roku 1894 byly předměty z nejrůznějších koutů země zasílány do Prahy a tam byly tříděny a označovány a spolu s tím se vedla podrobná evidence. Výstava byla otevřena 15. května 1895 a trvala do konce října téhož roku.¹⁶²

Ve struktuře orgánů, připravujících národopisnou výstavu byl archeologický výbor. Jeho členem za Pardubicko byl v letech 1894 a 1895 Václav Diviš.¹⁶³ Na národopisnou

¹⁵⁸ BROUČEK, Stanislav - PARGAČ, Jan – SOCHOROVÁ, Ludmila – ŠTĚPÁNKOVÁ, Irena. *Mýtus českého národa aneb Národopisná výstava československá 1895*. Praha, 1996, s. 7-8. ISBN 80-85916-12-6.

¹⁵⁹ SOKA Pardubice, Fond Městské museum Dašic, Korespondence - dopis z Národopisné výstavy československé v Praze ze dne 22. června 1894, kart. 1.

¹⁶⁰ Punktace měly vyřešit spory probíhající v 80. letech 19. století. Šlo o to, že v české společnosti se tehdy projevovala nechuť k dlouhému pětadvacetiletému vůdcovství strany staročeků, která hájila národní zájmy na říšské radě ve Vídni společně s mladočechy. Pocit malosti byl podporován kompromisní politikou staročeků. Došlo k odcizení mladočeků a staročeků. Mladočeši posilovali ve svých pozicích a přišli se státoprávním bojem, jejich program představoval zápas za „neodvislost státu českého v mezích rakouské říše“. Na to vídeňská vláda reagovala právě punktacemi, což bylo jedenáct článků. Punktace by znamenaly, kdyby byly důsledně provedeny, rozdělení Čech na území německé a na území dvojjazyčné. (URBAN, Otto. *Česká společnost 1848 - 1918*. Praha, 1982, s. 391–400.)

¹⁶¹ BROUČEK, Stanislav a kol. *Mýtus českého národa aneb Národopisná výstava československá 1895*. Praha, 1996, s. 7-8. ISBN 80-85916-12-6.

¹⁶² Tamtéž.

výstavu bylo do Prahy zasláno z pardubické archeologické sbírky 92 popelnic, 11 krabic s nálezy a 78 kamenných nástrojů.¹⁶⁴ Tyto předměty bylo potřeba po skončení národopisné výstavy někam uložit, to si vyžadovalo nějaké volné prostory.¹⁶⁵ Jen tato nově vzniklá národopisná sbírka zabírala na zámku tři velké místnosti.¹⁶⁶

V průběhu příprav a před vyvrcholením samotné výstavy se v pardubickém Musejním spolku zrodil problém s prostory pro muzejní sbírky. Radnice, kde tehdejší muzeum sídlilo, byla zbourána a tak bylo potřeba předměty někam přemístit. Rozhodlo se, že novým domovem se stane zámek. To mělo být pouze provizorní řešení.¹⁶⁷

Národopisná výstava zasáhla téměř každou obec v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Jinak tomu nebylo ani na Pardubicku. Tato akce dala impuls ke vzniku mnoha muzeí. To se týkalo například Přelouče, kam z Prahy přišel pokyn zřídit krajský výstavní odbor. Přeloučské okresní zastupitelstvo vyzvalo v lednu 1892 **Jana Vincence Diviše**, aby se tohoto úkolu ujal.¹⁶⁸

Nejprve byla v Přelouči uspořádána národopisná výstavka, která se veřejnosti odhalila 23. července 1893. Vzbudila nadšení a občany to podnítilo k větší aktivitě, která spočívala v hromadění dalších předmětů, které měly být odeslány do Prahy na Národopisnou výstavu československou.¹⁶⁹

Když ale skončila pražská výstava a objekty se vrátily zpět do Přelouče, vlastníci si je z velké části rozebrali a tak se nashromážděná sbírka ztenčila na minimum. Něco se podařilo zachránit odkoupením či darem, ale byl to pouze zlomek z původního nashromážděného bohatství.¹⁷⁰

Základy k založení sbírky však položeny byly a tak byl nakonec muzejní spolek v Přelouči zřízen roku 1903. Jeho úkolem měla být správa alespoň zbytku předmětů, které se navrátily z Prahy a rozvoj činnosti takovým směrem, aby se docílilo dalšího objevování a sbírání cenného materiálu.¹⁷¹

---

¹⁶³ POSPÍŠIL, Pavel. Václav Diviš /1839 – 1934/. In *Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea* 2/84, příloha, s. 7.

¹⁶⁴ VČM Pardubice Rukopis F. Svatoně, II. díl, s. 691, inv. č. SI-04/168.

¹⁶⁵ VČM Pardubice, Rukopisné výpisy z archívu muzejního spolku F. Svatoně, Z kroniky spolku, s. 268, inv. č. SI-04/168.

¹⁶⁶ Musejní spolek pardubický. *Pernštýn*, roč. 3, 11.2.1897, č. 3.

¹⁶⁷ ZIKMUNDA, Vlastimil. *Devadesát let východočeského muzea v Pardubicích 1880-1970*. Pardubice, 1970.

¹⁶⁸ DIVIŠ, Jan. Vznik muzejních sbírek města Přelouče. In *Věstník Musejního spolku v Přelouči*, 1923, s. 17-23.

¹⁶⁹ Tamtéž.

¹⁷⁰ Tamtéž.

¹⁷¹ Tamtéž.

Z těch největších cenností, které muzeum drželo ve svém vlastnictví, bylo několik starých listin, které se nějakým způsobem vztahovaly k Přelouči či jeho okolí¹⁷², staré rukopisné knihy¹⁷³, mince, různé náhodně nalezené archeologické předměty, kostelní obrazy, monografie choltické zámecké kaple či stará divadelní cedule z roku 1817.¹⁷⁴

Stejně tak v těchto letech vzniknul spolek v Dašicích, obci, ležící 10 km východně od Pardubic. Dašický spolek byl založen roku 1894 a to z podnětu lesního správce Josefa Horníka¹⁷⁵, tamního rodáka. Obyvatelé Dašic měli jistě k ochraně památek blízko, jelikož se v jejich obci objevovalo velké množství archeologických nálezů. Není se čemu divit, že jeden z občanů města se tím pádem snažil o založení spolku, který by ochranu předmětů zaručoval. I zde probíhaly aktivity, které měly mít přínosné výstavy v Praze.¹⁷⁶

Z Dašic pocházel farář **Josef Nechvíle**, narozen 6. listopadu 1841 v Cholticích. Šel na studia do Hradce Králové, kde studoval bohosloví. Jeho vysvěcení se konalo roku 1864, pak se stal kaplanem v Dašicích. Roku 1874 byl ustanoven administrátorem a roku 1882 jmenován farářem. Napsal pět monografií o historii Pardubic, Holic, Přelouče, Dašic, Sezemic a jejich okolních obcí. Přispíval do časopisů „*Method*“, „*Památek archeologických a místopisných*“, časopisu „*Pernštýn*“ atd.¹⁷⁷

Jeho zájem o dějiny se plně rozvinul, když nastoupil na místo kaplana v Dašicích, kde začal shromažďovat archeologické a místopisné zprávy z okolí. Postupně se jeho bádání rozšířilo na celé Čechy. Zabýval se historií jak měst a městeček, tak také vesnic.¹⁷⁸ Popisoval významnější budovy, zejména kostely, kaple a zvonice. Jeho oku neunikalo ani jejich vybavení. Svoje archeologické a místopisné poznámky psal většinou na volné listy, které

---

¹⁷² V listinách šlo nejčastěji o potvrzení privilegií panovníky či povolení k nějaké činnosti, například sběr dříví v lese na opravu dvou městských pivovarů a vodárny, to bylo vydáno Rudolfem II. v roce 1580. V roce 1745 Marie Terezie povolila městu nový výroční trh, tento pergamen je v němčině a má visitou pečeť.

(DIVIŠ, Jan. Vznik musejních sbírek města Přelouče. In *Věstník Musejního spolku v Přelouči*, 1923, s. 17-23.)

¹⁷³ První městské knihy jsou ztraceny. Nejstarší pak pocházejí ze začátku a poloviny 16. století. Jsou to například: Kniha křaftová, zápisů, svadební a svědomí z roku 1510 a Liber contractuum albi Doloros, datovaná roku 1551. Dalšími příklady knih: Urbář panství Choltického z roku 1685, Právní manuál z roku 1705.

(DIVIŠ, Jan. Vznik musejních sbírek města Přelouče. In *Věstník Musejního spolku v Přelouči*, 1923, s. 17-23.)

¹⁷⁴ DIVIŠ, Jan. Archivalie Přelouče. In *Věstník Musejního spolku v Přelouči*, 1923, s. 24-41.

¹⁷⁵ Josef Horník se narodil v roce 1835 a zemřel v roce 1909. Vystudoval zemědělství a chemii na pražské polytechnice, pak absolvoval horní a lesní akademii Banské Štiavnici. Působil jako lesnický spisovatel a novinář. Tento muž byl také vynálezce. Vynalezl patentovaný lesní secí stroj a školkovací stroj. (HEMELÍKOVÁ, Jitka. Mechanizace v lesnictví. In *Lesu zdar*, roč. 3, 2009, s. 11-12. ISSN 1802-4785.)

¹⁷⁶ SOKA Pardubice, fond Městského muzea Dašice, Pozvání ke schůzím – Zápisník ze dne 29. července 1894, kart. 1.

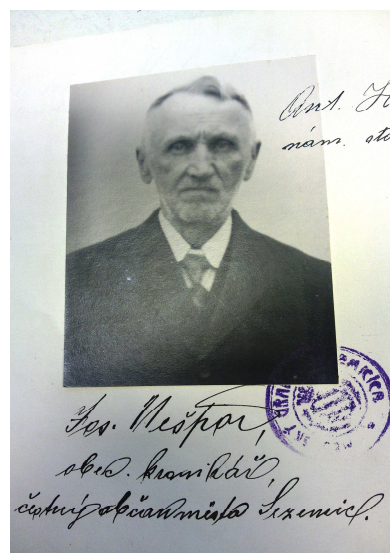
¹⁷⁷ DOMEČKA, Ludvík. Nechvíle Josef. *PA*, 1902, roč. 20, s. 80.

¹⁷⁸ Vydal pět samostatných monografií, které se zabývají historií Pardubic, Přelouče, Holic, Dašic Sezemic a nejbližších obcí v jejich okolí. (SOKA Pardubice, fond Pozůstalost Josefa Nechvíle faráře v Dašicích 1864-1899, Holice, 1962, s. 1.)

většinou nedatoval.¹⁷⁹ Většinu řadíme do desetiletí 1883 až 1893. Výjimku tvoří tři malé knížky, nazvané „*Drobnosti archeologické*“ z let 1880 až 1885.¹⁸⁰

Podobné zájmy měl i jeho nevlastní bratr **František Nechvíle**, který se narodil o 7 let později, 28. listopadu 1848, ve Stojicích.¹⁸¹ Jeho zájem se soustřeďoval na historii, archeologii a numizmatiku. Sám sbíral starožitnosti, nerosty a nejrůznější rostliny. Jeho rukopisy se vztahují zejména k historii Choltic, choltického panství a k historii Heřmanova Městce. Zápisky obsahují soubor kreseb a plánů nejrůznějších objektů i archeologických předmětů. Vlastním nákladem roku 1871 vydal monografii „*Chotice. Městys a bývalé panství na Chrudimsku*“ a publikoval řadu článků do několika časopisů.¹⁸²

I obec Sezemice seskupovala památky pro národopisnou sbírku. Touto činností byl pověřen **Josef Nešpor**. Tento muž se narodil v Osíku u Litomyšle dne 13. listopadu 1860¹⁸³. Studoval na reálných školách v Litomyšli a v Hradci Králové. Učil na školách v Ostřešanech, kde působil jako podučitel v 80. letech 19. století. V roce 1890

8) **Josef Nešpor**

zakotvil v obecní škole v Sezemicích, kde nejprve pracoval jako učitel a roku 1920 se stal ředitelem.¹⁸⁴ Napsal sezemickou kroniku¹⁸⁵, v které uváděl nejdůležitější archeologické objevy učiněných v Sezemicích a v nejbližším okolí s podrobnými ilustracemi.¹⁸⁶ Jedním z nich je například pohanské pohřebiště v Sezemicích, které bylo objeveno při stavbě školy roku 1897 až 1898. V místech se našly zachovalé popelnice, střepy nádob, jehlancovité závaží, tkalcovské závaží z tuhované hlíny a velký pískovcový žernov.¹⁸⁷

¹⁷⁹ Volné listy, na kterých jsou rukopisy psány, mají různé formáty. (SOkA Pardubice, fond Pozůstalost Josefa Nechvíle faráře v Dašicích 1864-1899, Holice, 1962, s. 2.)

¹⁸⁰ SOkA Pardubice, fond Pozůstalost Josefa Nechvíle faráře v Dašicích (1864 – 1899), kart. 1.

¹⁸¹ Zemřel 9. února 1872 v Cholticích. (SOkA Pardubice, fond Pozůstalost Josefa Nechvíle faráře v Dašicích 1864-1899, Holice, 1962, s. 2 -3.)

¹⁸² Například do časopisu Světozor, Posel z Budče, Mahod, Pokrok a Památky archeologické a místopisné. (SOkA Pardubice, fond Pozůstalost Josefa Nechvíle faráře v Dašicích 1864-1899, Holice, 1962, s. 2 - 3.)

¹⁸³ Zemřel 28. března 1942. (SOkA Pardubice, Fond OŠV Pardubice, Matrika N-Z, č. 29.)

¹⁸⁴ SOkA Pardubice, fond OŠV Partdubice, Matrika N-Z, č. 29.; SOkA Pardubice, fond Archiv města Sezemice, Chrudimer Kreis Memorabilie-Büch des Sezemizer Magisuraces vom Jahre, 1848, s. 447.

¹⁸⁵ V kronice na straně 447 uvádí, že ji samostatně začal psát v roce 1928, před tím (od roku 1907 do roku 1928) ji psal podle různých pramenů a svých zápisků.

¹⁸⁶ SOkA Pardubice, fond Archiv města Sezemice, Kreis Memorabilie-Büch des Sezemizer Magisuraces vom Jahre 1848, s. 518-520.

¹⁸⁷ SOkA Pardubice, fond Archiv města Sezemice, Chrudimer Kreis Memorabilie-Büch des Sezemizer Magisuraces vom Jahre 1848, s. 518-520.

Národopisná výstava československá našla také v Holicích nadšené pracovníky, kteří se příprav na výstavu ujali. Hlavní zásluhy měl ředitel měšťanské chlapecké školy Karel Kožíšek, jenž se stal předsedou výstavního odboru, dále učitel v obecní chlapecké škole František Rosůlek, který se stal jednatelem, pak učitel Gustav Heřman a ředitel Josef Jirout.¹⁸⁸

Holické přípravy na národopisnou výstavu započaly roku 1893.¹⁸⁹ Některé předměty, které Holice zaslaly do Prahy, byly po skončení akce zapůjčeny na výstavu do Hradce Králové, některé darovány Národopisnému muzeu v Praze, některé byly vráceny původním majitelům a ze zbytku se utvořil základ pro budoucí městské holické muzeum.¹⁹⁰

Na začátku 90. let byla na vrcholu archeologická činnost Václava Diviše. Roku 1898 se stal okresním konzervátorem a členem v komisi usilující o záchranu hradu na Kunětické hoře, kde byl lámán kámen a tudíž existovala hrozba zániku hradu. Zapojil se do ochrany i dalších památek, např. kostelů v Pardubičkách a Kuněticích.¹⁹¹

Roku 1889 se přišlo na žárové pohřebiště, které se nacházelo na levém břehu Labe u Pardubic a to při stavbě rafinerie na petrolej firmy D. Fanto.¹⁹² Dělníci tam našli místa s popelem a se střípkami. Václav Diviš tedy požádal o povolení k prozkoumání místa. Když svolení získal, přikročilo se i přes velký mráz k pokusným vykopávkám, díky kterým bylo odkryto několik netknutých žárových hrobů jeden metr hlubokých a osm metrů od sebe vzdálených. Hroby obsahovaly nejrůznější předměty – koflíky, mísy, okříny, náramky, jehlice a popelnice.¹⁹³

Václav Diviš nechal prozkoumat i okolí, ale vykopávky se ukázaly být bezvýsledné. Lze se tedy domnívat, že probádané pohřebiště bylo pouze jakýmsi zbytkem velkého

---

¹⁸⁸ Gustav Heřman se stal sběratelem a Josef Jirout pokladníkem. (ROSŮLEK, František. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko, díl III*. Pardubice, 1909, s. 215.)

¹⁸⁹ Obstarány potřebné programy, tiskopisy pro členstvo, pořízen inventář, předplacen „Věstník národopisné výstavy“, všichni správcové škol povoláni do širšího výkonného národopisného komitétu.. (ROSŮLEK, František. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko, díl III*. Pardubice, 1909, s. 215.)

¹⁹⁰ ROSŮLEK, František. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko, díl III*. Pardubice, 1909, s. 216.

¹⁹¹ POSPÍŠIL, Pavel. Václav Diviš /1839 – 1934/. In *Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea* 2/84, příloha, s. 7.

¹⁹² Na místě se dříve nacházelo pole a borový lesík. (DIVIŠ, Václav. Žárové pohřebiště na západní straně Pardubic. *PA*, roč. 33, 1922, s. 332)

¹⁹³ DIVIŠ, Václav. Žárové pohřebiště na západní straně Pardubic. *PA*, roč. 33, 1922, s. 332.

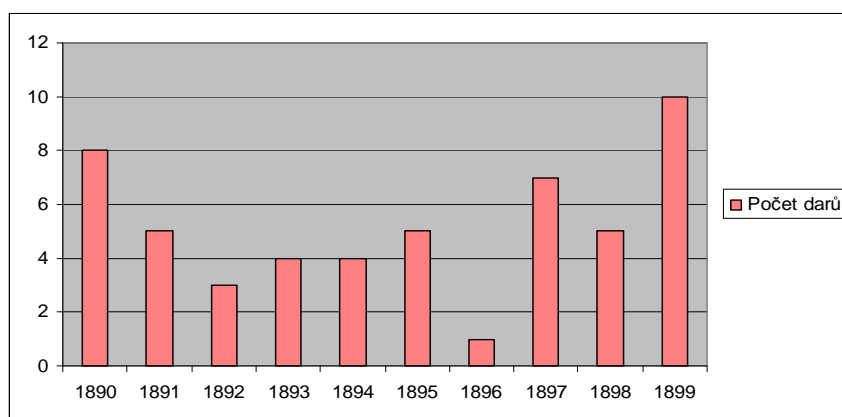

pohřebiště z pokročilé doby lužické kultury. Dohromady bylo zachráněno a posláno do pardubického muzea 30 nádob, hodně střepů a něco málo bronzových milodarů.¹⁹⁴

Na konci 90. let došlo nejspíše k určitým neshodám mezi Václavem Divišem a některými dalšími členy výboru pardubického Musejního spolku. To vyústilo až k jeho rezignaci na členství ve výboru v roce 1895. Dokonce roku 1898 nepřijal ani post předsedy archeologické komise.¹⁹⁵

Poměry se pravděpodobně však brzy zklidnily, protože roku 1900 archeologickou sbírku prakticky a přehledně upravil a tím zajistil lepší přístupnost veřejnosti. Nalezené artefakty byly našity na rudé kartony v přesném seskupení podle dané lokality, kde byly nalezeny. Nalézaly se tu nejrůznější archeologické předměty, jako jsou kamenné nástroje (sekerky, mlaty), dále bronzové předměty (náramky, spony, jehlice, náhrdelníky), hromadné nálezy, nejrůznější šipky, ostruhy, hroty, udidla, železné klíčky a samozřejmě popelnice, pocházející z různých žárových i kosterních pohřebišť.¹⁹⁶

Následující graf nám přibližuje, v jakých letech byla kvantita darů nejhojnější. Většina z nich byla darována opět Václavem Divišem a Antonínem Slugou. V roce 1899 pozorujeme větší množství darů, což bylo dle informací z přírůstkové knihy způsobeno regulací řeky Loučné, která vyplavila hodně zajímavých předmětů.

Graf č. 3¹⁹⁷

¹⁹⁴ Dva předměty se dostaly do majetku ředitele závodu p. Veita, byly jim velký džbán o dvou ouškách a jedna velká popelnice. (DIVIŠ, Václav. Žárové pohřebiště na západní straně Pardubic. *PA*, roč. 33, 1922, s. 332.)

¹⁹⁵ Ani v osobním životě to v těchto letech neměl jednoduché. Roku 1877 mu zemřela dvouletá dcerka Johanka. V první polovině 80. let se mu narodilo i dosti dětí, ale hodně z nich zemřelo v raném věku. Jeho matka zemřela v srpnu 1898 v 88 letech. (POSPÍŠIL, Pavel. Václav Diviš /1839 – 1934/. In *Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea* 2/84, příloha, s. 8.)

¹⁹⁶ VČM Pardubice, Rukopis F. Svatoně, II. díl, s. 691, inv. č. SI-04/168.

¹⁹⁷ Počet přírůstků předmětů do archeologické sbírky pardubického muzea (1890 až 1899); zdroj: Rukopisný seznam přírůstkový I., uloženo v VČM Pardubice.

Roku 1900 Diviš ohledal společně s geologem, paleontologem a archeologem Dr. Janem Nepomukem Woldřichem¹⁹⁸ kostru diluviálního nosorožce, která byla nalezena při dobývání hlíny dělníky na pozemku pana Josefa Tichého v **Blatě**. Vzácný nález byl nejprve nabídnut pardubickému muzeu, to ho však postoupilo pražskému Zemskému muzeu. Spolu s touto jedinečnou kostrou se zde našly ještě kosti a zuby diluviálního koně, další skelet nosorožce a mamuta.¹⁹⁹

Na počátku 20. století se Václav Diviš aktivně archeologií v terénu již tolik nezabýval, spíše popisoval jednotlivé archeologické památky, sledoval řadu archeologicky zajímavých míst a psal články týkající se historie. Svou práci zaměřoval hlavně na ochranu Kunětické hory.²⁰⁰ Jeho celoživotní snahou byl samotný rozvoj oboru, o který dále usiloval. Musejnímu spolku předložil významný návrh, ve kterém žádal, aby všechny nálezy byly fotografovány.²⁰¹

S prvními roky nového století přicházely další objevy, náhodné i cílené. Učitel Sluga v roce 1901 narazil na dvouramenný bronzový mlat v Kuněticích před školou u plotu zahrady ve vrchní hlinité vrstvě chodníku v Kuněticích. Existovala jistá šance, že se nejedná o jediný vzácný předmět, který v těchto místech ležel. Následovalo rozkopání chodníku, ale nalezena byla jen mělká vrstva tmavošedé prsti, uhlím a popelem prosycená a několik střípků hladkých hlíněných nádob. Takový bronzový mlat jako byl nalezen v Kuněticích učitelem Slugou, byl už v Bechyňských mohylách u Řepce nalezen Dr. Josefem Ladislavem Píčem.²⁰²

Josef Ladislav Píč²⁰³ přijel z Prahy roku 1901 do **Dašic**. Jeho zájem se soustředil na pole pana Prokeše, kde se při kopání písku přišlo na pohanské pohřebiště. Toto místo se

---

¹⁹⁸ Jan Nepomuk Woldřich se narodil 15. června 1834, byl profesorem na Univerzitě Karlově a od roku 1894 byl první předsedou České společnosti zeměvědné. Jeho hlavním dílem je "*Všeobecná geologie se zvláštním zřetelem k zemím Koruny české*". (SKLENÁŘ, Karel. *Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů*. Praha, 2005, s. 640-642. ISBN 80-7277-253-8.)

¹⁹⁹ ŠEBEK, František a kol. *Dějiny Pardubic*. Pardubice, 1990, s. 13. ISBN 80-900069-1-4.; ROSŮLEK, František. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko, díl I, Přírodní poměry*. Pardubice, 1903, s. 60-61.

²⁰⁰ DIVIŠ, Václav. *Památky Pardubic a okolí*. Pardubice, 1917, s. 154-156.

²⁰¹ POSPÍŠIL, Pavel. Václav Diviš /1839 – 1934/. In *Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea* 2/84, příloha, s. 9.;

²⁰² DIVIŠ, Václav. Dvouramenný, bronzový mlat. *PA*, roč. 19, 1901, s. 583-584.

²⁰³ **Josef Ladislav Píč**, tehdejší přední historik a archeolog, se narodil 19. ledna 1847 v Mšenu u Mělníka. Ve studiích pokračoval na Karlově univerzitě, kde se věnoval zeměpisu a dějepisu. Poté učil deset let na gymnáziu v Mladé Boleslavi, pak na gymnáziu v Praze. V roce 1905 získal profesuru rakouských a slovanských dějin na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. V letech 1858 až 1862 studoval na gymnáziu v České Lípě. Roku 1887 se stal redaktorem Památek archeologických a roku 1893 kustodem prehistorické sbírky Národního muzea. Soustředil kolem sebe lidi, kteří měli zájem o archeologii a pomáhali mu s výkopy. Jeho nejvýznamnější prací bylo třídílné dílo „*Starožitnosti země české*“, které psal v letech 1899 až 1909. Knihy byly přeloženy do francouzštiny, ruštiny a němčiny. (KUTNAR, František - MAREK, Jaroslav. *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepiscetví : od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století*. Praha, 1997, s. 1065. ISBN 80-7106-252-9.)

stalo diskutovaným tématem, zda-li není starší než u Platěnic. Na jaře pod vedením Dr. Píče probíhaly v Dašicích výkopy, ale bez výsledků.²⁰⁴

V následujícím roce byly v **Ostřetíně** při kladení odvodňovacích trubek nalezeny perové zlaté závitky, které byly vpletené do sebe, tudíž tvořily jakýsi kotoučový řetízek. Dělníci část svitků rozebrali. Nerozeznali, že se nejedná o mosazný drátek, ale o zlatý. Sedm kousků koupil od dělníka Petrlého hodinář Karel Ruller z Holic, dva kusy se podařilo koupit pardubickému muzeu.²⁰⁵

V roce 1905 v obci **Lžovice** (okres Kolín) byl nalezen hromadný nález bronzů, na který narazil dělník **Hanuš**, když lámal kámen ve skále.²⁰⁶ Až na pár poškozených kusů, připadl celý nález pardubickému muzeu.²⁰⁷ Všechny bronzové artefakty byly potaženy nestejnou dávkou lesklé, modrozelené patiny. V některých místech chybí a někde přechází do jiných barev. Ještě pak roku 1911 byl čeledínem, který ryl záhony, odkryt nález bronzových předmětů.²⁰⁸

Na jaře roku 1906 byla v **Přelouči** upravena půda k zemědělským účelům, v místech tvrziště Štěpánov. Jan Vincenc Diviš, bratr Václava Divíše, který v těchto letech žil v Přelouči²⁰⁹, se o této informaci doslechl a tak se snažil zachytit zbývající obraz památného místa fotografováním a pomocí měřického pásma. Náčrtek tvrže, který ze zjištěných informací vznikl, byl uložen v přeloučském muzeu.

---

²⁰⁴ SOKA Pardubice, fond Městské museum Dašice, Jednatelské zprávy – jednatelská zpráva z roku 1901, kart. 1.

²⁰⁵ DIVIŠ, Václav. Nález svitků ze zlatého drátu v katastru Ostřetínském u Holic. *PA*, roč. 20, 1903, s. 72-73.

²⁰⁶ Nebylo to poprvé, co se v obci Lžovice našly archeologické předměty. Bronzové předměty byly v Lžovicích nalézány již dávno před rokem 1878, různé nádoby, malé kelty, dlátka, jehlice, náramky, hroty kopí, drátky, keramika lužického typu. V letech 1878 až 1880 v obci Lžovice kopal Morstadt a A. Šolta. Jejich finančně nákladná práce přinesla ovoce pouze Zemskému museu. Roku 1880 zde byl náhodou objeven poklad 80 bronzových náramků, které byly převážně převezeny do Uher. O poklady tam nebyla nouze. Roku 1892 se našly zlaté šperky, darované Zemskému museu. O pět let později se na tom samém místě objevil bronzový poklad, za další rok bronzová nádoba. Na konci prvního desetiletí 19. století se na valné hromadě pardubického musea odsouhlasil odkup nálezu 60 kusů lžovických bronzů, za 200 korun. Sběrka se opět rozrostla o nové kousky. (VČM Pardubice, Rukopis F. Svatoně, II. díl, s. 692, inv. č. SI-04/168.)

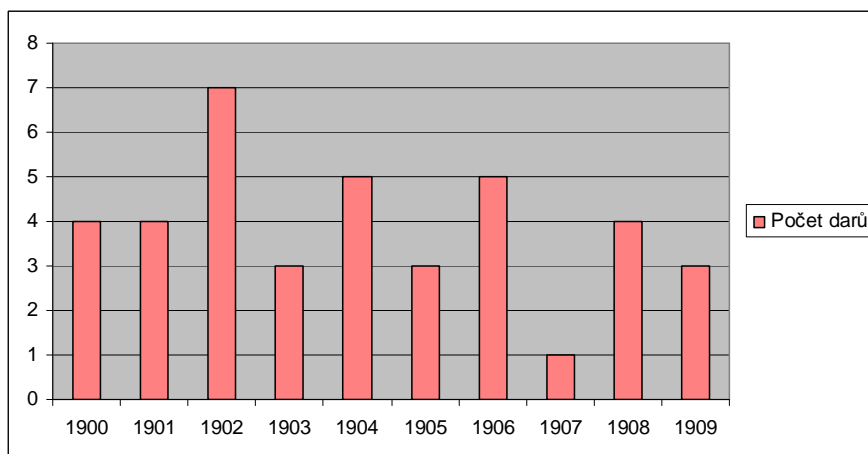
²⁰⁷ O jeho odkupu rozhodovala valná hromada na konci prvního desetiletí 19. století.

²⁰⁸ DIVIŠ, Václav. Sklad bronzů na vršku lžovickém. *PA*, roč. 26, 1914, s. 8-10.

²⁰⁹ Jan V. Diviš se narodil 6. dubna 1848 v Pardubicích. Po absolvování technických studií šel na praxi do pardubického cukrovaru. V letech 1871 až 1872 vyučoval chemii na pardubické reálce. Gerstnerova nadace mu umožnila studijní cesty po Německu, Holandsku a Francii, kde se učil zejména výrobě cukru. Když se vrátil do Čech, stal se ředitelem cukrovaru v Holešově, pak vykonával stejnou funkci v Přelouči. V letech 1916 až 1922 byl starostou Přelouče. Za svého života zastával také funkci konzervátora památkové péče. (KLIMPL, Miroslav. Jan Vincenc Diviš napsal mnoho vlastivědných článků: Z cukrovarnického oboru publikoval knižně i v odborných časopisech. *Pardubické noviny*, roč. 7, 4.7.1998, č. 82, s. 8.)

Na místě se našlo několik středověkých starožitností, jako jsou ostruhy, třmen, hroty šípů, bitevní sekyrka, gotická cínová konvice, nepolévané kachlíky pálené z cihlářské žlutky. Některé z nálezů byly umístěny v zámeckých sbírkách choltických.²¹⁰

Následující graf nám znázorňuje četnost darovaných archeologických souborů a předmětů v prvním desetiletí 20. století. Nejhojnější zastoupení mají předměty pocházející z oblasti Kunětic, Dražkovic, Blata a Dašic.

Graf č. 4²¹¹

V roce 1910 se našlo žárové pohřebiště v **Srchu** (okres Pardubice).²¹² S nalezištěm v Srchu vznikl problém ohledně vyvážení nalezených předmětů mimo pardubický okres. Obec Srch totiž leží na hranici okresu Pardubice a Hradec Králové. Nalezené předměty byly odvezeny do hradeckého muzea. Jednalo se o objev popelnic. Na prokopávaném pozemku, patřícímu panu Baladovi, se objevili cizí muži, kteří nepatřili k pardubickému muzeu. Tito muži žádali majitele pozemku, aby tam mohli kopat. Pan Balada dal svolení. Nejspíše se jednalo o úředníky železniční dráhy z Hradce Králové. Předměty, které na místě našli, odvezli. To se samozřejmě nelíbilo pardubickému muzeu, které stálo o získání pamětihodností, nalezených ve svém obvodě.²¹³ Rozhodlo se tedy, že s panem Baladou (majitelem pozemku) bude jednáno o dalším kopání, které měl realizovat pouze pardubický Musejní spolek. Díky těmto krokům by se zaručilo právo k výkopům.²¹⁴

²¹⁰ DIVIŠ, Jan. Tvrziště Štěpánov. *Věstník musejního spolku v Přelouči*, 1923, s. 38-41.

²¹¹ VČM Pardubice, Rukopisný seznam přírůstků I, II, Počet přírůstků do archeologické sbírky pardubického muzea (1900 až 1909).

²¹² VČM Pardubice, Rukopis F. Svatoně, II. díl, s. 692, inv. č. SI-04/168.

²¹³ Tamtéž, s. 693.

²¹⁴ Tamtéž, s. 694.

Otázka, týkající se vyvážení předmětů mimo pardubický okres, se řešila i v dalších letech, a to v roce 1913. Okresní výbor vydal zákaz libovolného vykořisťování objevených nalezišť všem obcím okresu. Starostové měli za povinnost hlásit nálezy okresu a spolku.²¹⁵

V letních měsících 1912 se znovu kopalo v **Kuněticích**, byly objeveny žárové hroby lužického typu.²¹⁶ Vykopávky probíhaly déle a dozor nad nimi měl zemský laborant pan Landa na pokyn Dr. Fabiána z archeologického sboru.²¹⁷ Pracovalo na tom pražské Národní muzeum, které získalo do svých sbírek objevený materiál.²¹⁸

Při dobývání rašeliny v **Libišanech** roku 1913 byly objevovány kameny zvláštních tvarů, střepy zdobených nádob, dřevěné uhlí, pazourky, nožíky, sekyry a další předměty. Dle všeho se jednalo o sídliště našich dávných předků s nákolními stavbami.²¹⁹ Obydlí se stavěla na dřevěných plošinách nad terénem, většinou šlo o stavby v pobřežním pásmu těsně na okraji vody.²²⁰

O Libišany se zajímal učitel **František Půlpán**²²¹. Kopání rašeliny u Libišan sledoval již delší dobu.²²² O Libišanech publikoval i pár článků.²²³ Sám zachránil několik pravěkých a středověkých předmětů, dokumentoval kůly nacházející se v rašelině. Nálezy z jeho sbírek jsou v současné době uloženy v Národním muzeu v Praze a v muzeu v Pardubicích.²²⁴

V **Srchu**, na místě lužického hřbitova, které bylo objeveno roku 1910²²⁵, kopal o dva roky později, roku 1912 A. Imlauf z Hradce Králové. V tamní hlinitopísčité půdě našel více různých nádob a minimálně čtyři hroby.²²⁶ Ještě téhož roku zde uskutečnil výzkum Jan Eisner

---

²¹⁵ VČM Pardubice, Rukopis F. Svatoně, II. díl, s. 693, inv. č. SI-04/168.

²¹⁶ KOŠTÁL, Václav. Žárové pole typu lužického u Kunětic. *PA*, roč. 25, 1913, s. 79-82.

²¹⁷ VČM Pardubice, Rukopisné Drobné zprávy od Václava Diviše, s. 12, nepublikováno, RKP 7/4.

²¹⁸ VČM Pardubice, Rukopis F. Svatoně, II. díl, s. 694, inv. č. SI-04/168.

²¹⁹ PŮLPÁN, František. Kolové stavby v Libišanech. *Krajem Perštýněv*, roč. 4, Pardubice, 1924, s. 141-142.

²²⁰ SKLENÁŘ, Karel a kol.. *Encyklopedie pravěku v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, 2002, Praha 2002, s. 224. ISBN 80-7277-115-9.

²²¹ František Půlpán se narodil v Libišanech dne 12. července 1873. Svá studia absolvoval v Hradci Králové. Jako podučitel působil nejprve v Srchu, dále pak jako učitel ve Velinách, Libišanech, ve Vysoké nad Labem a nakonec v obci Čeperka, kde vykonával funkci řídícího učitele. Za svého života měl jedno dítě se svou manželkou. (SOKA Pardubice, fond OŠV, Matrika N-Z, č. 29.)

²²² SKLENÁŘ, Karel. *Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů*. Praha, 2005, s. 471. ISBN 80-7277-253-8. Ve Sklenářovém slovníku je psáno, že Fr. Půlpán sledoval rašeliny v Libišanech již od roku 1880, což mi přijde jako málo pravděpodobné, jelikož se Fr. Půlpán narodil 12. července 1873 (dle Matriky OŠV, uložené v SOKA Pardubice). Sklenář ve své knize rok narození neuvádí.

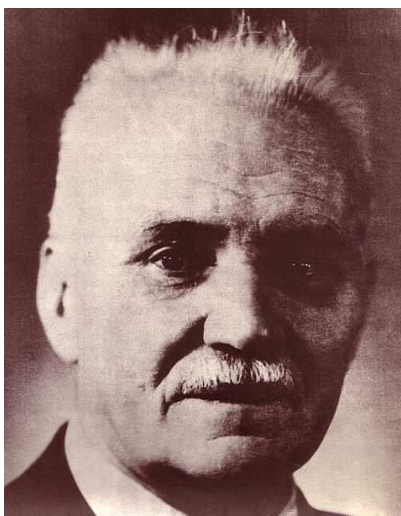
²²³ PŮLPÁN, František. Sídlní jámy u Libišan, *PA*, roč. 31, 1919, s. 36.; PŮLPÁN, František. Kolové stavby v Libišanech, *Krajem Pernštýněv*, roč. 4, Pardubice, 1924, s. 141-142.

²²⁴ SKLENÁŘ, Karel. *Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů*. Praha, 2005, s. 471. ISBN 80-7277-253-8.

²²⁵ SAKAŘ, Josef. Žárové hroby u Pardubic. *Obzor praehistorický* 1, 1910, s. 56.; VOKOLEK, Vít. Lužické pohřebiště v Trnově u Pardubic. *Archeologické rozhledy*, roč. 16, 1964, s. 10-19.

²²⁶ V prvním hrobu se nacházel okřín přikrytý mísou, ovoidní dvouuchá nádoba a 3 okřínky, v druhém byl nalezen hrnc s osudím dnem vzhůru se zbytky spálených kostí, opodál byl šálek a okřínek, třetí hrob obsahoval dvouuchou ovoidní nádobu se zbytky spálených kostí, dva bronzové náramky, bronzovou jehlicí s plochou

nákladem Musejního spolku v Pardubicích, který poskytl prostředky na odkrytí asi 22 hrobů v hloubce 60 až 80 cm. Celkově bylo nalezeno kolem 35 hrobů, z nichž 10 až 12 se zcela rozoralo a dalších deset bylo hodně poškozených. Přišlo se asi na čtyři hroby s drobnými a pět hrobů s většími spálenými kůstkami (je možné, že šlo o jámové hroby). Hroby dosahovaly hloubky 60 až 80 cm. Kolem některých se vyskytoval popelový násyp, jiné se nacházely čistě v písku. Mezi těmito objekty se vyskytly tři žároviště se silnou vrstvou bělavého popelu s množstvím černých uhlíků, jedno z nich bylo údajně však rozkopáno. Hroby obsahovaly poměrně velké množství artefaktů, nejčastějšími byly okříny a mísy.²²⁷

9) Jan Eisner

Jan Eisner se narodil 26. dubna 1885 v Dolním Bradle u Chrudimi.²²⁸ V letech 1903 až 1908 studoval dějepis a zeměpis na pražské Filosofické fakultě Univerzity Karlovy a byl první, kdo získal disertaci z oboru archeologie. Nejprve vyučoval na střední škole v Praze a po dvou letech odešel učit na střední školu do Pardubic.²²⁹ V roce 1912 společně s jednadesátiletým Václavem Divišem vykonával funkci kustoda pardubické archeologické sbírky a téhož roku se ještě vrátil zpět do Prahy.²³⁰

Před vypuknutím první světové války zaznamenáváme na Pardubicku vliv pražských archeologů. Pohřebiště u **Platěnic** (okres Pardubice) bylo v prvním desetiletí 20. století

hlavicí a dva okříny, čtvrtý hroby byl rozorán, i tak tam byly nalezeny 3 bronzové šipky. (VOKOLEK, Vít. Pohřebiště lužické kultury v Srchu. In *Východočeský sborník historický* 5, 1996, s. 1-14).

²²⁷ ROSŮLEK, František. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko, díl III. místopis*. Pardubice, 1909, s. 344.; SAKAŘ, Josef. Žárové hroby u Pardubic. *Obzor praehistorický* 1, 1910, s. 56.; VOKOLEK, Vít. Pohřebiště lužické kultury v Srchu. In *Východočeský sborník historický* 5, 1996, s. 1-14.

²²⁸ Zemřel 2. května 1967 v Praze. (SKLENÁŘ, Karel. *Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů*. Praha, 2005, s. 156. ISBN 80-7277-253-8.)

²²⁹ Po válce roku 1919 přišel jako důstojník na Slovensko, kde aktivně působil v oblasti archeologie. Stal se profesorem v Martině a v Bratislavě, dělal předsedu archeologicko-historické sekce Slovenského musea v hlavním městě Slovenska. Roku 1934 se stal docentem všeobecné archeologie prehistorické a prvním řádným profesorem na Slovensku v oboru archeologie. V době, kdy svět trpěl válkou, v roce 1939, se vrátil do Čech a byl jmenován řádným profesorem všeobecné prehistorické archeologie na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. V letech 1945 až 1949 řediteloval Ústavu pro slovanskou archeologii. Na počátku 50. let se stal jedním z prvních akademiků ČSAV. Dále působil jako vedoucí historického oddělení ve Slovanském ústavu, v letech 1940 až 1956 byl předsedou Společnosti československých prehistoriků, v letech 1956 až 1967 prvním předsedou ČSSA a také předsedou Národopisné společnosti československé. Jeho zájem se nejprve soustředil na mohylové kultury na jihu a západu Čech. To se změnilo po návratu ze Slovenska, jeho pozornost se zaměřila hlavně na slovanskou archeologii. Pracoval na díle „*Rukověť slovanské archeologie*“. Knihu nedokončil, jelikož přišel na sklonku svého života o zrak (SKLENÁŘ, Karel. *Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů*. Praha, 2005, s. 156-158. ISBN 80-7277-253-8.)

²³⁰ POSPÍŠIL, Pavel. Václav Diviš /1839 – 1934/. In *Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea* 2/84, příloha, s. 9.

studováno Dr. Josefem Ladislavem Píčem. Toto místo posléze vytvořilo samostatný kulturní typ, který získal označení typ platěnický.²³¹

Na pravém břehu řeky Loučné v Platěnicích zkoumal roku 1901 Dr. J. L. Píč z Národního muzea v Praze velké pohřebiště nového jednotného rázu, které čítalo 250 hrobů. Rozkládalo se od západu k východu v nepravidelném obdélníku. Pohřbíváno bylo nejspíše od středu současně k západu i k východu, protože meče halštatského typu byly nalezeny uprostřed pohřebiště a nádoby na obou okrajích.²³²

Hroby byly nepravidelně uloženy v původním písku jeden metr hluboko bez kamenného obložení. Menší milodary se vyskytovaly v popelnicích, větší předměty jako nože, meče, koňská zbroj apod. se nacházely mezi nádobami. Celý hrob byl zakryt silnou vrstvou popela, nejspíše sebraného ze společného žároviště. Nelze určit, jakým způsobem tehdejší lidé hroby označovali. Je zřejmé, že jejich umístění nevzniklo náhodně, nikde se totiž neprotínají ani nedotýkají.²³³

Bohatá úprava hrobů platěnického typu vypovídá o tom, že ti, kteří je dělali, prošli velikým vývojem v porovnání s lidmi z předcházející doby. Poprvé se tu objevují válečné meče i výbava válečných koňů. Nepřehlédnutelná je i upravenost a vkus ve výzdobě a v tvarech hrobových nádob.²³⁴

První světová válka představovala pro společnost zhroucení původního relativně poklidného světa jistot a úměrnosti, stability a pozvolného vývoje. Místo něj přišel svět plný rozvracujících změn. Původně známé jistoty všeobecně zmizely a nové se těžce ustavovaly. Většina obyvatelstva, která přežila toto těžké období, byla velice slabá v důsledku nezdravé životosprávy, která byla způsobena hlavně výpadky v zásobování či skutečným hladem. Tato situace byla nejpříznivější k vypuknutí různých epidemií.²³⁵

To vše se projevilo také v činnosti osob kolem Musejního spolku. Údaje z přírůstkových knih ukazují, že desetiletí od roku 1910 až 1920 ve srovnání s ostatními studovanými obdobími vykazuje značný pokles v počtu darů pamětihodností do archeologické sbírky. Prudký pokles v tomto časovém úseku je jistě způsoben tím, že v době vypuknutí první světové války byly sbírky uzavřeny.²³⁶

---

²³¹ SKLENÁŘ, Karel a kol.. *Encyklopedie pravěku v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, 2002, Praha 2002, s. 260. ISBN 80-7277-115-9.

²³² PÍČ, J.L. *Čechy na úsvitě dějin, svazek 3: Žárové hroby v Čechách a příchod Čechů*. Praha, 1905, s. 53-88.

²³³ Tamtéž.

²³⁴ Tamtéž.

²³⁵ CUHRA, Jaroslav a kol. *Československo v meziválečné Evropě (1918-1939)*. In *České země v evropských dějinách, 4. díl*. Praha – Litomyšl, 2006, s. 9. ISBN 80-7185-794-7.

²³⁶ VČM Pardubice, Rukopisné výpisy z archívu muzejního spolku F. Svatoně, s. 341, Z kroniky spolku, inv. č. SI-04/168.

Přeci jen se však s nějakou archeologickou činností v těchto válečných letech setkáváme. V období 1914 až 1915 kustodi muzea dostali příležitost bádát ve **Starých Jesenčanech** při příležitosti zřizování melioračního rybníka, v **Nemošicích** při stavbě školy, v Pardubicích při úpravě hřbitova, v **Dražkovicích**, při úpravě pískoviště pana Kabrhela a v **Mikulovicích** při strhování strážě v kopaninu.²³⁷

Jak jsem se již zmínila, v roce 1914 se při prohlubování pozemku u **Starých Jesenčan** uskutečnil nález středověkých bronzových předmětů: krucifix, klika a rolnička. Byly tam objeveny i další zajímavé nálezy: pazourkový nožík, železná sekyrka, kosti zvířat.²³⁸

V **Nemošicích** řídící učitel František Potěšil a učitel Josef Chmelík s dalšími kolegy pedagogy K. Horákem a J. Hlouškem ohledávali v jarních květnových dnech roku 1914 pohanské žárové pohřebiště, které se nacházelo v místech stavby tamní školy. Nalezené nádoby, pazourkové a bronzové předměty byly uloženy ve školním kabinetě v Pardubičkách.²³⁹

Lokalita **Hůrka** v Pardubicích představovala další velice zajímavou oblast, která byla studována v této době. V těchto místech bylo odkryto popelníkové pole s pohřbeným dítětem, které ohledal architekt Boža Dvořák. Z hrobů vzešlo několik nádob, většinou charakterizujících slezský typ. Kresebně je zachytil Ing. Jaroslav Rosůlek.²⁴⁰

Pardubický architekt **Boža Dvořák** se roku 1915 odebral do **Mikulovic**, kde byly pod kostelem vykopány nádoby žárových hrobů. Byly nalezeny předměty, jako byly bronzové nádoby, bronzové a železné jehlice, železné půlměsíkové nože atd. Tyto předměty majitel pozemku pan Kabrhel daroval pardubickému muzeu. Z dřívějších nálezů bylo známo, že byly v těch místech kosterní hroby kultury laténské²⁴¹, které se rozkládaly na velkém území od Dražkovic až po mikulovickou faru.

10) Boža Dvořák

²³⁷ ROSŮLEK, František. Předhistorické památky, objevené v letech 1914-1915. In *Musejní spolek v Pardubicích 1915-1916*, Pardubice, 1916, s. 1.

²³⁸ DIVIŠ, Václav. *Památky Pardubic a okolí*. Pardubice, 1917, s. 99-100.; ROSŮLEK, František. Předhistorické památky objevené v letech 1914-1915. In *Musejní spolek v Pardubicích 1915-1916*. Pardubice, 1916, s. 2.

²³⁹ K.Hloušek byl z Pardubiček, což má nejspíše spojitost s tím, že nalezené předměty putovaly do tamního muzea. (ROSŮLEK, František. Předhistorické památky, objevené v letech 1914-1915. In *Musejní spolek v Pardubicích 1915-1916*, Pardubice, 1916, s. 1.)

²⁴⁰ Tamtéž, s. 2-3.

²⁴¹ BÖHM, Jaroslav. *Pardubicko v době předhistorické*. In *Věštník musejního spolku v Pardubicích 1926*. Pardubice, 1927, s. 3-6.

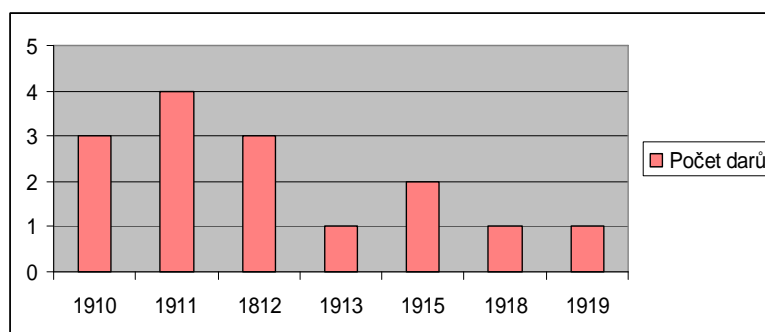

Na jaře 1915 byl odkryt kosterní hrob, který však mládež z okolí porušila a tak se nepodařilo jej zachránit.²⁴²

Hromadný nález bronzů v **Dolanech** byl učiněn roku 1915 při příležitosti dobývání pařezů u jižního konce obce Dolan. Sklad bronzů se nacházel asi půl metru pod pařezem, obsahoval sekyrku (celt), kousek beztvare slitiny a 26 náramků, z nichž je 16 celých a zbytek v 19 zlomcích. Bronzy v zemi spočívaly holé, bez jakéhokoliv obalu. Hromadný nález byl uložen do sbírky dolanské školy, pouze jeden náramek putoval darem do královehradeckého muzea.²⁴³

V grafu, který se nachází níže, je zobrazena akviziční činnost sbírkového fondu v archeologii během 1. světové války. Velká část předmětů, které nabylo muzeum v 1. desetiletí 20. století, byla získána díky regulaci Chrudimky²⁴⁴ a to z lokalit, o kterých píšou výše. Mezi nálezci se začíná často objevovat jméno architekta Boži Dvořáka.

Boža Dvořák se narodil 6. května 1864 ve Valech u Přelouče. Studoval na reálném gymnáziu, dále na České vysoké škole technické v Praze. Do roku 1898 působil v Praze, pak se společně s manželkou Emilií Lenlovou odstěhovali do Pardubic. Téhož roku byl jmenován Ústřední komisí pro zbádání a zachování památek ve Vídni konzervátorem pro pět východočeských okresů.²⁴⁵ Od začátku století se podílel na opravách nejrůznějších kostelů a kaplí, tím pádem se okrajově dostal k archeologickým předmětům, které v budovách byly uloženy. Boža Dvořák zemřel 17. března 1954 v Pardubicích.²⁴⁶

Graf č. 5²⁴⁷

²⁴² ROSŮLEK, František. Předhistorické památky, objevené v letech 1914-1915. In *Musejní spolek v Pardubicích 1915-1916*. Pardubice, 1916, s. 3.

²⁴³ DIVIŠ, Václav. Sklad bronzů v Dolanech. *PA*, roč. 26, 1914, s. 168.

²⁴⁴ Roku 1897 zahájil pražský inženýr Trojan práce na projektu a samotná regulace Chrudimky se uskutečnila v letech 1907 až 1911. (BIČÍK, Zdeněk. O řece městské aneb Chrudimce. *Zář*, roč. 7/22, 1966, č. 72, s. 3.; ŘEHÁČEK, Jan. Regulace Chrudimky vyvolala před sto lety řadu sporů. *Zprávy klubu přátel Pardubicka*, roč. 45, 2010, č. 11-12, s. 296-301. ISSN 1210-6275.)

²⁴⁵ Pro okresy Pardubice, Vysoké Mýto, Polička a Lanškroun. (PANOCH, Pavel. *Život a tvorba pardubického architekta a ochránce památek Boži Dvořáka*, 1995, s. 3-4, Bakalářská práce, Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta.)

²⁴⁶ Tamtéž.

²⁴⁷ VČM Pardubice, Rukopisný seznam přírůstkový II, Počet přírůstků do archeologické sbírky pardubického muzea (1910 až 1919).

5 Meziválečné období

Po skončení války probíhala pozemková reforma, při níž se v Pardubicích rozhodlo o koupi zámku a Kunětické hory.²⁴⁸ Koupě zámku znamenala pro spolek řešení s nedostatkem prostorů. Zámek se stal trvalým útočištěm sbírek.²⁴⁹ Sbírkby byly umístěny v prvním poschodí zámku, v 17 místnostech o celkové rozloze 820 m².²⁵⁰ V den čtyřstého výročí smrti Viléma z Pernštejna, dne 10. dubna 1921 proběhlo slavnostní otevření 14 sálů.²⁵¹

V souvislosti se získkem Kunětické hory do vlastnictví Musejního spolku, vznikl spor mezi Václavem Divišem, architektem Božou Dvořákem s předsedou Musejního spolku prof. Josefem Sakařem. Sakař neuznával Divišův a Dvořákův názor na správu a způsob oprav Kunětické Hory.²⁵² Diviš na to reagoval resignací na všechny své funkce, které vykonával v rámci pardubického Musejního spolku. Ještě v roce 1927 byl zvolen předsedou spolku (po odstoupivším Sakařovi), ale odmítl to, stáhl se do ústraní a veřejného života se již více neúčastnil.²⁵³

---

²⁴⁸ Zámek stál Musejní spolek 750 000 korun a Kunětická hora 86 000 korun. (Září Kunětické hoře. *Východočeský Republikán*, roč. 3, 2.9.1921, č. 36, s. 3-4.); Tím však náklady spojené s těmito památkami nekončily, další přicházely s opravami a udržováním památek. (Hrad Kunětický. *Východočeský Republikán*, roč. 2, 14.5.1920, č. 22, s. 5.) Na Kunětické hoře se například pravidelně konaly zářijové slavnosti za účelem získání peněz na rekonstrukci. (Září Kunětické hoře. *Východočeský Republikán*, roč. 3, 2.9.1921, č. 36, s. 3-4.). Uspořádávaly se každoroční slavnosti, jako bylo „Pálení čarodějnic“ 30. dubna nebo „Dětské slavnosti třešní“ konané v červnu. (JAHN, Jiljí V. Kunětické hoře. In *Ročenka Kunětického družstva v Pardubicích za rok 1922*. Pardubice, 1923, s. 3-8.). Zdrojem peněz muzea na pokrývání nákladů spojených s údržbou a opravami památek, bylo výhodné pronajímání nově nabytých prostor v zakoupených objektech také přineslo své ovoce a díky těmto všem okolnostem se dluhy v brzké době splatily. (ŠEBEK, František. *Východočeské muzeum: Tradice a současnost*. In BRONCOVÁ, Dagmar (ed.). *Kniha o městě*. Praha, 1999. s. 45-49. ISBN 80-86098-12-5.)

²⁴⁹ VČM Pardubice, Rukopisné výpisy z archívu muzejního spolku F. Svatoně, s. 351, Z kroniky spolku, inv. č. SI-04/168.

²⁵⁰ VČM Pardubice, Rukopisné výpisy z archívu muzejního spolku F. Svatoně, s. 353, Z kroniky spolku, inv. č. SI-04/168.

²⁵¹ ZIKMUNDA, Vlastimil. *Devadesát let východočeského muzea v Pardubicích 1880-1970*. Pardubice, 1970.

²⁵² Sakař svolal 18. září 1921 do Kunětic schůzi muzejního spolku, kde bylo 7 hlasy proti jedinému hlasu V. Diviše odhlasováno znovuoobnovení lámání kamene na Kunětické hoře pro potřebu okresu Pardubice. (B. Dvořák se schůze z pracovních důvodů nemohl zúčastnit). (PANOCH, Pavel. *Život a tvorba pardubického architekta a ochránce památek Boži Dvořáka*, 1995, s. 22, Bakalářská práce, Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta.)

²⁵³ POSPÍŠIL, Pavel. Václav Diviš /1839 – 1934/. In *Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea* 2/84, příloha, s. 10. Václav Diviš zemřel 31. července 1934. (Úmrtí. *Východočeský republikán*, roč. 16, 3.8.1934, č. 31, s. 4.)

V roce 1921 a 1922 spravoval archeologickou sbírku společně s Divišem učitel **František Karel Rosůlek**, od roku 1923 až do roku 1934 vykonával již tuto funkci Rosůlek sám. Narodil se 10. ledna 1859 v Pardubicích.²⁵⁴ V Pardubicích chodil pět let na chlapeckou školu. Od roku 1870 do roku 1878 studoval na pardubickém vyšším reálném gymnáziu. Ve školním roce 1878 až 1879 navštěvoval učitelský ústav v Příbrami, kde obdržel stipendium. Téhož roku byl dosazen jako podučitel do Svinčan u Přelouče (okres Pardubice).²⁵⁵

11) Fr.K. Rosůlek

Ze Svinčan odešel roku 1886 do Rohovládové Bělé (okres Pardubice), kde pracoval v Hospodářské besedě, na pokračovací hospodářské škole. Roku 1891 byl ustanoven definitivním učitelem na obecné škole v Nových Holicích. Roku 1894 tam působil jako jednatel okresního výboru národopisné výstavy.²⁵⁶

Roku 1900 byl jmenován zatímním učitelem pardubické měšťanské školy. Toho roku se tedy Rosůlek s rodinou trvale nastěhoval do Pardubic²⁵⁷. Od roku 1910 do roku 1924 působil jako ředitel měšťanské dívčí staroměstské školy.²⁵⁸

Rosůlek se angažoval také v publicistické a literární oblasti, nejprve psal do časopisů „Paleček“ a „Pernštýn“.²⁵⁹ Psal fejetony, cestopisy. Jedno z jeho vrcholných děl, vlastivědná monografie, nese název: „Pardubicko, Holicko, Přeloučsko“ a „Pověsti a báje z Pardubicka“.²⁶⁰

V době, kdy se v archeologii angažoval Rosůlek, nastala na Pardubicku změna v archeologické činnosti. Tou bylo působení pražského Státního archeologického ústavu. Tato

²⁵⁴ Zemřel 27. prosince 1940. (VČM Pardubice, Rukopisné výpisy z archívu muzejního spolku F. Svatoně, s. 448, Z kroniky spolku, inv. č. SI-04/168.)

²⁵⁵ Ve Svinčanech založil jednu z prvních venkovských knihoven, dále Hospodářsko-čtenářskou besedu. (ZLATOHLÁVKOVÁ, Martina. *Slovník spisovatelů Pardubicka*. Pardubice, 2004, s. 110-111. ISBN 80-903037-8-1.; NECHVÍLE, Jiří. *František Karel Rosůlek: Příkladný vlastivědný pracovník a patriot Pardubicka*. Pardubice, 2004, s. 5-6.)

²⁵⁶ NECHVÍLE, Jiří. *František Karel Rosůlek: Příkladný vlastivědný pracovník a patriot Pardubicka*. Pardubice, 2004, s. 6-7.

²⁵⁷ NECHVÍLE, Jiří. *František Karel Rosůlek: Příkladný vlastivědný pracovník a patriot Pardubicka*. Pardubice, 2004, s. 6-7.

²⁵⁸ ZLATOHLÁVKOVÁ, Martina. *Slovník spisovatelů Pardubicka*. Pardubice, 2004, s. 110-111. ISBN 80-903037-8-1.

²⁵⁹ Rosůlek psal dále fejetony *do Národních listů, Národní politiky, Zlaté Prahy, Učitelských novin, Krajem Pernštýněv*. (ZLATOHLÁVKOVÁ, Martina. *Slovník spisovatelů Pardubicka*. Pardubice, 2004, s. 110-111. ISBN 80-903037-8-1.)

²⁶⁰ ZLATOHLÁVKOVÁ, Martina. *Slovník spisovatelů Pardubicka*. Pardubice, 2004, s. 110-111. ISBN 80-903037-8-1.

veřejná výzkumná instituce zaměřená na archeologii vznikla roku 1919 v resortu Ministerstva školství a národního osvětlení.²⁶¹

V roce 1926 ředitel Státního archeologického ústavu v Praze Karel Buchtela prohlédl společně se svým kolegou Jaroslavem Böhmem sbírky v Pardubicích²⁶² a začal povzbuzovat pardubické muzeum k soustavným vykopávkám pohřebišť v Lukovně, Kuněticích, Platěnicích a Blatě.²⁶³

Na popud Dr. Jaroslava Böhma²⁶⁴ byla pražskému Archeologickému ústavu podána žádost o poskytnutí subvence na vykopávky v pardubickém okolí. Tato žádost byla schválena s podmínkou, že tutéž částku 1500 Kč věnuje na vykopávky také pardubický Musejní spolek.²⁶⁵

Dne 30. dubna 1926 se započalo se systematickým uspořádáváním archeologických sbírek v pardubickém muzeu, podle návrhu Dr. Böhma. Uspořádávání zahrnovalo celou řadu prací, na kterých se podílelo mnoho členů Musejního spolku - František Rosůlek, František Potěšil, Emanuel Froněk, Fr. Hyhlík, Václav Potěšil., Vincenc Potěšil, Bedřich Doucek, studenti gymnázia²⁶⁶ Bedřich Svoboda²⁶⁷ a bratři Salačové. Jednalo se o přesun věcí, popisování, vedení inventáře, číslování nádob, kreslení, fotografování apod.²⁶⁸

Inventář, který zavedl Dr. Böhm, čítal 1329 čísel a neobsahoval středověké předměty. Böhmův soupis archeologických předmětů byl psán na jednotlivých listech podle lokality²⁶⁹, listy jsou vloženy do tvrdých desek na šňůrku s nápisem „*Soupis nálezů archeologických*“.

---

²⁶¹URL: <http://www.arup.cas.cz/cz/onas/z_historie.html> [cit. 2010-12-20]

²⁶² ŽABKA, Antonín. Činnost Musejního spolku r. 1926-7: Zpráva jednatele. In *Věštník musejního spolku v Pardubicích 1926*. Pardubice, 1927, s. 12.

²⁶³ VČM Pardubice, Archeologické oddělení, HANUŠ, Josef, Rukopisný soupis přijatých darů a zakoupených předmětů z roku 1926, přepis M. Soukupa z r. 2007, originál nenalezen.

²⁶⁴ **Jaroslav Böhm** se narodil 8. března 1901 v Holešově. V letech 1919 až 1924 studoval archeologii na filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Od roku do roku 1962 pracoval ve Státním archeologickém ústavu, jejímž se stal roku 1939 ředitelem. V letech 1925 až 1956 byl druhým zástupcem prezidenta ČSAV. Roku 1962 se stal prezidentem Mezinárodní unie věd prehistorických a protihistorických. Díky němu dosáhl Archeologický ústav mezinárodní úrovně v tomto oboru. Zajišťoval výzkum, publikaci i ochranu nálezů. (SKLENÁŘ, Karel. *Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů*. Praha, 2005, s. 82-83. ISBN 80-7277-253-8.)

²⁶⁵ ŽABKA, Antonín. Činnost Musejního spolku 1926-7: Zpráva jednatele. In *Věštník musejního spolku v Pardubicích 1926*. Pardubice, 1927, s. 11.

²⁶⁶ Nynější Gymnázium Dašické.

(URL: <<http://web.archive.org/web/20020802193631/www.gypce.cz/historie.htm>> [cit. 2011-02-25])

²⁶⁷ Jedná se o později významného profesora archeologie. **Bedřich Svoboda** se narodil 4. února 1910 v Pardubicích. Během studií pracoval jako pomocná síla ve Státním archeologickém ústavu v Praze, roku 1936 nastoupil jako archeolog do Národního muzea. Napsal několik děl, například „*Čechy a římské Impérium*“, „*Čechy v době stěhování národů*“, „*Antické umění ve sbírkách a nálezech v Československu*“. (SKLENÁŘ, Karel. *Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů*. Praha, 2005, s. 547. ISBN 80-7277-253-8.)

²⁶⁸ VČM Pardubice, Archeologické oddělení, HANUŠ, Josef, Rukopisný soupis přijatých darů a zakoupených předmětů z roku 1926, přepis M. Soukupa z r. 2007, originál nenalezen.

²⁶⁹ Každý list má v horní části vlevo napsanu lokalitu, z které jednotlivé zaznamenané předměty pocházejí. Jednotlivé nálezy jsou číselně označeny a jednoduše popsány.

U několika předmětů je přidán i jednoduchý náčrtek.²⁷⁰ Dr. Böhm nepsal soupis sám, pro jeho rychlejší vytvoření ho nechal psát např. Josefem Hanušem, s tím, že mu jednotlivé nálezy a jejich popis diktoval.²⁷¹

V srpnu 1926 významní členové pardubického Musejního spolku Josef Hanuš²⁷² a František Potěšil²⁷³ prováděli výkopy v Platěnicích. Zde již kopal na počátku století Dr. J. L. Píč. I přesto se narazilo na další hroby a nádoby. Akci osobně řídil Dr. Böhm, který objevené hroby fotografoval, udělal situační plán pohřebiště, změřil stanoviště hrobů, jejich vzdálenosti a hloubku. Všechny tyto činnosti byly podrobně popsány a zmapovány.

Celkem bylo vykopáno 46 hrobů. Tím však práce nekončily. Josef Hanuš pokračoval se sušením, čištěním a tříděním nádob podle očíslovaných hrobů.

Předměty byly zabaleny v počtu 217 balíčků a uloženy ve 12 bednách a v takovém stavu byly poslány do Státního archeologického ústavu v Praze, který měl za úkol nálezy sepsat, poopravit a vrátit zpět muzeu do Pardubic.²⁷⁴

Ve 20. letech byly učiněny nálezy také na Sezemicku, které zaznamenal **Josef Nešpor** v sezemické pamětní knize „*Chrudimer Kreis Memorabilie-Büch des Sezemizer Magisuraces vom Jahre 1848*“. Můžeme jmenovat menší zachovalou nádobku a velké množství úlomků nádob nalezených roku 1923 v písničku v Labském ohybu, velké rozpadlé popelnice objevené roku 1925 při kopání písku na poli na Vinici, další žernov nalezený v Sezemicích roku 1929. To, že existovalo v těchto místech pohanské pohřebiště, potvrdil objev učiněný roku 1931,

²⁷⁰ Soupis nálezů archeologických, vytvořeno pod vedením Dr. Böhma, soukromý archiv PhDr. Víta Vokolka.

²⁷¹ Ústní sdělení PhDr. Víta Vokolka z 11.ledna 2011.

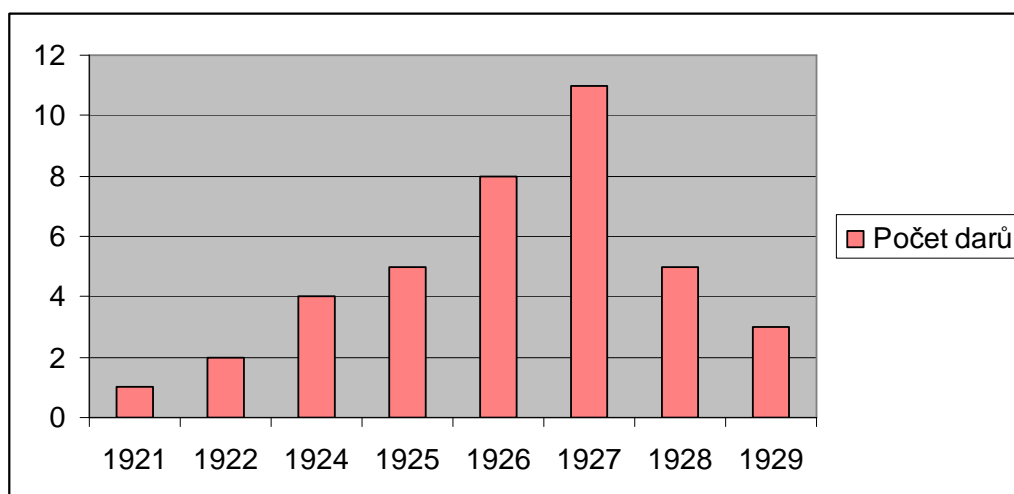
²⁷² **Josef Hanuš** se narodil 13. září 1858 v Pardubicích. Od roku 1864 do roku 1877 studoval v Pardubicích. Poté rok studoval na učitelském studiu v Hradci Králové. Až do roku 1923 působil jako učitel v různých obcích na Pardubicku (Osice, Semín, Třebosice) Roku 1923 odešel na odpočinek do Pardubic, kde pracoval ve službách muzejního spolku. Společně s Františkem Karlem Potěšilem založil oddělení Pedagogického muzea, které bylo součástí pardubického muzea (ROSŮLEK, Fr.K. Za Josefem Hanušem, *Východ*, 24.6.1938, roč. 21, č. 25, s. 2.)

²⁷³ **František Karel Potěšil** se narodil 26. ledna 1864 v Pardubicích. Od roku 1869 do roku 1880 studoval v Pardubicích. V srpnu roku 1881 nastoupil do funkce výpomocného vyučitele do Kostěnic. Až do roku 1924 učil, pak odešel na vlastní žádost do výslužby. Roku 1883 se stal zatímním vyučitelem na novoměstské obecné škole v Pardubicích, roku 1890 jím byl definitivně. V dalších letech svého života pracoval spíše v rámci Musejního spolku. Zajímal se o Kunětickou horu. Muzeum založené na Kunětické hoře bylo na jeho počest bylo po něm pojmenováno: Museum F. K. Potěšila. František Karel Potěšil zemřel 1935. (KOTYK, Jiří. *František Karel Potěšil (1864-1935): učitel a spolkový pracovník na rozhraní dvou epoch*. Pardubice, 2009, s. 56, 74, 75, 114, 128, 129. EAN 978-80-85211-25-2.)

²⁷⁴ VČM Pardubice, Archeologické oddělení, HANUŠ, Josef, Rukopisný soupis přijatých darů a zakoupených předmětů z roku 1926, přepis M. Soukupa z roku 2007, originál nenalezen.

kdy bylo při rozšiřování písničku nalezeno velké množství střepů, nádoby různých velikostí a tvarů. Šlo o popelnice, obětní nádoby, zásobnice. Některé z nádob obsahovaly kosti, dokonce i jehlice, záušnice, kroužek a úlomky spleteného bronzového drátu.²⁷⁵

V následujícím grafu máme opět zobrazeno, jak vypadal vývoj přírůstkových předmětů ve 20. letech 20. století. V tomto období se žádné jméno dárce vyloženě rapidně neopakuje a lokality jsou také dosti různé. V kolonce dárců se setkáváme například se jmény Hanuše a Rosůlka. Na rozdíl od předcházejících let, daroval Václav Diviš pouze jeden nálezový soubor, z čehož můžeme usuzovat jeho slábnoucí aktivitu.

Graf č. 6²⁷⁶

Dne 4. února 1933 našel učitel Matys v Sezemicích při cestě k Lukovně v tzv. poloze Ve válcích zásobnici vysokou 65 cm. V obvodu kruhového průřezu měřila 2,8 m. Díky Josefu Nešporovi byla ze Sezemic dopravena do pardubického muzea. Po jejím rozmrznutí se písek a hlína, které vyplňovaly její vnitřek, rozsypaly a zásobnice se rozlámala na několik dílů, tudíž bylo potřeba souhrn střepů složit do její původní polohy. To se povedlo a tudíž se stala jednou z nejvýznamnějších archeologických památek, kterou mohl návštěvník v pardubickém muzeu shlédnout.²⁷⁷

Ve 30. letech se pátralo v okolí Kunětické hory, přesně roku 1933 na pozemku „Okrouhlice“, celkem se toho roku odkrylo 22 hrobů se 153 nádobami.²⁷⁸ Následující rok bylo v Kuněticích odkryto ještě 14 platěnických hrobů s nádobami na pozemku Arnošta

²⁷⁵ SOkA Pardubice, fond Archiv města Sezemice, Chrudimer Kreis Memorabilie-Büch des Sezemizer Magisuraces vom Jahre 1848, s. 519, 520, 583.

²⁷⁶ VČM Pardubice, Rukopisný seznam přírůstkový II, III, IV, V, Počet přírůstků do archeologické sbírky pardubického muzea (1920 až 1929).

²⁷⁷ SOkA Pardubice, fond Archiv města Sezemice, Chrudimer Kreis Memorabilie-Büch des Sezemizer Magisuraces vom Jahre, 1848, s. 614.

²⁷⁸ VČM Pardubice, Rukopis F. Svatoně, II. díl, s. 698, inv. č. SI-04/168.

Velinského. Roku 1935 bylo v Kuněticích objeveno dalších 11 platěnických hrobů²⁷⁹. Objevené artefakty byly umístěny v pardubickém muzeu ve vstupních místnostech k archeologii tak, jak byly nalezeny.²⁸⁰

Roku 1935 byla archeologická sbírka spravována ve spolupráci F. K. Rosůlka a Ing. **Jaroslava Bernarda**. V následujícím roce pracoval na této pozici Bernard již sám.²⁸¹ Jeho zásluhou se na konci 30. let opravily poškozené a zanedbané nádoby.²⁸²

O Ing. Františkovi Bernardovi se nedochovaly téměř žádné základní informace. Jediné, co o něm vím je to, že pracoval ve 30. letech v pardubické elektrárně. Díky svému zájmu o archeologii se dostal do pardubického Musejního spolku, kde se stal aktivním správcem archeologické sbírky až do roku 1943.²⁸³

Roku 1936 Bernard zapsal vývoj vykopávání v Kopistově cihelně v **Úhřeticích**²⁸⁴, kde sám prokopal několik kulturních jam z doby neolitické.²⁸⁵ Nejprve se sebraly střeby kultury volutové keramiky, vypíchané keramiky a únětické kultury, které vyházeli dělníci při odkrývání pruhu na předním břehu cihelny. V druhé jámě, která se nacházela na pravém břehu písečníku, se objevila kostra skrčence, u jehož nohou se nacházela spodní část kostry druhého skrčence. Odkryv, který probíhal ve dřívějších letech, způsobil značnou zvětralost krajních kostí.²⁸⁶

V hrobě se nenacházela pouze kostra ve skrčené poloze, ale také kosti kozy, malá břidlicová sekyrka, trojboká pazourková šipka, kostěný bodec a hladké střípky bez ornamentů, typu předúnětického a únětického.²⁸⁷

Při odkrývce v části předního břehu cihelny se přišlo na tři stejně velké zásobní jámy, v jejichž rozích se nacházel mlýnek na obilí. Na tom samém břehu byla prokopána ještě jedna kulturní jáma, která obsahovala střípky pocházející z kultury volutové keramiky a tři zlomky

---

²⁷⁹ SOkA Pardubice, fond Obecní úřad Kunědice, *Pamětní kniha obce Kunětic*, č. 347, s. 43.

²⁸⁰ VČM Pardubice, Rukopis F. Svatoně, II. díl, s. 699, inv. č. SI-04/168.

²⁸¹ VČM Pardubice, Rukopisné výpisy z archívu muzejního spolku F. Svatoně, Z kroniky spolku, inv. č. SI-04/168.

²⁸² VČM Pardubice, Rukopis F. Svatoně, II. díl, s. 699, inv. č. SI-04/168.

²⁸³ Informace na zadní části předních desek Informačního zpravodaje Klubu přátel pardubického muzea a kronikářů okresu Pardubice, 1984, č. 1, napsal PhDr. František Šebek.; VČM Pardubice, Rukopis F. Svatoně, II. díl, s. 699, inv. č. SI-04/168.

²⁸⁴ Archeologické oddělení Pardubického muzea bylo z tohoto naleziště obohaceno několika kamennými nástroji a střeby kultury volutové a vypíchané. Kromě toho byla z těchto míst získána šestiúhelná putna, která pocházela z jordansmühelské kultury. (SOkA Pardubice, fond Muzejní spolek Pardubice, Zápisy ze schůzí – jednatelská zpráva z 14. března 1937, inv. č. 148, kart. 18.)

²⁸⁵ SOkA Pardubice, fond Muzejní spolek Pardubice, Zápisy ze schůzí – jednatelská zpráva z 14. března 1937, inv. č. 148, kart. 18.

²⁸⁶ VČM Pardubice, Archeologické oddělení. Bernardova rukopisná zpráva 3/1936. Úhřetice: Kopistova cihelna, neinventarizováno.

²⁸⁷ Tamtéž.

pazourkových nožíků. Prokopávání této jámy nebylo dokončeno, jelikož k úplnému prokopání bránily kořeny stromu, který rostl v bezprostřední blízkosti.²⁸⁸

Nálezy, zejména z doby lužické a slezskoplatěnické byly umístěny do Národního muzea v Praze, do chrudimského muzea, do Hrochova Týnce, do soukromé sbírky pana Kopisty, na obecní úřad v Úhřeticích a menší část nálezů do pardubického, královehradeckého a dašického muzea. Jeden únětický hrob byl vykopán úplně a bez porušení přenesen do pardubického muzea.²⁸⁹

Většina nálezů byla hlášena pozdě nebo náhodně při pochůzkách Ing. Bernarda, tudíž se ztratilo několik jam a hrobů z obrovského sídliště, dlouhého téměř 2 km a širokého několik set metrů. Tato lokalita je zastoupena všemi kulturami, od nejstaršího neolitu až po platěnickou kulturu.²⁹⁰

Roku 1940 podal Bernard zprávu Archeologickému ústavu o výkopech na poli pana Linharta v **Lukovně**, prováděných v roce 1939. Ve své zprávě popsal celkem tři hroby, ze kterých šlo zachránit kolem 8 nádob slezské kultury. První hrob se nacházel asi 45 cm pod povrchem, obsahoval pouze hrubou nádobu se zbytkem mísy, kterou byla přikryta a vedle ní jednoduchý šálek s dětským popelem. Druhý hrob, který obsahoval celkem 5 nádob, byl v té samé hloubce jako předešlý a šlo taktéž o dětský pohřeb.²⁹¹

Třetí hrob byl uložen o něco hlouběji, než předchozí a to 1,1 m pod povrchem. Nádobu se vyskytovaly v jakési řadě orientované od jihu k severu. Jednalo se o květináč, popelnice, tuhané zdobené šálky, vklíněné do sebe. V popelnici byl v popelu nalezen zlomený plochý náramek, který nebyl nijak zdoben. Ze získaných informací, které výzkum přinesl, Ing. Bernard usuzoval, že nad hroby stávaly mohyly v řadách, rovnoběžných se starou polní cestou, vedoucí ze vsi na východ ve vzdálenosti asi 5 až 6 metrů. Vypadá to, že první dva hroby byly do mohyly dodatečně uloženy k okraji a mělčeji, než hlavní pohřeb.²⁹²

Na následující stránce máme graficky znázorněn počet darovaných předmětů ve 30. letech vidíme nejprve štedřejší období, posléze jistý útlum. Nejsilnějším rokem byl jasně rok 1932. Z informací uvedených v přírůstkových knihách, ze kterých jsem při tvorbě grafu vycházela, vyplývá, že to bylo způsobeno hlavně darovanými nálezy z Kunětic, kde v těchto letech probíhaly výkopy hrobů. Nejčastějším dárce z Kunětic byl tamní učitel

---

²⁸⁸ Tamtéž.

²⁸⁹ SOkA Pardubice, fond Muzejní spolek Pardubice, dopis pardubického Musejního spolku adresovaný Národnímu muzeu ze dne 3.9.1941, inv. č. 130, kart. 13.

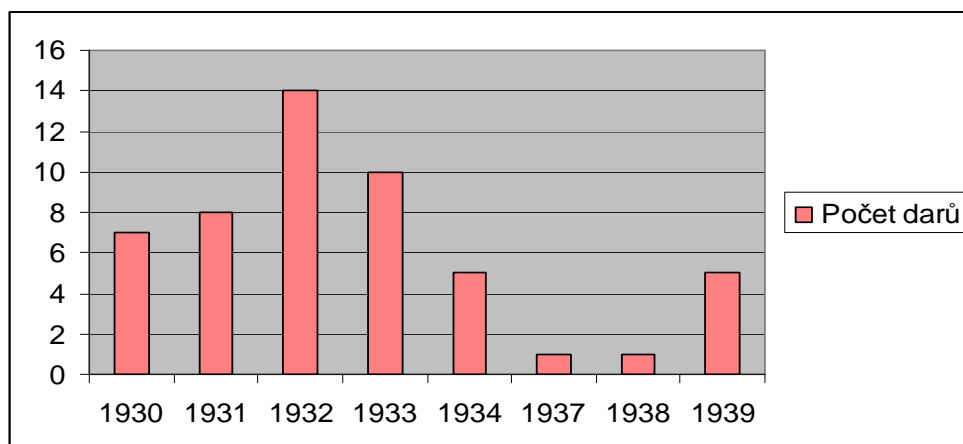
²⁹⁰ SOkA Pardubice, fond Muzejní spolek Pardubice, dopis pardubického Musejního spolku adresovaný Národnímu muzeu ze dne 3.9.1941, inv. č. 130, kart. 13.

²⁹¹ VČM Pardubice, Archeologické oddělení, zpráva opsaná podle zprávy Ing. Bernarda: Lukovna, 1940, č. 1/1941, neinventarizováno.

²⁹² Tamtéž.

Antonín Sluga. Po roce 1932 je zřetelný pokles, ale roku 1939 se situace trochu zlepšila díky výkopům prováděných v Lukovně (část Sezemic, okres Pardubice).

Graf č. 7²⁹³

293 VČM Pardubice, Rukopisný seznam přírůstkový V, VI, VII, VIII, IX, Počet přírůstků do archeologické sbírky pardubického muzea (1930 až 1939).

6 Období 2. světové války

40. léta nebyla pro muzeum příliš veselá, stejně tak byla těžká i pro celou českou archeologii. V době válečných let se uzavřely dveře vysokých škol. Nacisté neměli zájem o vzdělávání studentů v odborných oblastech a tedy ani v archeologii. Určitá tajná činnost ve výuce ale fungovala i přes jejich nevoli.²⁹⁴ O pokračující osvětu v archeologii se zasloužil zejména Jaroslav Böhm, který měl v pražském Státním archeologickém ústavu několik studentů. Jednou týdně si svolával své žáky, přednášel jim a seznamoval je s novými německými i českými tituly, které se zabývaly archeologií.²⁹⁵ Němci kontrolovali i samotné archeologické výzkumy.²⁹⁶

Roku 1943 dostala na starost archeologické sbírky a muzea v Protektorátu ředitelka Archeologického ústavu Dr. Camille Streit.²⁹⁷ Většina pracovníků se jí snažila vyhnout. Nejen že byla nacistka, zanícená politická pracovnice, ale protože uměla i velice dobře česky stala se pro domácí nebezpečná. Mohla totiž vyslechnout to, co nenáleželo jejím uším.²⁹⁸

Pardubický městský úřad roku 1939 nařídil, aby se odstranily všechny dobově „závadné předměty“ z muzea a vše, co bylo vystaveno, mělo být opatřeno dvojjazyčným nápisem. Za „závadné předměty“ se považoval materiál spojený s minulými státoprávními poměry, např. obrazy a busty osob dřívější Československé republiky.²⁹⁹

Roku 1939 byl na příkaz nacistů z muzea odstraněn oddíl prvního zahraničního odboje a místo něho byl vystaven přírodovědný materiál. Muzeum se v roce 1940 stalo domovem místní nacistické mládeže Hitlerjugend, tudíž byly prostory pro sbírky omezeny. Část se umístila na Kunětickou horu, kam se během války přesunul archeologický materiál.³⁰⁰

Roku 1940 řešil Emanuel Froněk (jednatel Archeologického ústavu v Praze pro okres Pardubice, konservátor Památkového úřadu v Pardubicích) problém, týkající se nálezů, objevených v **Kuněticích**. Ve svém dopise z 8. listopadu 1940 žádá Archeologický ústav

---

²⁹⁴ TUREK, Jan. Česká archeologie v době protektorátu ve vzpomínkách Václava Spurného. *Archeologie ve středních Čechách 11/2*, 2007, s. 821.

²⁹⁵ TUREK, Jan. Česká archeologie v době protektorátu ve vzpomínkách Václava Spurného. *Archeologie ve středních Čechách 11/2*, 2007, s. 821.

²⁹⁶ Dne 12. června 1941 bylo vydáno vládní nařízení, který podřizoval provádění archeologických výzkumů Státnímu archeologickému ústavu s německou správou (prehistorické oddělení Národního muzea svou terénní činností raději zastavilo) (SKLENÁŘ, Karel. *Obraz vlasti*, Praha – Litomyšl, 2001, s. 341. ISBN 80-7185-399-2.)

²⁹⁷ SOkA Pardubice, fond Musejní spolek Pardubice, zápisy ze schůzí – jednatelská zpráva z 28. října 1943, inv. č. 148, kart. 18.

²⁹⁸ TUREK, Jan. Česká archeologie v době protektorátu ve vzpomínkách Václava Spurného. *Archeologie ve středních Čechách 11*, 2007, s. 821.

²⁹⁹ VČM Pardubice Rukopisné výpisy z archivu muzejního spolku F. Svatoně, s. 359, inv. č. SI-04/168.

³⁰⁰ ZIKMUNDA, Vlastimil. *Devadesát let východočeského muzea v Pardubicích 1880-1970*. Pardubice, 1970.

o radu, jak zamezit prodeji archeologických předmětů soukromým sběratelům. Oznamuje, že v Kuněticích, v místech pohřebiště kultury slezskoplatěnické, vykopal dělník Vít několik hrobů a získané nádoby i předměty prodal majiteli pohřebního ústavu p. Piklovi.³⁰¹

Ten nádoby uchovával ve svém vlastnictví, ale bližší nálezové okolnosti předměty postrádaly. Navíc jejich ošetření by měla dělat osoba zkušená, aby došlo k co nejmenšímu dalšímu poškození. Tento případ nebyl první, kdy se nalezený materiál z Kunětic někomu prodal.³⁰²

Toho roku v dubnu byl v **Dražkovicích** vykopán žárový hrob slezskoplatěnického typu, ve kterém byla zachovalá bronzová šicí jehla a několik nádob. Nálezy byly zařazeny do muzejních sbírek Pardubického muzea. Další pátrání na místě bylo bezvýsledné.³⁰³

Roku 1941 žádal kustod archeologické sbírky Ing. Jaroslav Bernard ředitelství archeologické oddělení Národního muzea v Praze, aby s pardubickým Musejním spolkem spolupracoval v uceleném probádání další části úhřetického pravěkého sídliště. Žádal o návštěvu nějakého odborníka z Prahy, který by výkopy vedl. K dopisu přiložil třístránkový popis místa, kde by se práce měly uskutečnit.³⁰⁴ Tuto žádost ale Národní muzeum zamítlo s tímto odůvodněním:

„...je zřejmo, že k výzkumu uvolněné plochy nejsou pro letošní rok nijak bezprostředně ohroženy, naopak, že výzkum jejich lze s velkou výhodou odložit na léta pozdější, kdy bude možno získati i větší počet pomocných sil/dělníků, než je tomu v tomto podzimu. Tím padá vlastní důvod kopání v Úhřeticích, totiž obava před zničením důležitých pravěkých objektů.“

Správa Pravěkého oddělení Národního muzea upouští proto pro letošek od výzkumu v Úhřeticích a hodlá podniknouti výkop na platěnických částech pohřebiště v Kuněticích; doufá totiž, že tamní nálezy vydatně doplní mezery v muzejních sbírkách.“³⁰⁵

Z dopisu vyplývá, že Národní muzeum mělo v úmyslu kopat v Kuněticích a pardubické muzeum by se k tomuto výzkumu připojilo. K samotnému výzkumu ani v Kuněticích však do konce války nedošlo.

---

³⁰¹ SOkA Pardubice, fond Muzejní spolek Pardubice, dopis E. Froňka Archeologickému ústavu v Praze z 23. března 1941, inv. č. 130, kart. 13.

³⁰² VČM Pardubice, Archeologické oddělení, dopis E. Froňka Archeologickému ústavu z 6. listopadu 1940, neinventarizováno.

³⁰³ SOkA Pardubice, fond Muzejní spolek Pardubice, dopis E. Froňka Archeologickému ústavu v Praze z 23. března 1941, inv. č. 130, kart. 13.

³⁰⁴ SOkA Pardubice, fond Muzejní spolek Pardubice, dopis J. Bernarda Archeologickému ústavu v Praze z 3. září 1941, inv. č. 130, kart. 13.

³⁰⁵ SOkA Pardubice, fond Muzejní spolek Pardubice, dopis z Národního muzea adresovaný Musejnímu spolku v Pardubicích ze dne 13. září 1941, č. i. 180, kart. 13.

V roce 1941 byl v Sezemicích historik umění, vládní rada Dr. **Karel Guth**³⁰⁶ a 18. srpna začal se stavebně-historickými pracemi v tamním kostele Nejsvětější trojice.³⁰⁷ V zájmu postupu tehdy prováděných oprav, které na kostele probíhaly, bylo potřeba výzkum omezit jen na několik sond.³⁰⁸ Práce skončily 31. srpna téhož roku. Ministerstvo školství a národní osvěty na akci uvolnilo 35 000 korun.³⁰⁹

Roku 1942 žádalo Národní muzeum pardubické muzeum o poskytnutí informací ohledně vhodných míst ke kopání v Lukovně a navrhovalo možnou spolupráci v této lokalitě. Již v dřívějších letech se tam několikrát kopalo, tudíž má pardubické muzeum určit, jestli je v místech ještě nějaká vhodná lokalita k provedení výzkumu a zda-li se tam dají předpokládat objevy hrobů, jako se podařilo vykopat v předešlých letech.³¹⁰ Pardubický Musejní spolek odpověděl s tím, že se bude snažit podat co nejpřesnější informace, ale upozornil, že lokalita v Lukovně je již dosti rozkopaná. Možná spolupráce byla ze strany Pardubic odmítnuta s odůvodněním, že není dostatek pracovních sil, ani potřebná ochota majitelů pozemků, na kterých by se hledalo.³¹¹

V dubnu 1942 byl v obci **Křičej** (okres Pardubice) nalezen zajímavý předmět, který ale nikdo z místních nedokázal interpretovat, proto se učitel Procházka obrátil na pardubický Musejní spolek s prosbou o vysvětlení, k čemu mohl být předmět dříve užíván. Popsal ho jako velké železné kovářské kleště, které měly místo chapadel spíše kotouče se znaky a nápisy uvnitř. K dopisu připojil i náčrtek nálezů.³¹² Muzeum mu obratem odpovědělo, že se jedná o oplatnici (forma k pečení oplatků), podle nápisů nejspíše z konce 18. století.³¹³

---

³⁰⁶ Dr. **Karel Guth** představoval pro českou archeologii významnou osobnost. Narodil se 21. září roku 1883. Problematice památkové ochrany se aktivně věnoval v Klubu za starou Prahu jako člen Památkového sboru hlavního města Prahy. Velký kus práce odvedl také coby muzejník v Národním muzeu, kde prováděl soustavnou inventarizaci a instalaci historicko-archeologické sbírky. Svá studia strávil v letech 1902 až 1907 na gymnáziu v Praze a pak na právech na pražské univerzitě. Ty však vyměnil za studia dějin umění a obecného dějepisu. Rok 1913 odstartoval jeho publicistickou činnost, která se projevovala v řadě časopisů, mezi ně patřily i *Památky archeologické*.³⁰⁶ Od roku 1915 pracoval na Zemském památkovém úřadě v Praze, o dva roky později přešel do historicko-archeologického oddělení Národního muzea (MOJSEJOVÁ, Kateřina. Karel Guth. In *Akademický bulletin* 9/2008, s. 32. ISSN 1210-9525.)

³⁰⁷ SOKA Pardubice, fond Archiv města Sezemice, ChrudimerKreis Memorabilie-Büch des Sezemizer Magisuraces vom Jahre 1848, s. 761, 763.

³⁰⁸ KOTRBA, Viktor. *Sezemice: Poklady umění v Čechách a na Moravě, svazek šedesátý první*. Praha, 1944.

³⁰⁹ SOKA Pardubice, fond Archiv města Sezemice, Chrudimer Kreis Memorabilie-Büch des Sezemizer Magisuraces vom Jahre 1848, s. 761, 76.

³¹⁰ SOKA Pardubice, fond Musejní spolek Pardubice, dopis Národního muzea v Praze z 13. března 1942, inv. č. 130, kart. 13.

³¹¹ SOKA Pardubice, fond Musejní spolek Pardubice, dopis Pardubického musejního spolku z 23. dubna 1942, č. j. 598, inv. č. 130, kart. 13.

³¹² SOKA Pardubice, fond Musejní spolek Pardubice, dopis pana řídícího učitele Procházky z Křičej adresovaná Pardubickému musejnímu spolku z 25. dubna 1942, č. j. 598, inv. č. 130, kart. 13.

³¹³ SOKA Pardubice, fond Musejní spolek Pardubice, dopis Pardubického musejního spolku adresovaná panu Procházce z Křičej z 30. dubna 1942, inv. č. 130, kart. 13.

13) Emil Hadač

V červenci 1942 Pardubický památkový úřad žádal o finanční podporu Památkový úřad v Praze ve výši cca 4 000 korun na archeologické výkopy a s tím spojené činnosti v kostele sv. Jiljí v Pardubičkách.³¹⁴ Tato žádost byla však zamítnuta, protože by s sebou výzkum přinášel i stavební práce a ty byly v těchto letech zakázány výnosem říšského protektora pro Čechy a Moravu z května 1942.³¹⁵

Archeologická sbírka byla ke konci září 1943 vyjmuta ze správy Muzejního spolku, dle rozhodnutí tehdejšího starosty města Pardubic Obersturmbannführera Stumpfa. Nově ji spravoval německý archeolog Dr. **Walter Lung**³¹⁶ s pomocí RNDr. Emila Hadače³¹⁷, který mu byl přidělen.³¹⁸ Dr. Lung dříve působil jako laborant muzea v Kolíně nad Rýnem. V listopadu 1942 se stal ředitelem muzea v Kolíně nad Labem, kde podle výpovědi Emanuela Šimka prováděl jakési archeologické „čistky“. Lung nechával ničit a za město vyvážet předměty bez inventárního čísla. Dr. Walter Lung tedy současně vykonával funkci ředitele muzea v Kolíně nad Labem, kde bydlel s rodinou a v tom samém období spravoval archeologickou sbírku v pardubickém muzeu.³¹⁹

V pardubickém muzeu se spíše než muzejní práci věnoval terénním výkopům.³²⁰ Výkopy, které uskutečnil na břehu Labe v roce 1943, dokumentují osídlení lidu s vypíchanou

³¹⁴ SOKA Pardubice, korespondence Památkového úřadu v Pardubicích adresovaná Památkovému úřadu v Praze, dopis z 8. července 1942, fond Muzejní spolek Pardubice, inv. č. 130, kart. 13.

³¹⁵ SOKA Pardubice, fond Muzejní spolek Pardubice, dopis Památkového úřadu v Praze adresovaná Památkovému úřadu v Pardubicích z 16. července 1942, inv. č. 130, kart. 13.

³¹⁶ SOKA Pardubice, fond Muzejní spolek Pardubice, Zápisy ze schůzí – jednatelská zpráva ze dne 14. června 1945, inv. č. 148, kart. 18.

³¹⁷ Emil Hadač se narodil 19. května 1914 v Lázních Bohdaneč. Základní studia začal nejprve v Bohdanči a dokončil je v Pardubicích, kde absolvoval také Státní reálné gymnázium. Dále studoval na Univerzitě Karlově v Praze, kde vystudoval Přírodovědeckou fakultu. Zajímal se zejména o botaniku, s kterou souvisejí jeho zahraniční cesty a putování (navštívil například Balkán, Norsko, Kubus, Irák, Island, Kavkaz). Pracoval v několika vědeckých ústavech a společnostech. Působil také jako předseda vědecké rady Krkonošského národního parku a redakční rady časopisu Vesmír a jako místopředseda Československé botanické společnosti. Ve spolupráci se svým bratrem Janem napsal a vypracoval dílo „*Květena Pardubicka*“. (HADAČ, Emil. Je lépe se opotřebovat než zrezivět: Vzpomínky na botaniku a ekology, Dobré, 2007. ISBN 978-80-86483-25-2.)

³¹⁸ SOKA Pardubice, fond Muzejní spolek Pardubice, zápisy ze schůzí – jednatelská zpráva z 28. října 1943, inv. č. 148, kart. 18.

³¹⁹ ŠIMEK, Emanuel. Vandalism Němce Lunga v Kolíně n. L. *Z dávných věků, I-1947/1948*, č. 1-4, Brno, 1948, s. 165-168.

³²⁰ ŠIMEK, Emanuel. Vandalism Němce Lunga v Kolíně n. L. *Z dávných věků, I-1947/1948*, č. 1-4, Brno, 1948, s. 167.

keramikou na tomto území.³²¹ Na tuto lokalitu již dříve upozornil Dr. Emil Hadač, který si v srpnu 1943 všimnul ve strženém levém Labském břehu rozsáhlé kulturní vrstvy. Na tento popud provedl Dr. Walter Lung v podzimních měsících sondáž na náklady Archeologického ústavu v Praze.³²²

Sonda byla 25 m dlouhá, 10 m široká a 80 cm hluboká. Rozpoznalo se 8 částí kulturní vrstvy, ve kterých byly patrné hvězdicové jámy. Kůlové jamky, na které se v průběhu výzkumu přišlo, nedaly možnost k rekonstrukci půdorysu. Uhlíky se našly jenom v oválných jamkách. Mazanice se při tomto výzkumu nenalezla. Podporuje to domněnku, že v lokalitě neexistovala trvalá obydli. Nejspíše se jednalo pouze o dočasnou stanici, kterou datujeme do čtvrté fáze kultury s vypíchanou keramikou.³²³

Dr. Walter Lung zaznamenával základní informace o výzkumech³²⁴ prováděných v letech, kdy působil v pardubickém muzeu. Zapisoval je do knihy, která je uložená ve Východočeském muzeu v Pardubicích. Tyto zápisky vedl v letech 1943 až 1944 v němčině. Údaje jsou systematicky uspořádány do jednotlivých kolonek. Každý nález má číselné označení. V další kolonce je sám nález v několika řádcích popsán. Zaznamenána je samozřejmě i lokalita, kde se nález vyskytoval. Objevují se tady Rosice nad Labem, Dražkovice, okolí Chrudimi, Mikulovice, Blato, Popkovice. Za místem nálezu je upřesnění naleziště – v jaké části, popřípadě hloubce se předmět nacházel. Uvádí zde i časový horizont, z kterého předmět pochází a poslední, co můžeme ze zápisků vyčíst, jsou poznámky k předmětu, jako je přesné datum nálezu, popřípadě další údaje.³²⁵

Získané informace z lokalit, které Dr. Lung zkoumal ve 40. letech 20. století v okolí Pardubic, psal také do svých osobních poznámek. Jedny z nich se týkaly například **Dražkovic**, kde bylo 9. září 1943 nalezeno dětmi kolem deseti nádob. Předměty se poté odeslaly pardubickému muzeu. O tomto nalezišti podal zprávu také Emanuel Froněk, který tu také pátral a v předchozích letech o lokalitě psal i Václav Diviš do „*Památek archeologických*“.³²⁶

Vše nasvědčovalo tomu, že by v těchto prostorech mohly být další předměty, tudíž se místo stalo cílem pro opětovné zkoumání, které odhalilo přítomnost druhého hrobu. Objevena

---

³²¹ ŠEBEK, František a kol. *Dějiny Pardubic*. Pardubice, 1990, s. 16. ISBN 80-900069-1-4.

³²² BURGERT, Pave+I. Stanice kultury s vypíchanou keramikou v Pardubicích „V Úzkém“. In *Východočeský sborník historický 15*. Pardubice, 2008, s. 3-37. ISSN 978-80-87151-04-4.

³²³ Tamtéž.

³²⁴ Nešlo pouze o výzkumy, při kterých se Walter Lung sám fyzicky účastnil.

³²⁵ VČM Pardubice, Archeologické oddělení, Rukopisný inventář 1943/44 Waltera Lunga (vedeno jako přírůstkový), neinventarizováno.

³²⁶ VČM Pardubice, Archeologické oddělení, Zpráva W. Lunga z 13.1.1944, Pardubice, neinventarizováno.

byla částečně zachovalá, dvojkuželová urna lužického typu, která obsahovala zbytky spálené mrtvoly v hloubce asi půl metru.³²⁷

V uvedené zprávě Dr. Walter Lung popisuje nalezené předměty, které byly objeveny v hrobech. V prvním hrobě píše o výskytu nejrůznějších mís, úlomkách pece, hrnečků a dalších nádob. Druhý hrob není na nálezy tak bohatý, obsahoval pouze zbytek otevřené velké dvojkuželové nádoby s tlustými stěnami z jemného plaveného jílu. Tato nádoba byla roztržena do mnoha malých střepů.³²⁸

Dalším nalezištěm, na kterém Walter Lung pracoval, byly **Ostřešany**. Zařazeny byly do doby bronzové. Dr. Walter Lung tu působil v létě roku 1944. Ve své zprávě místo obecně popisuje. Určil 13 objektů, které jsou jednotlivě popisovány i s materiálem, který obsahovaly. K této zprávě je připojena řada schémat a náčrtků, především řezů jednotlivých jam.³²⁹

Roku 1945 píše o nalezišti, které se nacházelo v bývalé cihelně pana Tichého v **Blatě**. Zprávu doplňují dvě přílohy, a to základní náčrt a polohopisný plán. Artefakty, které se v těchto místech našly, pocházely nejspíše z doby bronzové. Na tomto místě našla pravá ruka Waltra Lunga, Dr. Emil Hadač 20. dubna 1944 úlomky prastaré nádoby. Bylo zde nalezeno pět objektů, které obsahovaly malé nezdobené střepy. Jelikož byla práce muzea zaměřena pouze na průzkum jam, jsou výsledky studia omezené. Všechny objevený materiál byl uložen v pardubickém muzeu.³³⁰

Ke konci války, v roce 1944 pobývalo v Pardubicích mnoho archeologů z Archeologického ústavu. Jejich pobyt však nesouvisel s vykopávkami, ale s jejich totálním nasazením v továrně na rafinérii minerálních olejů firmy David Fanto a spol³³¹. v Pardubicích (dnešní Paramo, a. s.). Tito lidé se stali svědky srpnového bombardování právě zmiňované továrny.³³² V letních měsících roku 1944 totiž vrcholila první fáze tzv. „bitvy o benzín“ a protože továrna Fanto měla jeden z největších podílů produkce benzínu na trhu, stala se

---

³²⁷ VČM Pardubice, Archeologické oddělení, Zpráva W. Lunga z 13.1.1944, Pardubice, neinventarizováno

³²⁸ Tamtéž.; VČM Pardubice, Archeologické oddělení, Zpráva Froňka z 14.9. 1943, Pardubice, neinventarizováno.

³²⁹ VČM Pardubice, Archeologické oddělení. Zpráva W. Lunga z 9.3.1945, Pardubice, neinventarizováno.

³³⁰ Již v dřívějších letech v těchto místech pracoval Václav Diviš, který zde přišel na několik nalezených střepů a odřezaných jeleních parohů. Roku 1926 tu byl odkryt hrob s kostrou, v poloze sedu. Hrob obsahoval také několik nádob a dva bronzové prsteny.

³³¹ Za války až do svého zničení vyráběla firma Fanto mazací oleje, asphalt, parafín a benzín. (BIČÍK, Zdeněk. Letecké nálety na Pardubice v roce 1944 (souhrnný přehled). In *Východočeský sborník historický 1*, Pardubice, 1991, s. 188.)

³³² Spojenci se dozvěděli, že zde probíhala chemická výroba, tudíž zaútočili. Letouny napadli továrnu třikrát, poprvé v červenci, podruhé v srpnu a naposledy v prosinci 1944. (TUREK, Jan. Česká archeologie v době protektorátu ve vzpomínkách Václava Spurného. In *Archeologie ve středních Čechách 11/2*. 2007, s. 822.; SOkA Pardubice, fond Archiv města Sezemice, ChrudimerKreis Memorabilie-Büch des Sezemizer Magisuraces vom Jahre 1848, s. 792, 793, 795.)

objektem útoku spojeneckých leteckých sil proti Německu.³³³ Událost za sebou nechala dost obětí, z archeologického ústavu nezemřel nikdo.³³⁴

Druhou světovou válku pardubické muzeum ustálo celkem dobře. Zvláště proto, že byla velká část sbírek tajně ukryta před nacistickými sběrateli.³³⁵ Z archeologické sbírky se ztratil starodávný meč, nalezený roku 1937. Gestapem zničené sbírky byly pouze legionářské. Mírné škody se sice objevily na archeologické sbírce, ale neznamenal nic závažného. Důvodem mírného poškození bylo jejich nevhodné uložení, bronz ztratil část své vypovídací hodnoty, protože se z několika předmětů ztratily štítky, které ho popisovaly.³³⁶

Jakmile byla naše země osvobozena od nacistické okupace, Muzejní spolek začal s vybalováním sbírek, uschovaných před nálety a již v létě roku 1945 byly zpřístupněny veřejnosti. Oddělení protifašistického odboje vystřídalo roku 1946 oddělení prvního zahraničního odboje. V této době činnost muzea pro většinu lidí již ztratila svoji atraktivitu. V pardubickém muzeu přežívala dobrovolná práce a počet aktivních členů spolku se zmenšil a jelikož scházela muzejní dorost, v průběhu několika let utichl naprosto.³³⁷ Po útěku Němců z Pardubic se ujal archeologické sbírky dřívější kustod Ing. Jaroslav Bernard.³³⁸

---

³³³ Další podstatnou věcí, proč Velká Británie a USA útočili na Pardubice byla skutečnost, že se vedle rafinérie nacházelo letiště, které bylo využíváno pro výcvik německých stíhaček, Pardubice představovalo důležitý železniční uzel. (ŠEBEK, František. Toulky historií Pardubic. *Radniční zpravodaj města Pardubic*, 2010, č. 9, s. 10.)

³³⁴ TUREK, Jan. Česká archeologie v době protektorátu ve vzpomínkách Václava Spurného. In *Archeologie ve středních Čechách 11/2*, 2007, s. 822.

³³⁵ ZIKMUNDA, Vlastimil. *Devadesát let východočeského muzea v Pardubicích 1880-1970*. Pardubice, 1970.

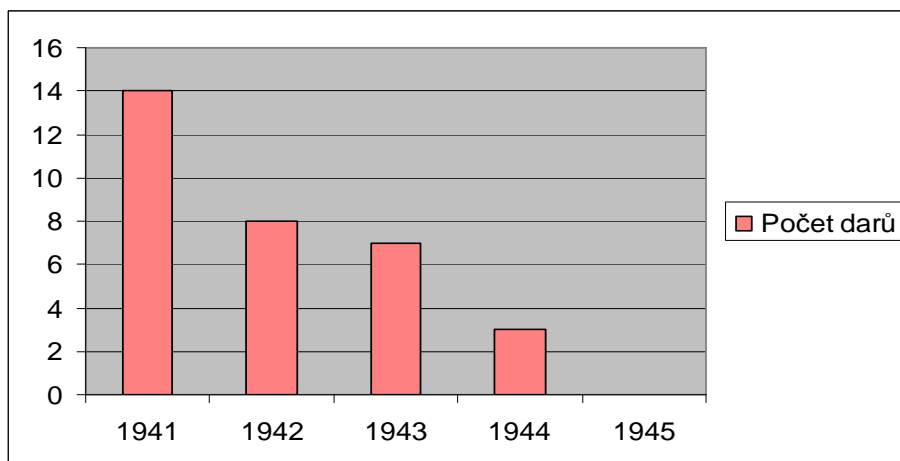
³³⁶ VČM Pardubice, Rukopisné výpisy z archívu muzejního spolku F. Svatoně, s. 359, inv. č. SI-04/168.

³³⁷ ZIKMUNDA, Vlastimil. *Devadesát let Východočeského muzea v Pardubicích*. Pardubice, 1970.

³³⁸ SOkA Pardubice, fond Muzejní spolek Pardubice, zápisy ze schůzí – jednatelská zpráva z 14. června 1945, inv. č. 148, kart. 18.

Poslední graf znázorňuje roky 1940 až 1945. Nejvyšší počet nově nabytých předmětů pozorujeme v roce 1941, což bylo způsobeno dary a nálezy z Úhřetic. Postupně pozorujeme slábnoucí tendenci. Ke konci první poloviny 40. let 20. století muzeum získalo dost darů z lokality Kunětice a Osice. V Osicích šlo hlavně o cenné přírůstky, kterými byly nádoby ze žárových hrobů.³³⁹ V Kuněticích šlo o výzkum, který provádělo pravěké oddělení Národního muzea pod vedením Bedřicha Svobody.³⁴⁰

Graf č. 8³⁴¹

³³⁹ SOkA Pardubice, fond Muzejní spolek Pardubice, Zápisy ze schůzí – jednatelská zpráva z 8. května 1938, inv. č. 148, kart. 18.

³⁴⁰ VOKOLEK, Vít. *Východočeská halštatská pohřebiště*. Pardubice, 1999, s. 78. ISBN 80-86046-38-9.

³⁴¹ VČM Pardubice, Rukopisný seznam přírůstkový X, XI, Počet přírůstků do archeologické sbírky pardubického muzea (1940 až 1945).

7 Závěr

První písemně doložený zájem o archeologické památky na Pardubicku pozorujeme již v první polovině 17. století. Tehdy se historik **Bohuslav Balbín** v jednom ze svých latinských spisů „*Miscelanea historica Regni Bohemiae*“ zabýval nálezy na Kunětické hoře.

O století později, tedy v první polovině 18. století, se starožitným památkám v pardubickém okolí věnuje topograf **Karel Josef Biener z Bienenberka**. Můžeme jej považovat za jednoho z prvních zakladatelů české archeologie a to zejména díky tomu, že se snažil určovat stáří předmětů podle nejrůznějších znaků.

Postupně přichází doba, kdy se začíná objevovat snaha památky nějakým způsobem evidovat a popisovat je. Tyto požadavky se utvářejí společně se vznikajícím Národním muzeem, které bylo založeno roku 1818 v Praze. Jedním z členů, který do Prahy muzeu zasílal své nashromážděné rukopisy, archiválie a archeologické památky z Pardubicka, byl v té době v Mikulovicích působící farář **František Josef Devoty**, žijící na přelomu 18. a 19. století, přesně v letech 1780 až 1865.

Ještě více se však na archeologické památky na Pardubicku zaměřoval **Mořic Lüssner**. Jako novum sledujeme jeho zájem o okolnosti nálezů. S tím se, v době jeho vrcholného působení, tedy v druhé polovině 19. století, příliš nesetkáváme. Psal do „*Památek archeologických*“ o lokalitách, na kterých prováděl nějaký archeologický výzkum a u nichž byl přítomen. Touto cestou seznamoval s utvářející se archeologií širokou veřejnost.

Následovala přeměna pozdně feudální společnosti na kapitalistickou. Tato transformace se odrážela v kultuře, ekonomice, sociálním prostředí, ale také ve změně životního stylu. Na konci 70. let 19. století byla obnovena myšlenka založení městského muzea. Veškerá archeologická činnost na Pardubicku se od 80. let 19. století sdružovala kolem pardubického Musejního spolku.

Společně se vznikem Musejního spolku přichází muž, troufám si říci v této době pro archeologii na Pardubicku nejvíce zasloužilý, **Václav Diviš**. Zajímal se o všechny výzkumy, které probíhaly na Pardubicku, psal o nich zprávy. Většina darů, která se v pardubickém okolí v té době našla, přišla nejprve do ruky Divišovi a on je interpretoval dál.

Na konci 80. a v průběhu 90. let hrál tedy prim v archeologii Václav Diviš. Dá se o něm říci, že to byl takový odchovanec Josefa Smolíka. Právě prostřednictvím Diviše měl Smolík přehled o archeologickém dění na Pardubicku, které skrz Diviše ovlivňoval.

Další etapu vývoje, přicházející na počátku 90. let 19. století, představovalo tzv. národopisné hnutí. V Praze probíhaly přípravy na vypuknutí **Národopisné výstavy**

československé, která měla za úkol předvést historické a kulturní tradice českého národa a také běžný život českého lidu. Národopisná výstava zasáhla téměř každou obec v Čechách a na Moravě. Jen na Pardubicku díky ní vzniklo několik menších muzeí, například v Dašicích, Přelouči či v Sezemicích. To přimělo lidi k větší ochraně starožitných památek a jejich shromažďování.

Od roku 1890 začíná skupina profesorů, která se v archeologii dříve tak horlivě angažovala, ustupovat do pozadí. Určité výjimky, které potvrzují pravidlo, existují. Takovou odchylkou byl například profesor **Jan Eisner**, který kopal v Srchu.

Na začátku 20. století, kdy Diviš ustupuje do pozadí, začíná do centra dění pronikat nový prvek, kterým byl pražský vliv v podobě **Národního muzea v Praze**. Z Národního muzea působil na Pardubicku **Josef Ladislav Píč**, a to svými výkopy v Kuněticích, v Dašicích, o něco později pak v Platěnicích. J. L. Píč spolupracoval s amatéry z řad učitelů, jimi byli například František Potěšil, Jiří Chmelík, Josef Hanuš, F. K. Rosůlek a další.

Ve 20. letech 20. století přichází období, které je pro pardubickou archeologii velice charakteristické tím, že do dění začal zasahovat Státní archeologický ústav v Praze, který byl založen roku 1919. Lidé z ústavu měli pomoci systematicky uspořádat archeologickou sbírku. Tento úkol si zadal Jaroslav Böhm. Archeologický ústav se snažil archeologickou činnost na Pardubicku podpořit také tím, že poskytnul finanční výpomoc na výzkumy, některé přímo spadaly pod pražské vedení.

Na scénu nám ve 30. letech 20. století přichází **Ing. Jaroslav Bernard** z Písku, který začal pardubickou archeologickou sbírku spravovat roku 1935. Jeho záznamy ze zkoumaných lokalit jsou velmi pečlivě zpracované a přehledné. Ing. Jaroslav Bernard vykonával funkci kustoda do druhé světové války, přesně do roku 1943.

S příchodem druhé světové války se změnilo mnohé, také poměry ve vědě, archeologii nevyjímaje. Němci kontrolovali archeologické výzkumy. Roku 1943 dostala na starost archeologické sbírky a muzea v Protektorátu tehdejší ředitelka Archeologického ústavu Dr. Camille Streit. Téhož roku připadla do správy pardubická archeologická sbírka německému archeologovi **Dr. Walterovi Lungovi**. Ten se ale spíše než muzeu věnoval terénním výkopům, o kterých si vedl pečlivé poznámky.

Druhá světová válka archeologii na Pardubicku nijak více nepoznamenala. Po válce se sbírka vrátila do rukou Ing. Jaroslava Bernarda a bylo jí potřeba uspořádat do podoby, kterou měla před válkou.

8 Prameny a literatura

Prameny:

Archiv Národního muzea v Praze

Fond Josef Smolík, kart. 1.

Literární archiv památníku národního písemnictví v Praze

Osobní fond Václava Diviše Čišteckého ze Šerlinku (1839 – 1934), přír. č. 15/09, 30/15.

Státní okresní archiv Pardubice

Fond Archiv města Pardubice, Evidence obyvatel města Pardubice, kart. 633.

Fond Archiv města Sezemice, Chrudimer Kreis Memorabilie-Büch des Sezemizer Magisuraces vom Jahre, 1848.

Fond Městské museum Dašice, kart. 1.

Fond Muzejní spolek Pardubice, kart. 18, 13.

Fond Obecní úřad Chvojenec Pamětní kniha obce Chvojenec, SK 288, přír. č. 108/94

Fond Obecní úřad Kunětice, *Pamětní kniha obce Kunětic*, č. 347

Fond Okresní školní výbor Pardubice, Matrika N-Z, č. 29

Fond Pozůstalost Josefa Nechvíle faráře v Dašicích (1864 – 1899), kart. 1.

Kartotéka osobnosti: Ing. František Hyhlík.

Muzeum východních Čech v Hradci Králové

LÜSSNER, Mořic, *Collectanea archaeologica et topographica, IV*, 1876-1885.

Východočeské muzeum v Pardubicích

DIVIŠ, Václav, Rukopisné Drobné zprávy, nepublikováno, RKP 7/4.

HANUŠ, Josef, Rukopisný soupis přijatých darů a zakoupených předmětů z roku 1926, přepis M. Soukupa z roku 2004, originál nenalezen.

Rukopisy Františka Svatoně, inv. č. SI-04/168.

Seznamy přírůstkové I-XI (1880 – 1950).

Archeologické oddělení Východočeského muzea v Pardubicích

Rukopisné inventáře V. Lavičky, W. Lunga.

Nálezové zprávy E. Froňka, J. Bernarda, W. Lunga.

Soukromý archiv PhDr. Víta Vokolka

Rukopisný soupis nálezů archeologických, vytvořen pod vedením Dr. Böhma r. 1926.

Seznam literatury:

- BALBÍN, Bohuslav. *Miscelanea historica Regni Bohemiae I*. Praha, 1679.
- BARTOŠ, Štěpán – KOTYK, Jiří. *Pardubice dříve a nyní*. Pardubice, 1993. ISBN 80211-01-7.
- BEČVÁŘOVÁ, Martina. *Josef Smolík (1832 – 1915)*. Praha, 2007. ISBN 978-80-01-03639-6.
- BIČÍK, Zdeněk. Letecké nálety na Pardubice v roce 1944 (souhrnný přehled). In *Východočeský sborník historický I*, Pardubice, 1991, s. 187-196.
- BIČÍK, Zdeněk. O řece městské aneb Chrudimce. *Zář*, roč.7/22, 6.12.1966, č. 72, s. 3.
- BÖHM, Jaroslav. Pardubicko v době předhistorické. In *Věstník musejního spolku v Pardubicích 1926*. Pardubice, 1927, s. 3-6.
- BROUČEK, Stanislav a kol. *Mýtus českého národa aneb Národopisná výstava československá 1895*. Praha, 1996, s. 7-8. ISBN 80-85916-12-6.
- BURGERT, Pavel. Stanice kultury s vypíchanou keramikou v Pardubicích „V Úzkém“. In *Východočeský sborník historický 15*. Pardubice, 2008, s. 3-37. ISSN 978-80-87151-04-4.
- CUHRA, Jaroslav a kol. Československo v meziválečné Evropě (1918-1939). In *České země v evropských dějinách, 4. díl*. Praha – Litomyšl, 2006. ISBN 80-7185-794-7.
- DIVIŠ, Jan. Vznik musejních sbírek města Přelouče. In *Věstník Musejního spolku v Přelouči*, 1923, s. 17-23.
- DIVIŠ, Jan. Archivalie Přelouče. In *Věstník Musejního spolku v Přelouči*, 1923, s. 24-41.
- DIVIŠ, Václav. Dvouramenný, bronzový mlat. *PA*, roč. 19, 1901, s. 583-584.
- DIVIŠ, Václav. Hromadný nález bronzů u Čepů. *PA*, 1884, roč. 12, s. 142-143.
- DIVIŠ, Václav. Meč železný z tvrže krchlebské. *PA*, roč. 24, 1912, s. 487-488.
- DIVIŠ, Václav. Nález bronzových předmětů ve Chvojenci Nízkém. *PA*, roč. 12, 1884, s. 430-431.
- DIVIŠ, Václav. Nekropole ředická na Hořánkách. *PA*, roč. 15, 1890, s. 35-42.
- DIVIŠ, Václav. Nález svitků ze zlatého drátu v katastru Ostřetínském u Holic. *PA*, roč. 20, 1903, s. 72-73.
- DIVIŠ, Václav. *Památky Pardubic a okolí*. Pardubice, 1917.
- DIVIŠ, Václav. Pohřebiště u Trnové. *PA*, roč. 14, 1889, s. 51-52.
- DIVIŠ, Václav. Pračov, staré hradiště. *PA*, roč. 14, 1889, s. 45-50.
- DIVIŠ, Václav. Řadové hroby u Dražkovic. *PA*, roč. 12, 1884, s. 474-475.

- DIVIŠ, Václav. Řadové hroby s kostrami a žárové hroby v Osicích. *Český lid 1*, 1892, s. 62-64.
- DIVIŠ, Václav. Sklad bronzů na vršku lžovickém. *PA*, roč. 26, 1914, s. 8-10.
- DIVIŠ, Václav. Sklad bronzu v Dolanech. *PA*, roč. 26, 1914, s. 168.
- DIVIŠ, Václav. Starobylá dílna ručních mlýnků na Hoře Kunětické. *Český lid 2*, 1893, s. 708-711.
- DIVIŠ, Václav. Zlomky kostelních předmětův románských z Rokytna. *PA*, roč. 19, 1901, s. 576-579.
- DIVIŠ, Václav. Žárové pohřebiště na západní straně Pardubic. *PA*, roč. 33, 1922, s. 332.
- DOMEČKA, Ludvík. Nechvíle Josef. *PA*, 1902, roč. 20, s. 80.
- FLÍDR, Aleš. Dějiny archeologického bádání na Podorlicku. In *Orlické hory a Podorlicko*, roč. 13, 2005, s. 57-84, ISSN 80-86076-40-7
- FROLÍK, Jan. Mořic Lüssner. *Chrudimské vlastivědné listy*, roč. 10, 2001, č. 6, s. 2-3.
- HADAČ, Emil. *Je lépe se opotřebovat než zrezivět: Vzpomínky na botaniky a ekology*. Dobré, 2007. ISBN 978-80-86483-25-2.
- HALBRŠTÁTOVÁ, Eva. K osobnosti J.F.Devotyho. In *Východočeský sborník historický*, roč. 2, 1992, s. 222-225.
- HEMELÍKOVÁ, Jitka. Mechanizace v lesnictví. In *Lesu zdar*, roč. 3, 2009, s. 11-12. ISSN 1802-4785.
- JAHN, Jiljí V. Kunětické hoře. In *Ročenka Kunětického družstva v Pardubicích za rok 1922*. Pardubice, 1923, s. 3-8.
- KLIMPL, Miroslav. Jan Vincenc Diviš napsal mnoho vlastivědných článků:
Z cukrovarnického oboru publikoval knižně i v odborných časopisech. *Pardubické noviny*, roč. 7, 4.7.1998, č. 82, s. 8.
- KLIMPL, Miroslav. Mikulovický farář od sv. Václava: Josef Devoty, dobrý kněz a vlastenec je jednou z postav Jiráskova F.L.Věka. *Pardubické noviny*, roč. 4, 22.11.1995, č. 273, s. 9.
- KLIMPL, Miroslav. Vlastenec, národní buditel a lidumil z mikulovické fary. *Pardubický patriot*, roč. 2, 11.5.2009, č. 9, s. 10.
- KOBETIČ, Pavel. Kartotéka osobností regionu: Lüssner Mořic. *Noviny Chrudimska*, roč. 8, 25.3.1999, č. 71, s. 7.
- KOBETIČ, Pavel – PAVÍK, Tomáš – ŠULC, Ivo a kol. *Chrudim: vlastivědná encyklopedie*. Praha, 2005. ISBN 80-903481-4-9.

- KOTYK, Jiří. *František Karel Potěšil (1864-1935): učitel a spolkový pracovník na rozhraní dvou epoch*. Pardubice, 2009. EAN 978-80-85211-25-2.
- KOTYK, Jiří. Josef František Devoty. *Zprávy klubu přátel Pardubicka*, 1974, č. 5, s. 14.
- KOTYK, Jiří. Josef Mrňávek. *Zprávy klubu přátel Pardubicka*, 1990, č. 5-6, s. 125-127.
- KOTYK, Jiří. Prof. PhDr. Karel Václav Seydler. *Zprávy klubu přátel Pardubicka*, 1986, č. 3-4, s. 83-85.
- KOŠŤÁL, Václav. Žárové pole typu lužického u Kunětic. *PA*, roč. 25, 1913, s. 79-82.
- KUTNAR, František - MAREK, Jaroslav. *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví: od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století*. Praha, 1997. ISBN 80-7106-252-9
- LÜSSNER, Mořic. Archeologické nálezy v kostele sv. Jiří na Hradě pražském r. 1889 učiněné. *PA*, roč. 14, 1889, s. 557-560.
- LÜSSNER, Mořic. Archeologické zprávy z Čech. *PA*, roč. 2, 1857, s. 91-93.
- LÜSSNER, Mořic. Kostel sv. Kříže v Chrudimi. *PA*, roč. 8, 1869, s. 160.
- LÜSSNER, Mořic. O novějších nálezech v okolí zvíkovském. *PA*, roč. 11, 1881, s. 587-588.
- LÜSSNER, Mořic. Pozůstatky některých hradů a tvrzí ve správním okrese Hořovickém. *PA*, roč. 14, 1888, s. 187-190.
- LÜSSNER, Mořic. Zpráva o památkách archeologických z Jablonce n. Jizerou. *PA*, roč. 11, 1881, s. 590-591.
- MALINA, Jiří. Zakladatel české archeologické vědy. *Hradecké noviny, příloha Víkendová káva*, příloha, roč. 4, 19.2.2005, č. 7, s. 7.
- MRŇÁVEK, Josef. Dr. Karel Václav Seydler. *Výroční zpráva c.k. české vyšší školy reálné v Pardubicích*. Zpráva 8, 1884, s. 1-11.
- NECHVÍLE, Jiří. *František Karel Rosůlek: Příkladný vlastivědný pracovník a patriot Pardubicka*. Pardubice, 2004.
- NECHVÍLE, Josef. Procházky po bývalém panství Pardubickém. *PA*, roč. 10, 1877, s. 285-310
- PANOCH, Pavel. *Život a tvorba pardubického architekta a ochránce památek Boží Dvořáka*, 1995, Bakalářská práce, Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta.
- PÍČ, J. L. *Čechy na úsvitě dějin, svazek 3: Žárové hroby v Čechách a příchod Čechů*. Praha, 1905.
- PODBORSKÝ, Vladimír. *Dějiny pravěku a rané doby dějinné*. Brno, 2006. ISBN 80-210-4153-6.

- POSPÍŠIL, Pavel. Václav Diviš /1839 – 1934/. In *Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea* 2/84, příloha, s. 1-19.
- PŮLPÁN, František. Sídlní jámy u Libišan, *PA*, roč. 31, 1919, s. 36.
- ROSŮLEK, František. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko, díl I, Přírodní poměry*. Pardubice, 1903.
- ROSŮLEK, František. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko: Místopis, díl III*. Pardubice, 1909.
- ROSŮLEK, František. Předhistorické památky objevené v letech 1914-1915. In *Musejní spolek v Pardubicích 1915-1916*. Pardubice, 1916, s. 1-4.
- ŘEHÁČEK, Jan. Regulace Chrudimky vyvolala před sto lety řadu sporů. In *Zprávy klubu přátel Pardubicka*, roč. 45, 2010, č. 11-12, s. 296-301. ISSN 1210-6275.
- SAKAŘ, Josef. Dějiny pardubických škol. In *Jubilejní zpráva c.k.státní reálky v Pardubicích 1863-1913*, zpráva 37. Pardubice, 1913.
- SAKAŘ, Josef. Žárové hroby u Pardubic. *Obzor praehistorický* 1, 1910, s. 56.
- SKLENÁŘ, Karel. *Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů*. Praha, 2005. ISBN 80-7277-253-8.
- SKLENÁŘ, Karel a kol. *Encyklopedie pravěku v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, 2002*, Praha 2002. ISBN 80-7277-115-9.
- SKLENÁŘ, Karel. *Obraz vlasti*. Praha – Litomyšl, 2001. ISBN 80-7185-399-2.
- SKLENÁŘ, Karel. *Učenci a pohané: pětadvacet příběhů z dějin české archeologie*. Praha, 1974.
- SMOLÍK, Josef. Hromadné nálezy v Čechách. *PA*, 1884, roč. 12, s. 201-213.
- SVÁTEK, Josef. P. Josef František Devoty a jeho dílo. In *Východočeský sborník historický*, roč. 2, 1992, s. 221-222.
- SVOBODA, Bedřich. *Pardubický kraj v pravěku: Světlé památce Václava Divíše. Pardubice, 1940*.
- ŠEBEK, František a kol. *Dějiny Pardubic*. Pardubice, 1990. ISBN 80-900069-1-4.
- ŠEBEK, František. Lidé kolem muzea: Filip Šedivý /1824-1992/. *Zprávy klubu přátel Pardubicka*, 1981, č. 2, s. 31-32.
- ŠEBEK, František. Východočeské muzeum: Tradice a současnost. In BRONCOVÁ, Dagmar (ed.). *Kniha o městě*. Praha, 1999. s. 45-49. ISBN 80-86098-12-5.
- ŠEBEK, František. Obrázek na obálce. In *Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea a kronikářů okresu Pardubice*, 1984, č. 1.
- ŠEBEK, František. Počátky numismatického zájmu v Pardubicích (1865-1890). In *Numismatické listy*, roč. 27, 1972, č. 3, s. 77-82.

- ŠEBEK, František. *Stoleté ohlédnutí: Život Pardubic kolem roku 1900*. Pardubice, 2000. ISBN 80-85211-09-2.
- ŠEBEK, František. Toulky historií Pardubic. *Radniční zpravodaj města Pardubic*, 2010, č. 9, s. 10.
- ŠEBEK, František. Východočeské muzeum: Tradice a současnost. In *Knihy o městě*. Praha, 1999. ISBN 80-86098-12-5.
- ŠIMEK, Emanuel. Vandalism Němce Lunga v Kolíně n. L. *Z dávných věků, I-1947/1948*, č. 1-4, Brno, 1948, s. 165-168.
- ŠMÍD, Jan – ČANDA, Pavel. *Národní muzeum v Praze*. Praha, 1983.
- THEIN, Pavel. Mořic Lüssner. *Zpravodaj: Krajské muzeum východních Čech*, 1976, č. 4, s. 16-35.
- THEIN, Pavel. Zelená brána. In *Zelená brána: Sborník ze Zpráv Klubu přátel Pardubicka*, sešit č. 38, 2006, s. 4-9.
- TONNER, Emanuel. *Bohuslava Balbína Rozprava na obranu jazyka slovanského, zvláště pak českého*. Praha, 1869.
- TUREK, Jan. Česká archeologie v době protektorátu ve vzpomínkách Václava Spurného. *Archeologie ve středních Čechách 11/2*, 2007, s. 819-825.
- URBAN, Otto. *Česká společnost 1848–1918*. Praha, 1982.
- VOJTÍŠKOVÁ, Marie. *Jiskry a plaménky*. Česká Lípa, 1981.
- VOKOLEK, Vít. Archeologové východních Čech. In *Pardubický kraj: vlastivědný sborník, ekonomika, historie, příroda, kultura, technika*, 1957, roč. 2, s. 44-46.
- VOKOLEK, Vít. Lužické pohřebiště v Trnové u Pardubic. *Archeologické rozhledy*, roč. 16, 1964, s. 10-19.
- VOKOLEK, Vít. Pohřebiště lužické kultury v Srchu. In *Východočeský sborník historický 5*, 1996, s. 1-14.
- ZIKMUNDA, Vlastimil. *Devadesát let východočeského muzea v Pardubicích 1880-1970*. Pardubice, 1970.
- ZIKMUNDA, Vlastimil. Lidé kolem pardubického muzea. *Zprávy klubu přátel Pardubicka*, 1980, č. 12, s. 268-270.
- ZIKMUNDA, Vlastimil. Založení muzea v Pardubicích. *Zpravodaj KMVČ: Krajské muzeum východních Čech se sídlem v Hradci Králové*, roč. 5, 1978, č. 4.
- ZLATOHLÁVKOVÁ, Martina. *Slovník spisovatelů Pardubicka*. Pardubice, 2004. ISBN 80-903037-8-1.

ŽABKA, Antonín. Činnost Musejního spolku r. 1926-7: Zpráva jednatelská. *Věštník musejního spolku v Pardubicích 1926*, Pardubice, 1927, s. 11-12.

Soudobý tisk:

Pernštýn 1880, 1881, 1882, 1883, 1884, 1885, 1896, 1897.

Krajem Pernštýnův 1924.

Východ 1938.

Východočeský Republikán 1920, 1921, 1929, 1934, 1935, 1940.

Internetové zdroje:

URL: <www.vcm.cz/museum/history.html> [cit. 2010-12-15]

URL: <cs.wikipedia.org/wiki/Karel_Josef_Biener_z_Bienbergu> [cit. 2010-10-25]

URL: <<http://1229.webnode.cz/kozojedy/>> [cit. 2010-10-15]

URL: <http://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1rodn%C3%AD_muzeum> [cit. 2010-12-20]

URL: <http://www.arup.cas.cz/cz/onas/z_historie.html> [cit. 2010-12-20]

URL: <<http://web.archive.org/web/20020802193631/www.gypce.cz/historie.htm>> [cit. 2011-02-25]

9 Summary

This work popularizes the evolution and development of archaeologists' work and the work of archaeologist enthusiasts since the 80's of 19th century, till the end of WW2 in Pardubice region and close surroundings.

The beginning of this paper introduces the first encounters of simple folk with ancient objects. These founders were attributing the objects they found with strange magical abilities. As the time went on, the real origin of the objects was discovered. Among the first people, who paid the attention to the discovered objects in Pardubice region were Bohuslav Balbín (half of the 17th century) and Karel Josef Biener from Bienenberk (half of the 18th century).

More continuous interest in archaeology in Pardubice region began to develop in the half of 19th century, where mostly the name of Mořic Lussner occurs, who mostly was interested at the region of Hradec Králové, but in Pardubice one as well. This man popularized archaeology by sharing his finds in magazine called *Památky archeologické*. His work was summarized to a manuscript of 4 parts called „*Collectanea archaeologica et topographica*“.

Another influence on sight preservation had Pardubice's grammar school and its professors. The Grammar school was opened in 1863. One of the most important professors was Josef Smolík.

Josef Smolík, after some time, left from Pardubice to Prague, where he worked in the College of Archaeology in the National museum. For his whole life, he was in written contact with Václav Diviš, another very important person for development of archaeological activity in Pardubice region.

The next part of the paper is focused on pardubický Musejní spolek (Pardubice Museum Club), which was found in 1880 and gave life to an archaeological collection, which was managed by particular custodians. In the text, there are to be found the most important locations from the first ten years of the life of pardubický Musejní spolek.

The work is then moved into the other phase of development of sights preservation and archaeological activity, which was Národopisná výstava in Prague (Ethnical exposition). This event contributed to perseverance of historical objects by public and gave an impulse for creation of city and town museums, e.g. in Přelouč and Sezemice.

In the beginning of 20th century, Pardubice is under the influence of Prague with its main archaeologist Ladislav Píč. Then, the era of WW1 comes, when archaeology as a science and life itself was rather suppressed.

During 20's of the 20th century, a new Archeologický ústav (Archaeological institution) was founded, where Dr. Jaroslav Böhm helped to Pardubice's museum to systematically arrange the collection and participated on couple of surveys in Pardubice region, on behalf of Archeologický ústav.

When WW2 broke out, many parts of life were touched. The objects not suitable to regime were destroyed; museums and collections were in hands of Nazi Germany. A new custodian was appointed, Dr. Camille Streit, who had under her influence Archeologický ústav and the rest of Protectorate. In the same year, Dr. Walter Lung started to manage Pardubice's archaeological collection. Research works made in these times of war were by him written into the manuscript, which is now a part of the museum collection.

Pardubice's museum survived the war without larger damage. There are, of course, minor damages, but in comparison with the damages, which the war caused, they are still insignificant.

10 Zdroje obrázků v textu

1) **Bohuslav Balbín** (s. 2)

ROSŮLEK, František. Pardubicko, Holicko, Přeloučsko: Místopis, díl III. Pardubice, 1909, s. 310.

2) **Mořic Lüßner** (s. 4)

FROLÍK, Jan. Mořic Lüßner. Chrudimské vlastivědné listy, roč. 10, 2001, č. 6, s. 2-3.

3) **Josef Smolík** (s. 6)

BEČVÁŘOVÁ, Martina. *Josef Smolík (1832 – 1915)*. Praha, 2007. ISBN 978-80-01-03639-6, fotografie na deskách.

4) **Václav Diviš** (s. 8)

VČM Pardubice, DIVIŠ, Václav, Fotografie z neuvedených časopisů, (č. VII-A-222) , Sl-02/35.

5) **Karel V. Seydler** (s. 11)

URL: <www.smp-pce.cz/photos/resized/186-269.jpg> [cit. 2011-01-15]

6) **J.V.Jahn** (s. 13)

URL: <www.smp-pce.cz/photos/resized/186-238.jpg> [cit. 2011-01-15]

7) **Josef Mrňávek** (s. 15)

URL: <www.smp-pce.cz/photos/resized/186-254.jpg> [cit. 2011-01-15]

8) **Josef Nešpor** (s. 30)

SOka Pardubice, Fond Archiv města Sezemice, Chrudimer Kreis Memorabilie-Büch des Sezemizer Magisuraces vom Jahre, 1848, s. 517.

9) **Jan Eisner** (s. 37)

URL: <www.hornibradlo.cz/historie/osobnosti-obce> [cit. 2011-01-10]

10) **Boža Dvořák** (s. 39)

URL: <www.smp-pce.cz/photos/resized/186-224.jpg> [cit. 2011-01-15]

11) **Fr.K. Rosůlek** (s. 42)

URL: <www.lsokol.cz/cs/genealogie/zivotopisy-kronikaru/frantisek-karel-rosulek/> [cit. 2011-01-15]

12) **Fr. Potěšil** (s. 44)

URL: <www.smp-pce.cz/photos/resized/186-260.jpg> [cit. 2011-01-15]

13) **Emil Hadač** (s. 52)

URL: <botany.cz/cs/hadac/> [cit. 2011-02-26]

11 Přílohy

Seznam příloh a jejich zdroje:

Příloha č. 1: Nákres nálezů ze Sezemic (1897)

SOkA Pardubice, Fond Archiv města Sezemice, Chrudimer Kreis Memorabilie-Büch des Sezemizer Magisuraces vom Jahre, 1848, s. 819.

Příloha č. 2: Nálezy z popelnicového pole v Kuněticích

ROSŮLEK, František. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko: Místopis, díl III*. Pardubice, 1909, s. 311.

Příloha č. 3: Lüssnerův nákres bronzové motyky (1881)

Muzeun východních Čech v Hradci Králové, LÜSSNER, Mořic. *Collectanea archaeologica et topographica, IV*, 1876-1885, s. 282.

Příloha č. 4: Ukázka Lüssnerových kresebných záznamů

MALINA, Jiří. Zakladatel české archeologické vědy. *Hradecké noviny, Víkendová káva*, příloha, roč. 4, 19.2.2005, č. 7, s. 7.

Příloha č. 5: Smolíkův nákres bronzové spony z obce Čepí (1883)

Literární archiv památníku národního písemnictví v Praze, Osobní fond Václava Diviše Čistického ze Šerlinku (1839 – 1934), dopis psaný Smolíkem adresovaný Divišovi z 28.1.1883, přír. č. 15/09, 30/15.

Příloha č. 6: Dopisnice od Josefa Smolíka adresovaná Václavu Divišovi týkající se nálezů v obci Čepí (1882)

Literární archiv památníku národního písemnictví v Praze, Osobní fond Václava Diviše Čistického ze Šerlinku (1839 – 1934), dopis psaný Smolíkem adresovaný Divišovi z 23.8.1882, přír. č. 15/09, 30/15.

Příloha č. 7: Nálezy z popelnicového pole v Trnové (1885)

ROSŮLEK, František. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko: Místopis, díl III*. Pardubice, 1909, s. 39.

Příloha č. 8: Dopisnice od Ludvíka Šnajdra adresovaná Václavovi Divišovi (1902)

Literární archiv památníku národního písemnictví v Praze, Osobní fond Václava Diviše Čistického ze Šerlinku (1839 – 1934), dopisnice psaná Ludvíkem Šnajdrem adresovaná Divišovi z 29.1.1902, přír. č. 15/09, 30/15.

Příloha č. 9: Neadresovaný dopis psaný Václavem Divišem (1909)

SOkA Pardubice, fond Muzejní spolek Pardubice, neadresovaný dopis od Václava Diviše z 10. června 1909, kart. 18.

Příloha č. 10: Pozdrav z lázní od Josefa Smolíka Václavovi Divišovi (1908)

Literární archiv památníku národního písemnictví v Praze, Osobní fond Václava Diviše Čistického ze Šerlinku (1839 – 1934), dopis psaný Smolíkem adresovaný Divišovi z 11.8.1908, přír. č. 15/09, 30/15.

Příloha č. 11: Půlpánova sbírka z Libišan

Soukromý archiv PhDr. Víta Vokolka, Fotografie Půlpánovy sbírky z Libišan.

Příloha č. 12: Soupis archeologických nálezů sestavený dle Dr. Böhma (1926)

Soukromý archiv PhDr. Víta Vokolka, Rukopisný soupis nálezů archeologických, vytvořen pod vedením Dr. Böhma, 1926.

Příloha č. 13: Ukázka ze soupisu archeologických nálezů dle Dr. Böhma (1926)

Soukromý archiv PhDr. Víta Vokolka, Rukopisný soupis nálezů archeologických, vytvořen pod vedením Dr. Böhma, 1926.

Příloha č. 14: Ukázka ze soupisu archeologických nálezů dle Dr. Böhma (1926)

Soukromý archiv PhDr. Víta Vokolka, Rukopisný soupis nálezů archeologických, vytvořen pod vedením Dr. Böhma, 1926.

Příloha č. 15: Zásobnice nalezená u Sezemic (1933)

SOkA Pardubice, fond Archiv města Sezemice, Chrudimer Kreis Memorabilie-Büch des Sezemizer Magisuraces vom Jahre, 1848, s. 614.

Příloha č. 16: Převoz zásobnice nalezené u Sezemic (1933)

SOkA Pardubice, "fond Archiv města Sezemice, Chrudimer Kreis Memorabilie-Büch des Sezemizer Magisuraces vom Jahre, 1848, s. 615.

Příloha č. 17: Bernardův půdorys a svislé řezy sídelních jam v Úhřeticích (1936)

VČM Pardubice, Archeologické oddělení, Bernardova rukopisná zpráva 3/1936, Úhřetice: Kopistova cihelna, neinventarizováno.

Příloha č. 18: Žádost pardubického Musejního spolku na kopání v Úhřeticích, adresovaná Národnímu muzeu v Praze (1941)

SOkA Pardubice, fond Muzejní spolek Pardubice, dopis Musejního spolku v Pardubicích adresovaná Národnímu muzeu v Praze ze dne 3. září 1941, inv. č. 180, kart. 13.

Příloha č. 19: Odpověď Národního muzea na žádost pardubického Musejního spolku ohledně kopání v Úhřeticích (1941)

SOka Pardubice, fond Muzejní spolek Pardubice, dopis z Národního muzea adresovaný Musejnímu spolku v Parducích ze dne 13. září 1941, inv. č. 180, kart. 13.

Příloha č. 20: Nákres oplatnice nalezené v obci Křičín (1942)

SOka Pardubice, fond Muzejní spolek Pardubice, dopis pana řídícího učitele Procházky z Křičína adresovaná Pardubickému musejnímu spolku z 25. dubna 1942, č. j. 598, inv. č. 131, kart. 13.

Příloha č. 21: Část řezu v Ostřešanech, od Waltera Lunga (1944)

VČM Pardubice, Archeologické oddělení, Zprávy Waltera Lunga, neinventarizováno.

Příloha č. 22: První část řezu z Blata od Waltera Lunga (1944)

VČM Pardubice, Archeologické oddělení, Zprávy Waltera Lunga, neinventarizováno.

Příloha č. 23: Druhá část řezu z Blata od Waltera Lunga (1944)

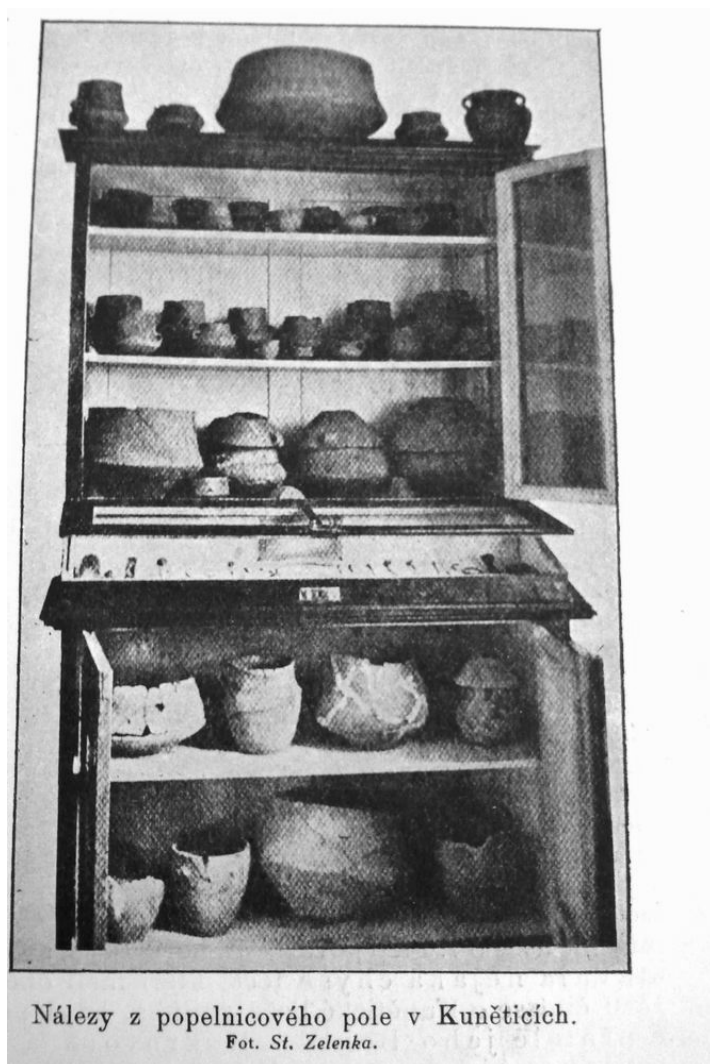
VČM Pardubice, Archeologické oddělení, Zprávy Waltera Lunga, neinventarizováno.

Příloha č. 1: Nešporův nákres nálezů ze Sezemic (1897)

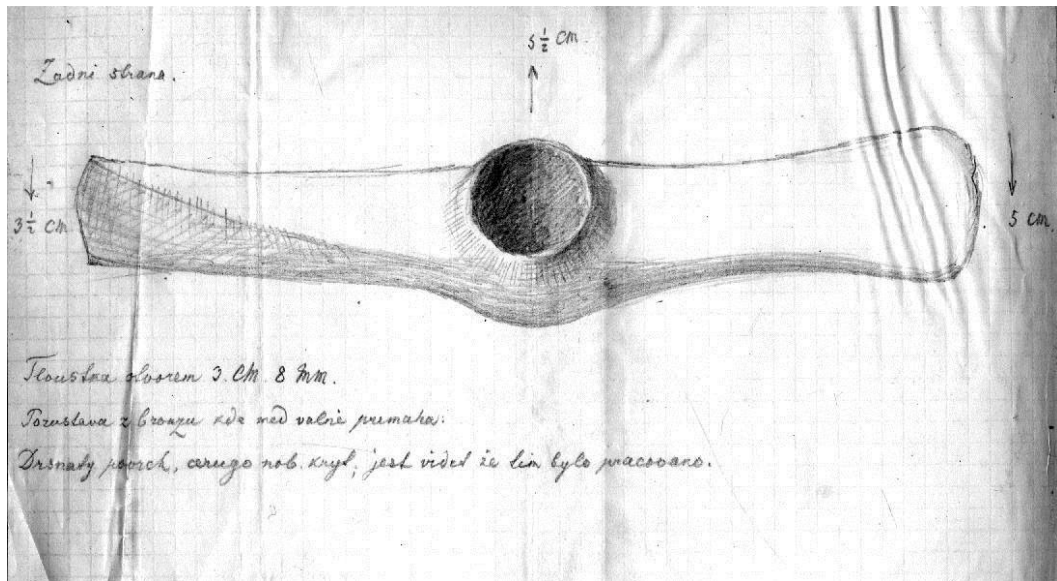

Příloha č. 2: Depozitář pardubického Musejního spolku s nálezy z popelnicového pole v Kuněticích

Nálezy z popelnicového pole v Kuněticích.
Fot. St. Zelenka.

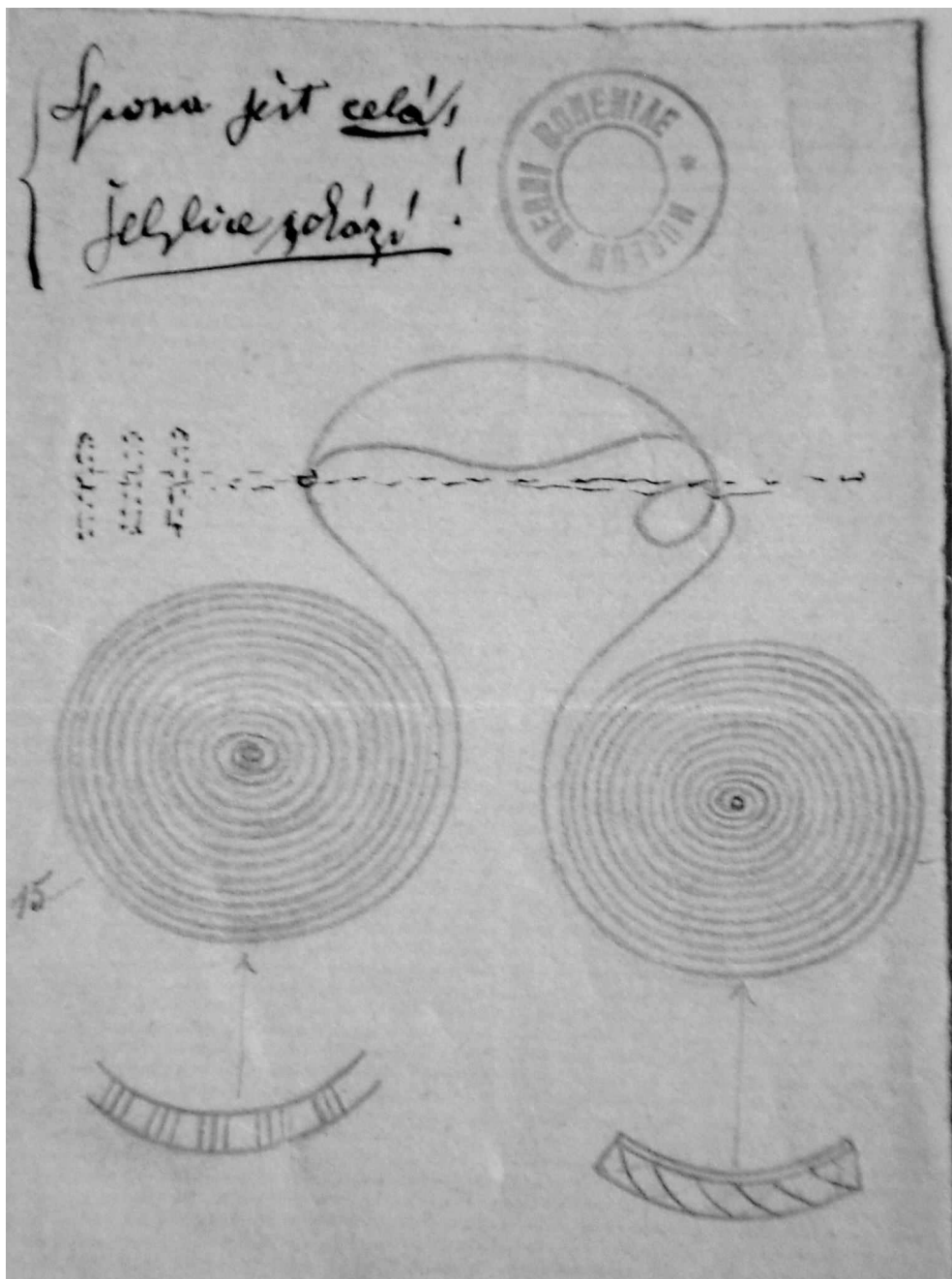
Příloha č. 3: Lüssnerův nákres bronzové motyky (1881)

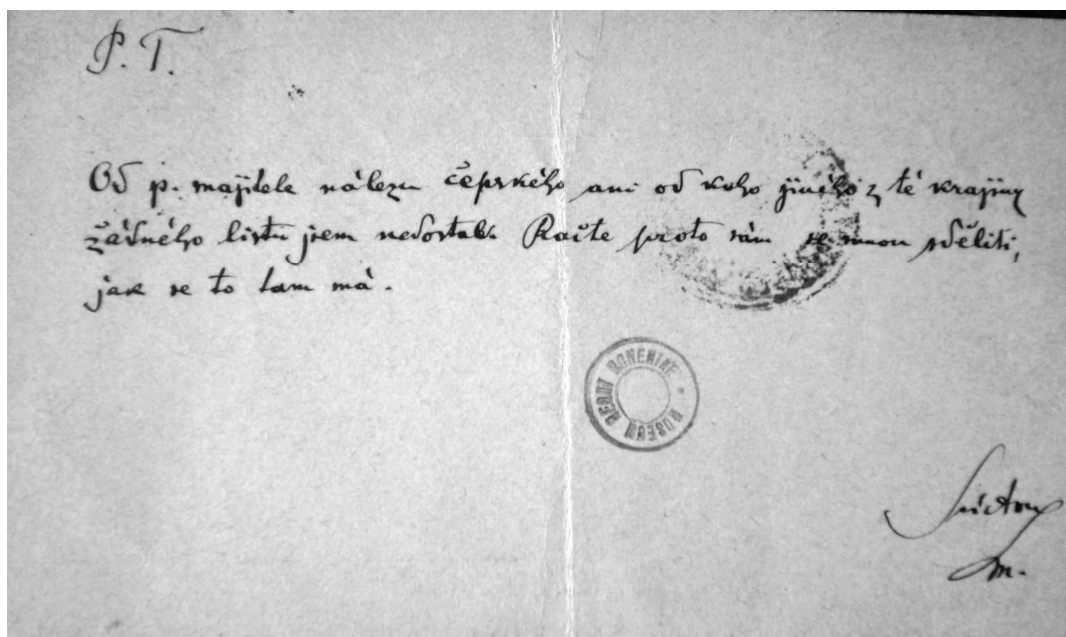
Příloha č. 4: Ukázka Lüssnerových kresebných záznamů

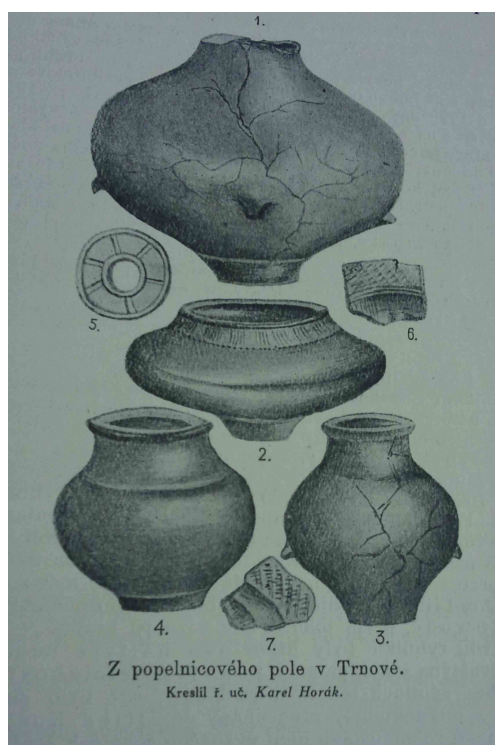
Příloha č. 5: Smolíkův náčrt bronzové spony z obce Čepí přiložený k dopisu adresovanému Václavu Divišovi (1883)

Příloha č. 6: Dopisnice od Josefa Smolíka adresovaná Václavu Divišovi týkající se nálezů v obci Čepí (1882)

Příloha č. 7: Nákresy z Rosůlkovy knihy Pardubicko, Přeloučsko, Holicko nálezů z popelnicového pole v Trnové (1885)

Příloha č. 8: Dopisnice od Ludvíka Šnajdra adresovaná Václavovi Divišovi (1902)

Václavě Divišovi!
K publikaci v časopise Průmysl a umění v Čechách a na Moravě jsou vyobrazeny na
str. 1111 některé předměty z Mikulovské keramiky v muzeu Václavovým jménem
př. Křižan a z. Některými jest abstraktní předmět spjatý s dítkou při
obau ujetých stranách.
Těmto předmětům osobitě se vyznačují náležející vzhledy vzhledů vzhledů
zjednotěných podobných. Kura kura skomové a vzhledem i kypí.
vzhled, některé kura jen sčítá (po jedné) dle kura při ujetých stranách.
Bylo by mi velmi mile dorečeti se ot Váš, jeli Mikul. předmět
keramiky kura a jeli to kura dle kura po jedné kura vy-
poukta, po druhé vykta' nek kura i kura.
Z Mikul. předmět jsem kura kura kura, je ale vrah přem
se ujetém předmětu přes kura, nemohl jsem ji Vám se po-
kura.
Přátelsky
Váš
L. Šnajdr

v Taroubicích 16/6 1909

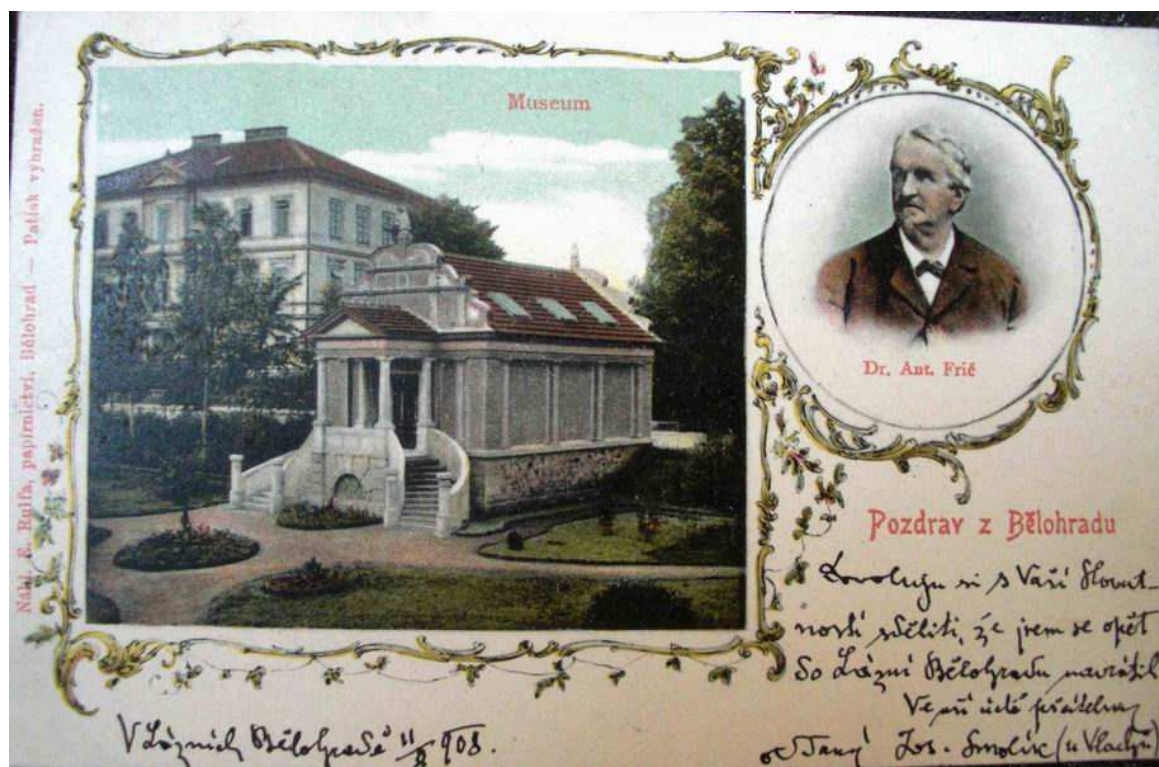
Žasě Pňahorodí!

Sbirka bránických bronzů p. řídicím Meusem nám
prodáváných se takto specifikuje:

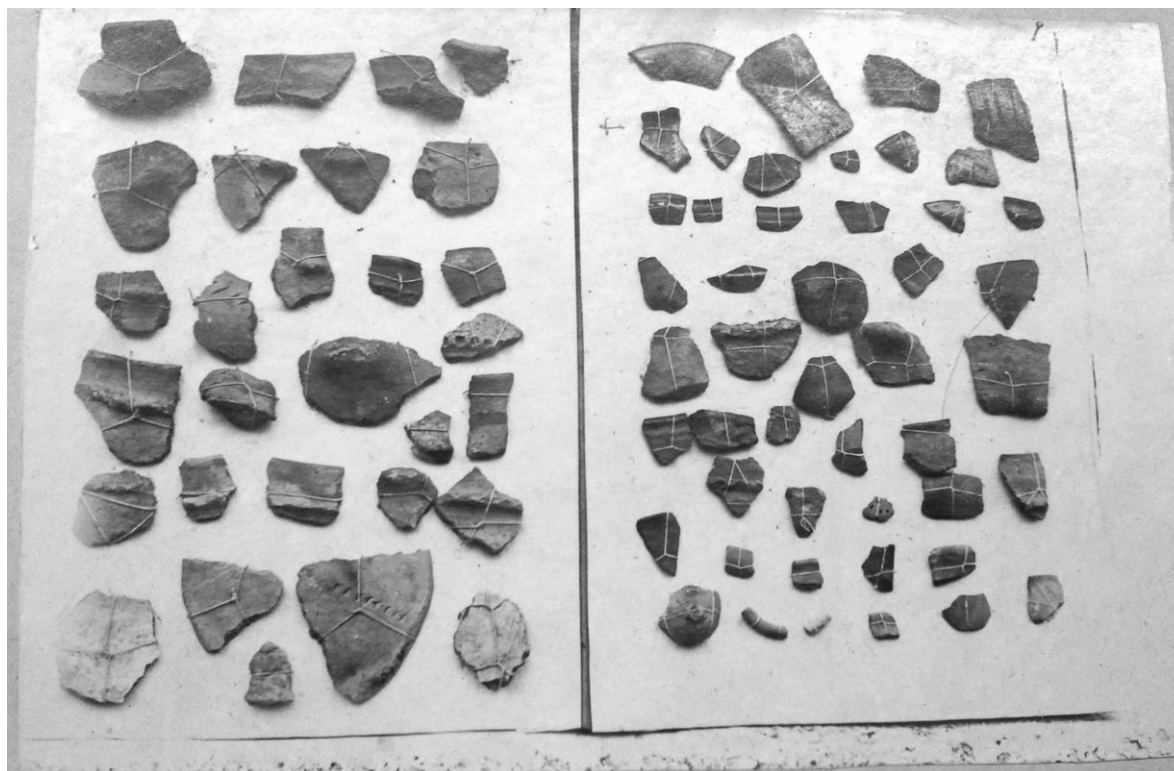
- 1 soplek (15 cm dlouhý, $2\frac{3}{4}$ cm šír.).
  - 1 prsten s obroučkou 3 a 5 mm silnou.
  - 1 manžetový náramek 10 cm vysoký se 12^{ti} pentlových vlastně
paskových $6\frac{1}{2}$ a $7\frac{1}{2}$ cm širokých ^{závitků} průměru $5\frac{1}{2}$ / $6\frac{1}{2}$ cm.
  - 5 náhrdelníků (torques) rozličně silných (od 2 do 5 mm) a velkých
(od $11\frac{1}{2}$ do 15 cm průměru) s očkem na obou koncích, lodivovaných
(spirálovitě točených);
  - 1 náhrdelník hladký s očky, silný $\frac{1}{2}$ cm, průměru 10 cm a 9 dk těžký
  - 1 kruh na nohu otevřený, prům. 15 cm,
  - 1 " " " " " " 12 cm, sličně ornamentovan.
  - 1 " " " " " " ovalný $11\frac{1}{2}$ / 13 cm prům., 7 a 10 mm silný,
ornamentovaný a $13\frac{1}{2}$ dk těžký,
  - 3 dřávkovité celty stulejkami bez úšek,
  - 5 větších publik (phaler) s očkem u spodu, průměru od $5\frac{1}{2}$ do $7\frac{1}{2}$ cm, a
  - 72 menších publiků od 1 do $1\frac{3}{4}$ cm průměru,
  - 1 spona závitková se štítkem a sjehtlicí 27 cm dlouhou. Štítek
jezdoben ornamentem pichaným,
  - 1 štítek bez sjehtlice,
  - 1 fibule s volutovou spruhou a spirálovitým kotoučkem,
  - 1 fibule s břežlovitými závitky,
  - 1 náramek zavřený (plný) prům. $6\frac{1}{2}$ cm, a
  - 36 náramků otevřených, bez koncemi přes sebe zasahujícími, buď
s hladkým, buď ornamentovaným povrchem, dohromady
- 133 kusů, váhy 2.17 kg.
list p. účtů a příkladům.

v plné účtě a s porovnaním
vše. Diviš

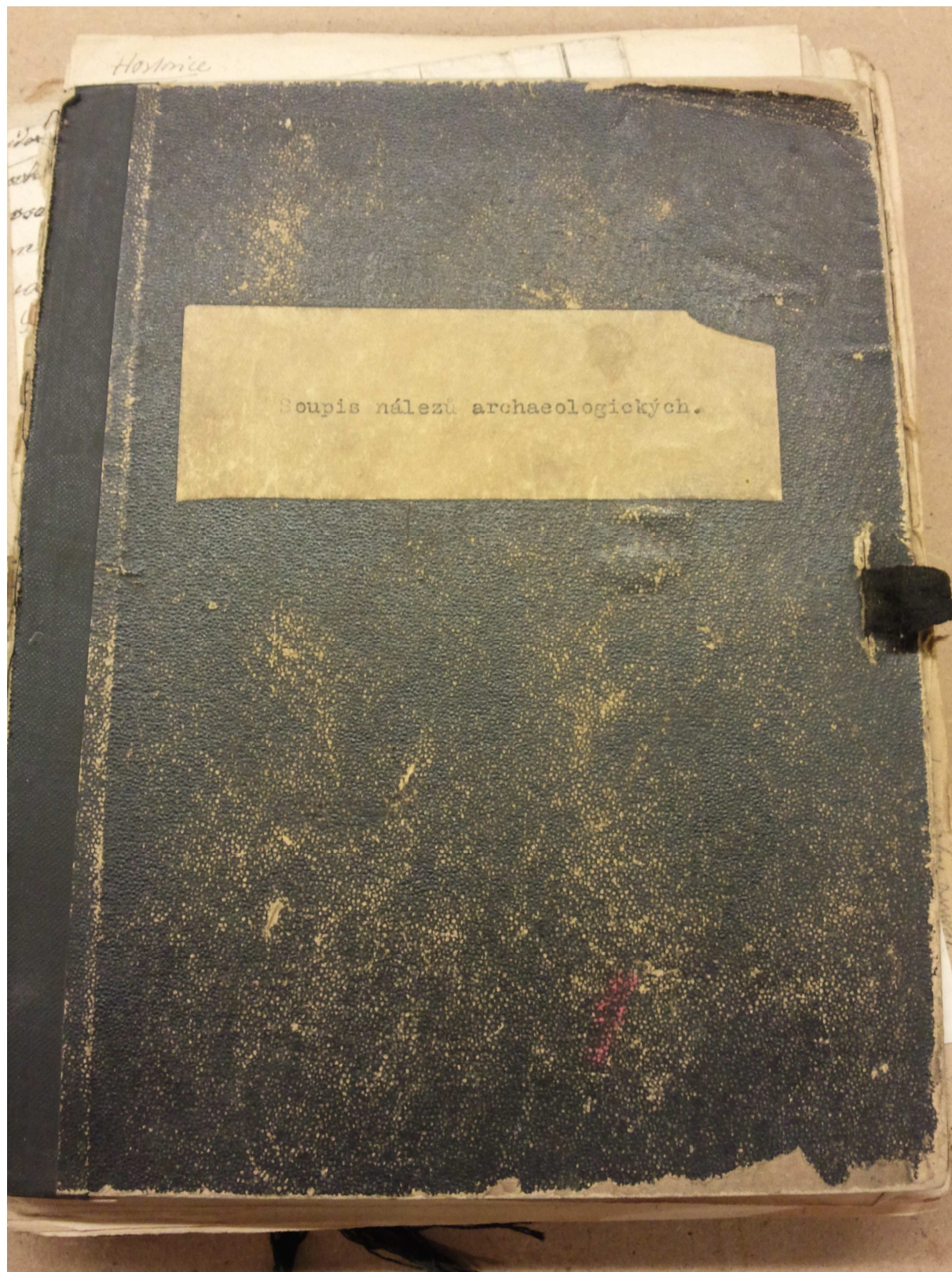
Příloha č. 10: Pozdrav z lázní od Josefa Smolíka Václavovi Divišovi (1908)

Příloha č. 11: Fotografie z osobního archívu V. Vokolka Půlpánovy sbírky z Libišan

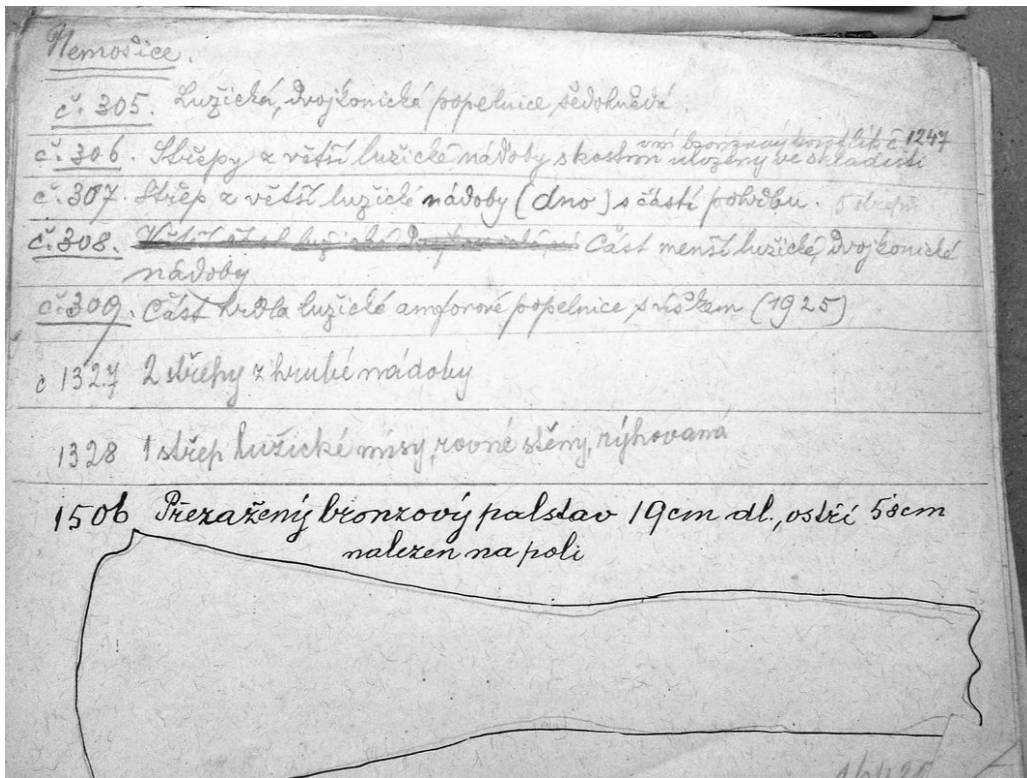

Příloha č. 12: Soupis archeologických nálezů sestavený dle Dr. Böhma (1926)

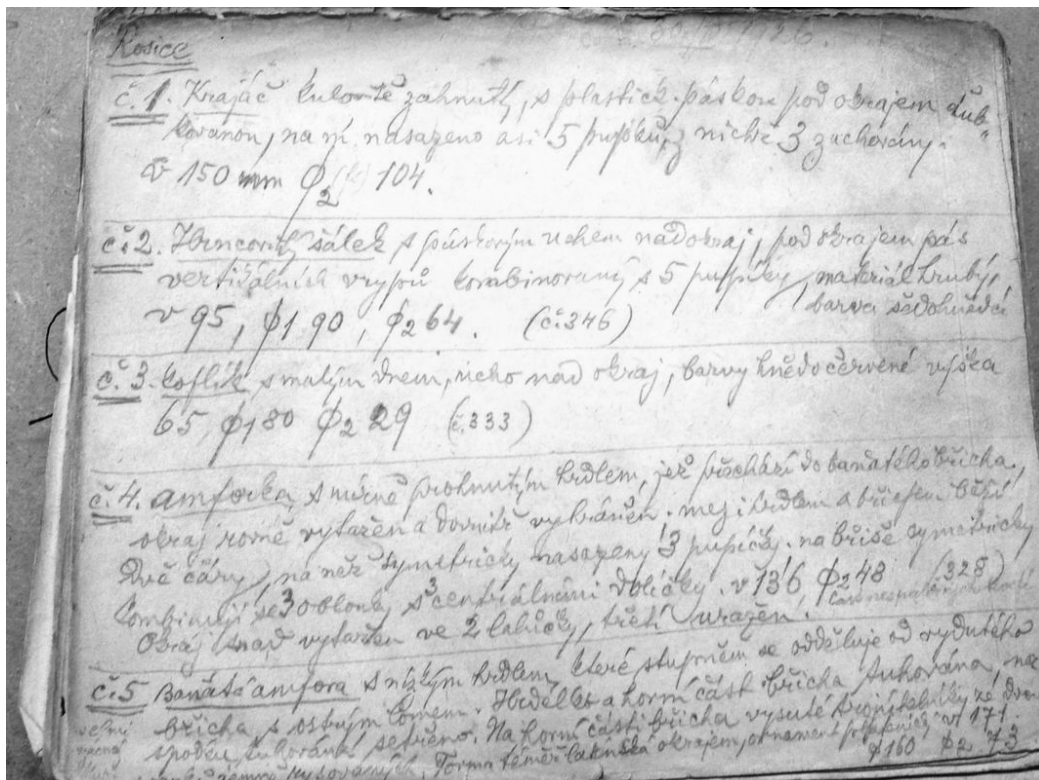

Příloha č. 13: Ukázka ze soupisu archeologických nálezů dle Dr. Böhma (1926)

Příloha č. 14: Ukázka ze soupisu archeologických nálezů dle Dr. Böhma (1926)

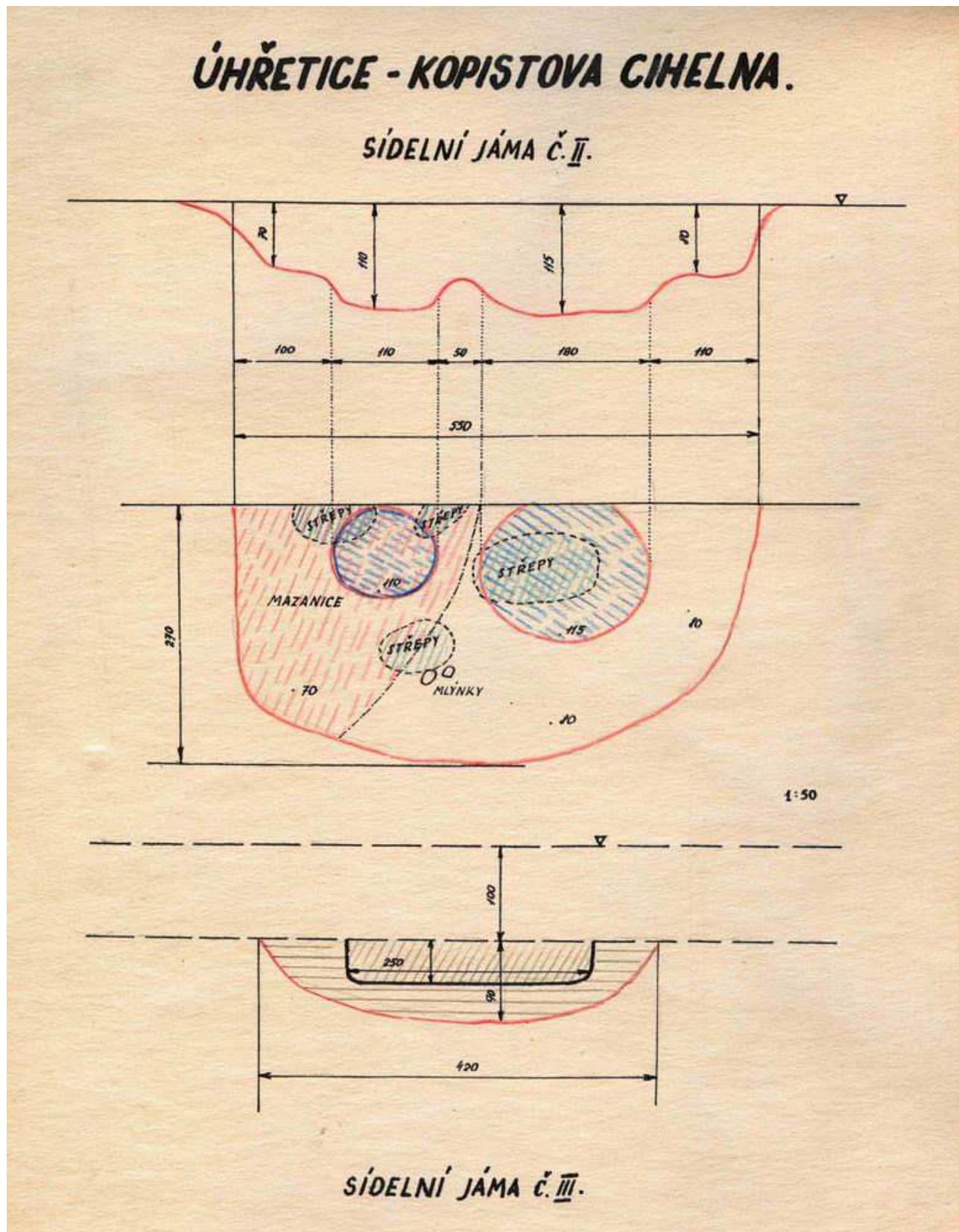
Příloha č. 15: Zásobnice nalezená u Sezemic (1933)

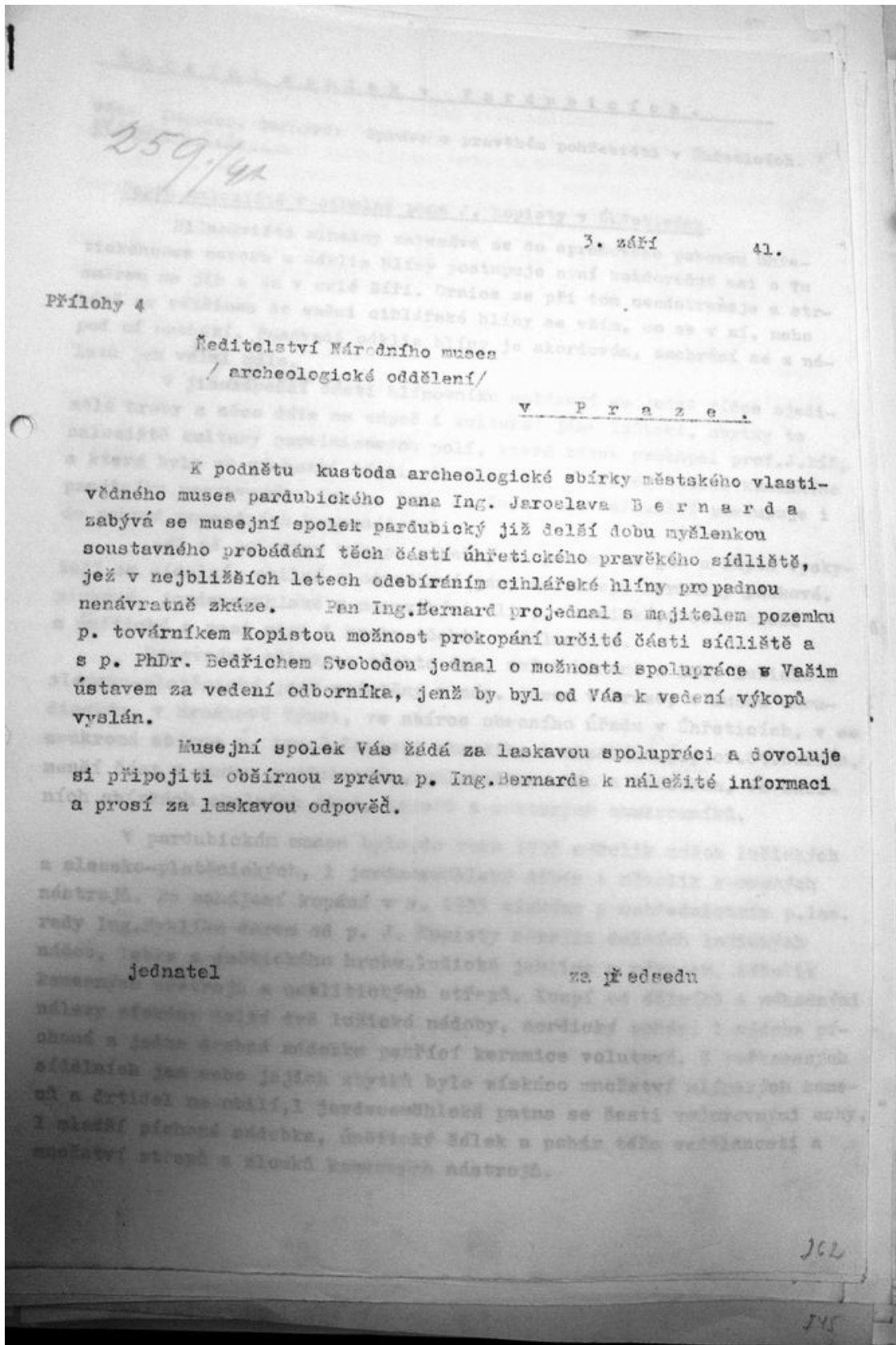
Příloha č. 16: Převoz zásobnice nalezené u Sezemic (1933)

Příloha č. 17: Bernardův půdorys a svislé řezy sídelních jam v Úhřeticích (1936)

Příloha č. 18: Žádost pardubického Musejního spolku na kopání v Úhřeticích, adresovaná Národnímu muzeu v Praze (1941)

**Příloha č. 19: Odpověď Národního muzea na žádost pardubického Musejního spolku
ohledně kopání v Úhřeticích (1941)**

**NATIONALMUSEUM IN PRAG
NÁRODNÍ MUSEUM V PRAZE**

Prag, am 13. září 1941.
V Praze dne

Zl:
Čís:

Betreff:
Věc: pravěké výkopy v Úhřeticích

Zur Zahl:
K čís:

Beilagen:
Přílohy:

Hlavněmu
Musejnímu spolku
v Pardubicích.

Správa Pravěkého oddělení Národního muzea v Praze dovoluje si Vám zdvořile poděkovati za obšírnou zprávu o stavu nálezů a naleziště v H Kopistově cihelně v Úhřeticích, za vyjádření cihelny i za podmínky spolupráce.

Z této zprávy samé i z ústního vyjádření p. Inž. J. Bernarda je zřejmo, že k výzkumu uvolněné plochy nejsou pro letošní rok nijak bezprostředně ohroženy, naopak, že výzkum jejich lze s velkou výhodou odložit na leta pozdější, kdy bude možno získati i větší počet pomocných sil / dělníků., než je tomu v tomto podzimu. Tím padá vlastní důvod kopání v Úhřeticích, totiž obava před zničením důležitých pravěkých objektů.

Správa Pravěkého oddělení Národního muzea upouští proto pro letošek od výzkumu v Úhřeticích a hodlá podniknouti výkop na platěnických částech pohřebiště v Kuněticích; doufá totiž, že tamní nálezy vydatně doplní mezery v musejních sbírkách. Výzkum, o němž bylo již jednáno s majiteli pozemků, bude zahájen 22. září 1941.

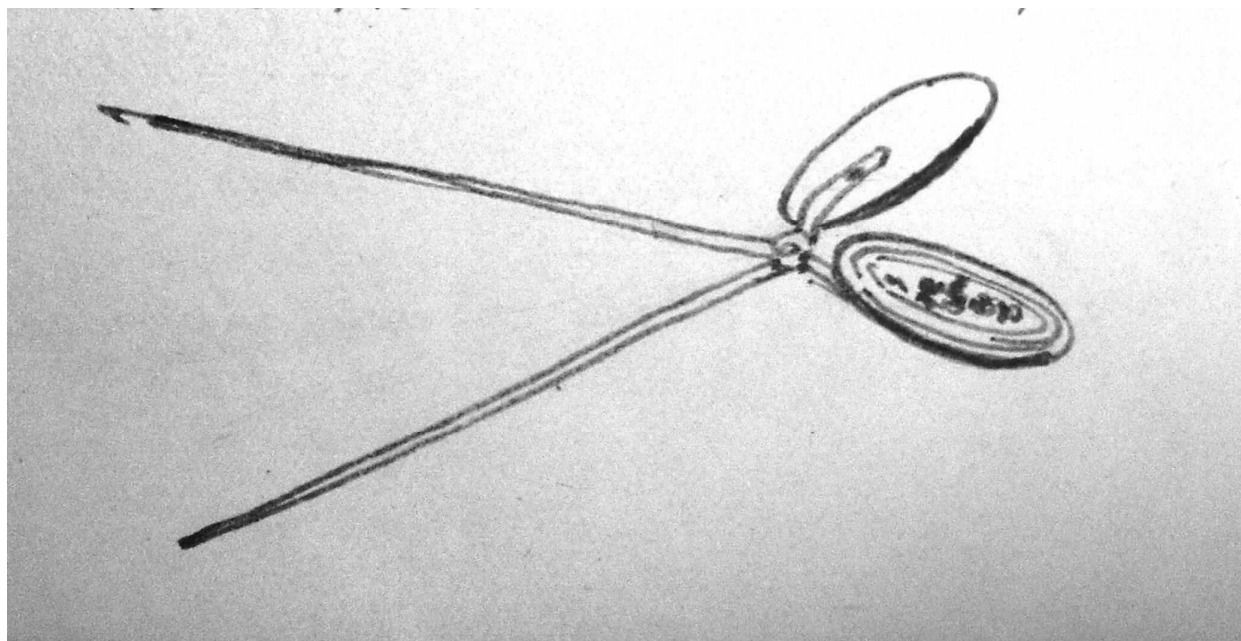
Správa Pravěkého oddělení dovoluje si Vám oznámiti toto své rozhodnutí a současně nabízí Vám spolupráci i při tomto výzkumu.

Děkujeme Vám za Vaši dosavadní přízeň pozdravujeme Vás
za
Pravěké oddělení Národního muzea v Praze

v zast. správce
[Signature]

300/41 inv.

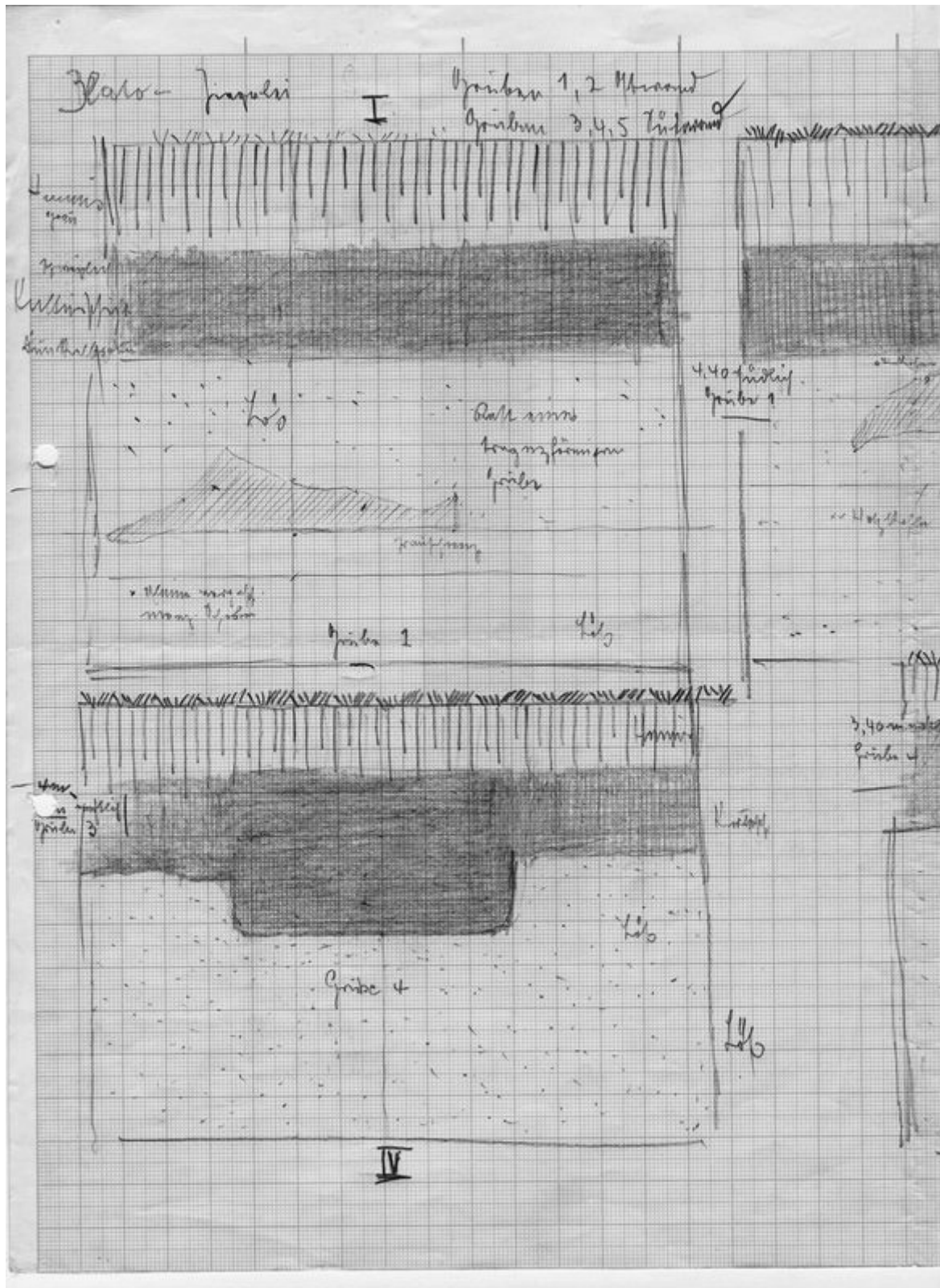
Příloha č. 20: Nákres oplatnice nalezené v obci Křičeň (1942)

Příloha č. 21: Část řezu v Ostřešanech, od Waltera Lunga (1944)

Příloha č. 22: První část řezu z Blata od Waltera Lunga (1944)

Příloha č. 23: Druhá část řezu z Blata od Waltera Lung (1944)

